INTERVJU: VLADIMIR ARSENIJEVIĆ

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01164

9 770353 802002

VREME

broj 1232

14. avgust 2014.

POLITIKA, MEDIJI, JAVNOST

KOME TREBA SMRTNA KAZNA

SKOCKANI

WWW.SKOCKANI.COM

Klub ljubitelja LEGO kockica "SKOCKANI" i "DELTA CITY" vas pozivaju na letnju zložbu LEGO eksponata !

16 –17.08. 10 - 22h

CENTRALNI ATRIJUM

DeltaCity

VREME

BROJ 1232
14. avgust 2014.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Ana Aleksić, Mirjana Kalezić

redakcija
Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Tamara Nikčević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

04 Zoom:
Ko bi rek'o čuda da se dese i da Beko radi za džabe

06 Zločin i javnost:
Linč kao zamena za saosećanje

10 Pravo i politika:
Kome treba smrtna kazna

14 Ugovor sa Etihadom II: I dalje samo najave

16 URS-ovi kadrovi:
Izbrisani, ali ne i otpisani

20 Struja: Šta donosi jesen

22 Projekti:
Dijalogom do tolerancije i nenasilja

24 Otvaranje 51. MOSI u Novom Pazaru:
Samo da je vreme bolje

26 Javni beležnici: Nota proizvoljnosti

27 Vreme uspeha

35 Nuspojave:
Vetar mozga, portret poretka

KULTURA

36 Intervju: Vladimir Arsenijević

41 In memoriam: Robin Vilijams

42 Američke TV serije:
Čekajući dodelu nagrada "Emi"

44 Knjige: „Jugoton gori!" – Marko Pogačar

45 TV Manijak: TV bojkot

SVET

46 Privredni rat EU i Rusije:
Sankcijama na sankcije

48 Odgovor Rusije: Putinov recept

52 Novi antisemitizam u Evropi:
Ne reci Jevreji kad misliš na Izrael

MOZAIK

56 54. Sabor trubača u Guči:
Teranje do u nebesa

58 Intervju: Aleksandar Luj Todorović

60 In memoriam: Vladimir Beara

61 Navigator: Poznavanje društva

62 Vreme uživanja: Vukica

Politička stranka Ujedinjeni regioni Srbije potrajala je jedva godinu dana. Međutim, Dinkićeva "ekspertska mreža" i mnogi opštinski prvaci i dalje čuvaju svoje pozicije pod blagonaklonim pogledom nove SNS strukture vlasti

PIŠE: IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

U ruskim trgovinama uskoro više neće biti italijanske mocarele, grčkih maslina, poljskih jabuka... Privrednici iz Evropske unije pak strahuju za svoje poslove, navodno je zbog ekonomskog rata ugroženo 300.000 radnih mesta samo u Nemačkoj

PIŠE: NEMANJA RUJEVIĆ

Kao sve u Srbiji, i Guča napredovala, ima te umetnice što umetnički ko da hodaju po plafon, ali tradicionalno teranje pobeđiva, ništa dok te trube pod šatrom ne oznoje, a plesačice prednjicu i zadnjicu ne bace na sto

PIŠE: DRAGAN TODOROVIĆ

Na naslovnoj strani: Nebojša Stefanović
Foto: FoNet/Aleksandar Levajković

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Ko bi rek'o čuda da se dese i da Beko radi za džabe: Kandidat za direktora železnice odlučio se za rodoljubivo menadžerisanje. A to vam je isto kao i kod partijskih direktora. Korist će izvući na nekoj drugoj strani

Tajnost ugovora je jedno, ali vladi ne treba dati baš sasvim odrešene ruke u sklapanju međunarodnih ugovora i zbog mogućnosti sistemske, krupne korupcije. Nije možda umesno pominjati primere, bolje reći slučajeve, Ive Sanadera i Janeza Janše, ali i oni dokazuju da simbioza vlasti i novca izaziva razne porive, uglavnom dokazive tek kad se izgubi vlast

KO JE VEĆI LOPOV: PREPUCAVANJE VLASTI I OPOZICIJE

Bilo koja vlada Srbije već odavno nema moć da potpisuje ugovore koji neće ličiti na drumsku pljačku. Kad su poslovi u pitanju nema tu braće niti trajnih prijateljstava već svaka od strana gleda da prođe što bolje a nekako nam se čini da smo mi uvek ona strana, znate na koju stranu mislim.

Logično, druga ugovorna strana svesna dubine srpskog posrnuća najčešće podseća na pokeraša koji u rukama ima četiri keca i hladno vodi igru: po svedočenju Borka Stefanovića Rusi nisu hteli ni da razgovaraju o pravednijoj rudnoj renti za eksploataciju srpske nafte i gasa. Moglo im se.

Šta se sve moglo Etihadu koji je dobio ponudu da oživi JAT, klinički mrtvu nacionalnu avio-kompaniju, još pouzdano ne znamo i pitanje je da li ćemo saznati bez obzira na obećanja Aleksandra Vučića da će se to dogoditi. U nedostatku drugog terena za političku utakmicu opozicija se dočepala ove teme i sad se ratuje saopštenjima o tome ko je prodao oku zlata za šaku pišljiva boba. Ili, u prevodu, ko je veći lopov.

Aleksandar Vulin je izjavio da u vladi Srbije ne sede razbojnici, odnosno da oni nisu "razbojnička družina", te da, shodno tome, neće bez saglasnosti kopotpisnika ni prikazivati javnosti ugovore koje je sklapala ova ili prethodne vlade.

Opozicija, prvenstveno Demokratska stranka, insistira da se ti ugovori, a posebno "Vučićevi ugovori" sa Ujedinjenim Arapskim Emiratima, učine dostupnim javnosti. Neko je nedavno postavio logično pitanje: ako Vučić već pominje da je austrijski avio-prevoznik platio 500 miliona evra da bi ga preuzela Liuftnaza zašto mi ne znamo koliko smo platili Etihadu da preuzme JAT?

Jedno su detalji ugovora o kojima zainteresovane strane obično nisu voljne da se javno raspravlja a drugi je par opanaka pravo javnosti da sazna bilans u poslovnoj transakciji javnim dobrom.

TRAGANJE ZA MODELOM: PARLAMENTARNA KONTROLA

U tom smislu rekao bih da je opozicija u pravu, samo kad većinom ne bi imala "putera na glavi", odnosno, ona je kad je bila na vlasti postupala isto, pozivajući se takođe na poslovne principe i obavezu o tajnosti ugovora zbog čega na primer još ne znamo koliko nas je koštalo dovođenje Fijata u Srbiju. A kad je formalno ispunjavala zahtev javnosti da bude obaveštena cinično je poslala ugovor u kome je sve osim datuma bilo zacrnjeno.

No to još ne znači da vladi treba dati baš sasvim odrešene ruke u sklapanju tih ugovora i zbog mogućnosti sistemske, krupne korupcije. Nije možda umesno pominjati primere, bolje reći slučajeve, Ive Sanadera i Janeza Janše, ali i oni dokazuju da simbioza vlasti i novca izaziva razne porive, uglavnom

foto: A. Anđić

dokazive tek kad se izgubi vlast.

Elementarna logika govori da bi Parlament morao ostvarivati kontrolu nad radom vlade a traganje za modelom ostvarivanja parlamentarne kontrole bio bi prvi zadatak opozicije. To bi doprinelo osećanju građana da nisu žrtve trgovine srpskim privrednim lešom a tajnost ugovora radi zaštitite korporacijskih interesa bila bi obezbeđena u razumnoj i prihvatljivoj meri.

MEDVEĐA USLUGA: RAD I PARE

Prošle nedelje je Milan Beko sazvao konferenciju za štampu da bi pobliže objasnio motive odluke da direktoruje srpskim železnicama, upoređujući to sa "rudarskim poslom." Meni je, međutim, najzanimljiviji deo njegovog obraćanja javnosti bila izjava da će u početku raditi *pro bono*, dakle za džabe, a posle će se videti.

Milan Beko inače za hleb i vodu zarađuje pozamašne pare menadžerisanjem firmama, njihovim brendiranjem, unapređivanjem i adekvatnom pripremom da bi se jednog dana prodale skuplje nego što su plaćene. Otkud sad ta ponuda da makar privremeno radi bez novčane nadoknade? To pojačava sumnju čaršije da vraća neki dug Vučiću, odnosno da je prihvatanje rudarskog posla neka vrsta indulgencije, iskupljenja, oproštajnice, brisanja sa tajkunskog spiska i šta sve ne.

Mislim, međutim, da je ovim manevrom Beko, ostvario se plan da on bude direktor ili se ne ostvario, napravio medveđu uslugu boljim interesima u traganju za modelom rehabilitacije srpskih javnih preduzeća.

Sećate li se Bojana Krišta? To je onaj mlad menadžer, svojevremeno i direktor Lutrije Srbije (kad je poslovala bez gubitaka) koji je stradao, bio smenjen i javno žigosan, zato što je kao direktor Aerodroma Beograd, sebi i drugim članovima upravnog odbora ovog javnog preduzeća, isplatio visoke bonuse.

Tu odluku pravdao je uštedama koje je menadžment ostvario u poslovanju aerodroma. Radilo se, ako me pamćenje ne vara, o uštedi od oko 20 miliona evra na godišnjem nivou. Ali, ništa mu nije vredelo.

Kuka i motika digla se ne Krišta pa ga se i stranka, u to doba G17, odrekla. Pod navalom lokalnih demagoga Krišto je smenjen, "glava mu je odsečena i usoljena" i eno je u muzeju, istina još nepostojećem, žrtava ljudske gluposti, odnosno vere da će neko da radi za male pare ako može puno da zaradi.

Tako nam se i događa da javnim preduzećima rukovode amateri ili eksperti koji to doživljavaju kao partijski zadatak a ne kao priliku da dobro zarade. Javnost je još sklona da veruje da su svi oni lopovi i da su tu gde su došli došli samo da bi drpili nešto. Naime, i oni koji im broje svaki dinar u platnom kovertu ne veruju da su ti direktori baš tolike budale da rukovode velikim sistemima za suštinski male pare.

Zato bih i savetovao tvorcima ideje da se liberalizuje tržište ekspertske radne snage da je probitačnije da angažuju strance na ovim poslovima a ne za sedenje u savetničkim foteljama. Savetnik premijera ili ministra, to vam je političar koji bi, ako ume, trebalo da postavi širi okvir u skladu s politikom vlade, ali rukovođenje operativnim sistemima, velikim javnim preduzećima i nekim drugim javnim poslovima čisto je ekspertska stvar.

Nije teško uvideti da je za neke poslove pametnije angažovati stranog menadžera koji sa sobom donosi novu i bolju vrstu iskustva nego nekog partijskog poslušnika koje se često školuje uz rad, odnosno tek uči ono što je trebalo da zna preko nego što je preuzeo rukovođenje poslom. Uostalom, i NIS, Fijat i Er Srbija, firme pominjane u prvom delu ovog teksta, imaju strane menadžere koji su odlično plaćeni.

Da bi se neko prihvatio posla moraju postojati jasna pravila koja definišu i zaradu menadžmenta a politiku bonusa treba direktno, ugovorom, vezati za ostvarivanje rezultata. Naravno ta pravila moraju važiti i za menadžere domaćeg porekla.

Tek tako će se ostvariti jedan od bitnih uslova da se upravljanje javnim poslovima odmakne od partijske kontrole i stranačko burazerske politike poslovanja u kome se prema javnom interesu ovi naši često odnose kao prema onoj mitskoj "alajbegovoj slami."

Sad je Beko uneo novi kriterijum: rad za džabe, maltene kao oblik rodoljubivog menadžerisanja. A to vam je isto kao i kod partijskih menadžera. Korist će izvući na nekoj drugoj strani. ¶

LINČ KAO ZAMENA

Svesni toga da se silno nakupljeno nezadovoljstvo, frustracija i strah građana negde moraju izliti, predstavnici vlasti poput Nebojše Stefanovića i mediji usmerili su to nezadovoljstvo na način koji je sve najgore i najmračnije što iz ljudi može da pokulja izbacio na svetlo dana. Zbog atmosfere te histerije, u drugi plan pada Tijana Jurić, njena tragedija, bol njene porodice, saučešće u tom bolu i empatija. Dakle, ono što nas čini ljudima

ZA SAOSEĆANJE

IZAŠAO VAN OKVIRA FUNKCIJE: Nebojša Selaković na konferenciji za medije
foto: FoNet

Usputna opaska ministra policije Nebojše Stefanovića izrečena na konferenciji za novinare otvorila je Pandorinu kutiju iz koje je pokuljalo sve najgore što u ovom društvu i inače pritajeno spava i čeka priliku da iscuri napolje. Ta crna žuč preti da sve podavi i da od osnovne pristojnosti, ljudskog dostojanstva i samilosti ne ostane ništa.

U četvrtak 7. avgusta, ministar Stefanović održao je konferenciju za novinare. Povod je bio jeziv, saopštene informacije – još jezivije. Petnaestogodišnja Tijana Jurić iz Bajmoka kod Subotice, nestala u noći između 25. i 26. jula, pronađena je mrtva na smetlištu, 23 kilometra od Bajmoka. Mesar iz Surčina Dragan Đurić (34) osumnjičen je za Tijanino ubistvo, nakon što je priznao zločin i odveo policiju do mesta gde je zakopao telo. Nakon što je saopštio ovu vest javnosti, ministar Stefanović rekao je: "Moj lični sud, lični osećaj, jeste da mi je zbog ovakvog krivičnog dela, zbog ovakvog monstruma žao što je Srbija ukinula smrtnu kaznu, možda naše društvo nije bilo spremno za sve tekovine EU kao što je ukidanje smrtne kazne."

VARVARIZAM I RENESANSA

Jasno je da je Stefanović u trenutku kada je ovo izgovorio bio svestan da je ukidanje smrtne kazne civilizacijska tekovina. Međutim, ministar je implicitno izrazio žaljenje što smo jednu takvu civilizacijsku tekovinu prihvatili, iako smo, sudeći po njegovim rečima, necivilizovano društvo koje se može dovesti u red jedino necivilizovanim merama. Činjenica da »

foto: Z. Knežević

BOL I SEĆANJE: Oproštaj od Tijane Jurić

foto: Darko Dozet

je Stefanović ovo izrekao očigledno potresen epilogom slučaja koji je javnost pomno pratila, nimalo ga ne abolira: po funkciji koju zauzima dužan je da čuva i brani pravni poredak Srbije i njene zakone, sve dok se oni, u skladu sa propisanim procedurama ne promene. Ako ovakvim situacijama takozvani obični građani možda sebi mogu da priušte neodmerene reakcije i da u afektu izgovaraju svašta, ministar nema taj luksuz jer su sistemska rešenja jedini ispravan način da se društvo obračuna sa zločinima. Također, Stefanović bi morao i da stavi prst na čelo i zapita se gde se zaturila podela vlasti na izvršnu, sudsku i zakonodavnu i pod koju tačno pravnu kategoriju potpada kvalifikacija "monstrum".

No, Pandorina kutija je otvorena: naše društvo, to "društvo nespremno za evropske tekovine", pohitalo je da potvrdi ministrovu tezu. Fejsbuk stranica na kojoj se zahteva smrtna kazna za Tijaninog ubicu okupila je 100.000 ljudi za samo jedno prepodne. Kasnije je niklo još na desetine sličnih stranica, a nijedna nije imala manje od 15.000 lajkova. Društvene mreže i medijske portale preplavili su komentari u kojima se detaljno opisuje šta bi trebalo raditi "monstrumu". Znamo da internet sve pamti. Ono što je zatrpalo internet u danu kada je pronađen osumnjičeni za ubistvo Tijane Jurić, ostaće zapamćeno kao sve najgore što iz ljudi može da pokulja. Pod naletom detaljnih opisa seckanja, čerečenja, prženja, davljenja u kiselini, i svega ostalog što su besni građani predlagali kao adekvatnu kaznu za ubicu, pala je u zapećak činjenica da je jedna mlada devojka imala nesreću da se zatekne na pogrešnom mestu u pogrešno vreme, da je potpuno nedužna to platila životom i da je sada vreme za saosećanje. Umesto toga, "gnev pravednika" sručio se ne samo na Dragana Đurića, osumnjičenog za Tijanino ubistvo, već i na njegovu, potpuno nedužnu porodicu. Njegovu majku stanodavac je izbacio iz kuće u kojoj je živela i sada je na ulici. Fejsbuk profil njegove sestre dospeo je na stranice tabloida, kao i fotografije njene dece. Slike Đurića sa tom decom takođe su javno objavljivane, pa su dobro došle razjarenoj rulji, koja se nije zaustavila na tome šta bi radila Đuriću, nego su i ta deca postala predmet fantazija o iživljavanju u znak odmazde nad "monstrumom".

UZNEMIRAVAJUĆI SADRŽAJ SA PET ZVEZDICA

Rulja je rulja. Ona mahnita i besni dok se ne izduva, piše gadosti po internetu i uglavnom na tome završava. Ovog puta, međutim, rulja se nije brzo izduvala, jer joj je prvo dao podsticaj ministar policije, onda mu se i ministar pravde Nikola Selaković pridružio u nešto blažoj formi, da bi na kraju stvar "zakucali" mediji, svesno i tendenciozno dajući rulji prostor i inspiraciju za dalje virtuelno iživljavanje.

Dnevni list "Blic" na svom portalu ekspresno je postavio anketu sa pitanjem "Da li ste za vraćanje smrtne kazne". Tabloidi su požurili sa detaljima o iživljavanju i mučenju kroz koje je Tijana prošla. Kulminacija je dostignuta kada je portal Telegraf.rs objavio vrlo neobičan članak pod naslovom "ŠTA MONSTRUME ČEKA U ZATVORU Proklinju dan kada su rođeni!" U članku, neimenovani izvor uz obilje detalja opisuje brutalne metode kažnjavanja kojima ostali zatvorenici izlažu osuđenike za ubistva i silovanja dece. Navodno, osuđenici za ovakve zločine su u zatvorima izloženi grupnim silovanjima, sodomiji i drugim vrstama zlostavljanja. Čitav tekst je duboko uznemiravajuć i obiluje opscenostima, a pri tome ne zadovoljava ni jedan jedini novinarski standard. Izvor je neimenovani bivši zatvorenik, čitav

tekst je u "rekla-kazala" maniru, stigmatizuje sve zatvorenike kao potencijalne zlostavljače, i ne sadrži nijednu proverenu informaciju. Portal Telegraf.rs istakao se još jednom, razotkrivši se do kraja. Uz napomenu da redakcija portala ne stoji iza sadržaja u tekstu, objavili su svojevrsni "best of", ili kolekciju komentara čitalaca koji su im pristigli, a koji su se naročito istakli u kreativnosti na temu "šta bismo sve radili monstrumu".

Da apsurd bude veći, mediji koji su prednjačili u opscenosti i davanju prostora za iživljavanje, privid pristojnosti održavali su povremenom upotrebom asteriska, zvezdica, na vrlo neobičnim mestima. Tako smo u tekstu u kom se do detalja opisuje silovanje zatvorenika nogom od stola imali prilike da pročitamo da mu se istovremeno govori da je "pi*ka", ili da vidimo naslov: "Monstrum je Tijanu sek*ualno zlostavljao". Koga su i od čega mediji ovim zvezdicama štitili, potpuna je misterija zdravom razumu. Ali, ta je zvezdica u stvari izdajica. Svojim prisustvom svedoči da je onaj ko ju je tu stavio svestan da je nešto trebalo da izostavi, da zna da je prenaglio i prešao granicu mere, ukusa, pristojnosti, meru vlastitog profesionalnog dostojanstva. Ovdašnjim medijima omakla se ta zvezdica, kao interpunkcijski znak za licemerje, ili možda ipak kao tračak nade da svest o tome gde je mera nije potpuno izumrla.

foto: Aleksa Stanković

Ljudi na mostu

Iste noći kada je u Bajmoku kod Subotice nestala petnaestogodišnja Tijana Jurić, nepoznati vozač na Brankovom mostu usmrtio je Luku Jovanovića (21). Luka i trojica njegovih drugova našli su se na mostu jer im se automobil pokvario. Stali su, uredno obeležili mesto trouglom, ali bahati vozač zakucao se u njih i pokosio ih, ne zaustavivši se. Od 2. avgusta, Lukin otac Bojan Jovanović (na slici) stoji na Brankovom mostu, drži u rukama sinovljevu sliku i tiho protestuje jer ubica njegovog sina još nije pronađen. Brankov most pokriven je kamerama, poznato je da je Luku usmrtio automobil "mini-kantrimen", izuzetno skup i redak auto, kakvih je u Beogradu manje od stotinu, a na mestu nesreće tom vozilu otpao je jedan retrovizor. U nedelju 10. avgusta, Bojanu Jovanoviću se u protestu na Brankovom mostu pridružilo nekoliko stotina građana. Brza i efikasna akcija policije u slučaju otkrivanja ubice Tijane Jurić, pojačala je revolt građana zbog zastoja u Lukinom slučaju. Konfuzne i protivrečne informacije koje stižu iz policije i medija, uz činjenicu da je mladić stradao od vozača skupog i retkog automobila, pojačavaju uverenje javnosti da je reč o prikrivanju vinovnika. U trenutku pisanja ovog teksta, poslednja informacija u vezi sa istragom o smrti Luke Jovanovića jeste izjava ministra policije Nebojše Stefanovića: "Može da se kaže da je reč o vozilu koje je te noći najverovatnije imalo strane registarske oznake, što je ustanovljeno prema veličini tablice koja se vidi na video-snimku." Stefanović je dodao da se trenutno radi analiza pronađenih delova automobila nakon udesa i u saradnji sa Interpolom traga za vozilom, prenose beogradski mediji.

POKRETNO DNO

Svaki put kada se u ovom društvu dogodi tragedija ili zločin, kakvih u svakom društvu ima, mediji i javnost pokazuju zabrinjavajući nivo nesposobnosti da se sa time nose. Načini medijske obrade slučajeva poput masovnih ubistava u Jabukovcu i Velikoj Ivanči, ubistva pevačice Ksenije Pajčin, slučaja Crna Reka koji je rezultirao ubistvom Nebojše Zarupca, pokazuju da sa svakim takvim novim slučajem nivo medijske beskrupuloznosti raste, a nivo profesionalnosti proporcionalno pada. Borba za gledanost i čitanost, za klikove i posećenost pretvara se u maroderstvo. Ovog puta, međutim, dno se pomerilo za još nekoliko stepenika niže. Tijanin otac Igor Jurić izjavio je kako su pojedini mediji bili iznenađujuće surovi u danima dok se njegova ćerka još vodila kao nestala. Pojedini su ga čak i ucenjivali da im da izjavu, jer u suprotnom neće objaviti Tijaninu sliku: "Neću da ih imenujem, oni znaju koji su u pitanju. Kad čovek dođe u ovakvu situaciju da mu nema deteta, onda vi (mediji) na neki način 'upakujete' još 10 stvari, pa ti nije dovoljan bol što ti nema deteta, nego moraš da se boriš i sa svim ostalim stvarima da bi se pravdao", prenele su izjavu Igora Jurića novinske agencije Fonet i Srna. On je rekao da je porodica od Tijaninog nestanka 26. jula prolazila kroz pakao i precizirao da je bilo pritisaka sa svih strana, uključujući i novinare.

Podsetimo, u danima Tijaninog nestanka, jedna od medijski eksploatisanih teorija bila je ona po kojoj je Tijana oteta jer njen otac duguje novac zelenašima. Zbog ovih napisa, porodici Jurić se niko nije izvinio, baš kao što ni porodica Ognjanović, koju su tabloidi optuživali da je pokrala novac prikupljen za lečenje svoje ćerke, nikada nije dobila izvinjenje zbog linča i torture kroz koju su prošli u javnosti nakon što im je dete preminulo. Povodom izjave Igora Jurića o novinarskim ucenama, oglasila su se oba novinarska udruženja, i UNS i NUNS, osudivši »

Kome

IZA REŠETAKA: Počinilac svirepog zločina Dragan Đurić
foto: www.facebook.com

ovu praksu i podsetivši na obavezu poštovanja etičkog kodeksa. I na tome se završilo, jer, ruku na srce, ovlašćenja ovih udruženja, kao i Saveta za štampu kao samoregulatornog tela, ne dobacuju dalje od javne osude.

Ostatak repertoara koji povodom ubistva Tijane Jurić nalazimo u medijima ovih dana, svodi se na dve reči – opscenost i fetišizacija. Tabloidi se takmiče ko će sa više detalja opisati načine na koje je devojka mučena, šta je ubica pio i jeo pre toga, koju mu je tortu majka napravila nekoliko dana pre zločina. Porodicu osumnjičenog Đurića novinari svakodnevno opsedaju, što u delu javnosti izaziva dodatni odijum i optužbe da su željni medijske pažnje. I to je pogrešno, jer, hajde da se ne pravimo da znamo kako je biti porodica osumnjičenog za svirep zločin. Kada je maneken Filip Kapisoda ubio pevačicu Kseniju Pajčin a potom i sebe, njegov otac davao je u prvom trenutku izjave u kojima je pravdao sinovljev čin ponašanjem Pajčinove. Kasnije se izvinio zbog toga. Kada je sveštenik Branislav Peranović nasmrt pretukao štićenika centra za lečenje bolesti zavisnosti u Crnoj Reci, Zarupčeva porodica je isprva pokazivala razumevanje za njega. Posle prvog šoka, i sami su uvideli da nema načina da se opravda Nebojšina smrt. Ljudi u stanju šoka i traume nisu dužni da stoprocentno snose odgovornost za sve izjave i postupke. "Obični" ljudi toga ne moraju da budu svesni, ali novinari imaju obavezu da to uzmu u obzir. Ali ne uzimaju, jer je borba za tiraž prevazišla borbu na život i smrt, prešla isključivo na teren smrti i kalkulacije kako što više na smrti profitirati.

Mnogo je gadnog pokuljalo iz ljudi protekle nedelje. Ipak, nemoguće je da su sve te stotine hiljada ljudi koji na Fejsbuku traže smrt Dragana Đurića krvoželjni manijaci. Nemoguće je da su svi oni koji na društvenim mrežama fantaziraju o seckanju, soljenju rana, čerečenju Đurića i njegove porodice nekakvi umobolni sadisti. Nešto je drugo u pitanju. Biće da je u ovdašnjem društvu previše nezadovoljstva i premalo pravde, previše pritiska na pojedinca, a premalo načina za odušak. Ovde ljudi žive u konstantnom stanju neizvesnosti, u strahu od siromaštva i u strepnji za egzistenciju. Smrt Tijane Jurić, taj horor scenario u kom je devojka ostala sama svega sedam minuta i završila mrtva na đubrištu, samo je kanalisao taj već postojeći strah i usmerio ga ka Draganu Đuriću.

Mediji, sa druge strane, već duže vreme nemoćni da usmere kritiku ka jačem, ka onima u čijim je rukama realna društvena i svaka druga moć, jer im upravo od takvih zavisi egzistencija, okreću se ka iživljavanju nad slabijima. Nebitno je da li se taj slabiji zove Kristina K. na koju su svaljivali krivicu za zločin u Ivanči, porodica Ognjanović ili, u ovom slučaju, Dragan Đurić. Sva je prilika da je taj čovek kriv za ubistvo Tijane Jurić. Ali u ovom trenutku on je uhapšen i više nikome ne može da naudi. Otuda je zgodna meta. O njegovoj porodici koja baš ni za šta nije kriva da ne govorimo. Svesni toga da se silno nakupljeno nezadovoljstvo, frustracija i strah građana negde moraju izliti, mediji i predstavnici vlasti poput Nebojše Stefanovića, to nezadovoljstvo namerno usmeravaju upravo na stranu ka kojoj se ono ovih dana sliva. U takvoj atmosferi, u drugi plan pada Tijana Jurić, njena tragedija, bol njene porodice, i saučešće u tom bolu i empatija. Dakle, ono što nas čini ljudima. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

treba smrtna kazna

foto: A. Anđić

Razlika između Norveške i nas je jasna kao dan: tamo je porotnik istog trenutka kad je izneo svoje privatno mišljenje o slučaju Brejvik isključen iz odlučivanja, a tamošnjem ministru nije na pamet palo da koketira sa smrtnom kaznom. Kod nas dr Stefanović kao javna ličnost i ministar može i da se populistički trese, i da za smrtnom kaznom pati i čak je, na neki način, i priziva u pravnom sistemu Srbije

Kaže Svetlana Slapšak, jedna od potpisnica prve peticije za ukidanje smrtne kazne u negdašnjoj Jugoslaviji osamdesetih godina prošloga vijeka: "Ministar policije koji u povoljnom kontekstu pominje smrtnu kaznu dok njegov doktorat u naučnim krugovima važi kao plagijat: recept za populističko šićarenje, rekli bismo, i ništa drugo. No čak je i ministar za pravdu izrazio izvesno uvijeno žaljenje što smrtne kazne nema. Premijer bi se morao iskazati time što bi otpustio obojicu i hladno zaustavio talas masovne ubilačke psihoze. A zatim bi se morao pokrenuti postupak protiv nesavesnih, koji su pokrenuli inicijativu za ponovno uvođenje smrtne kazne."

U tekstu objavljenom na sajtu "Peščanika" dodaje i ovo: "Odlučivanje za smrtnu kaznu ne sme da bude većinska odluka, kada je jedanput smrtna kazna ukinuta društvenim konsenzusom i upisana u osnovne zakonske tekstove. To nikako ne može biti referendumsko pitanje, kao što referendumsko pitanje ne može biti ništa što se tiče neke manjine i uopšte ljudskih prava." Za pravo joj daje i upravo objavljena odluka Ustavnog suda Hrvatske (ta je država, inače, smrtnu kaznu ukinula još 1990. godine) da pitanje ćirilice nije referendumsko, već manjinsko, i da referenduma naprosto biti neće.

ŽAL ZA SMRĆU

No, i Hrvatska i Srbija, koja je smrtnu kaznu konačno ukinula 2002. godine (u srpskom zakonodavstvu, na saveznom »

Ivan Janković

Čupanje iz korena

"Tekuće okretanje prema Evropi ne znači i kraj ruskog uticaja u Srbiji. A Rusija je, kao što smo videli, iako je uvela moratorijum na pogubljenja, uz Belorusiju jedina evropska država koja nije ukinula smrtnu kaznu *de iure*. Ona nikada nije bila bez podrške u srpskom parlamentu: ne samo što je Srbija (tadašnja SRJ) 1999. godine 'pristupila' Savezu Rusije i Belorusije nego je još u maju 2007. godine radikalski političar Tomislav Nikolić, tada na funkciji predsednika Narodne skupštine, govorio kako ne bi imao ništa protiv da Srbija bude 'ruska gubernija'. Pogled stranaka desnice (Srpske radikalne, Demokratske stranke Srbije i Srpske napredne) i dalje je uperen u Rusiju, bilo kao 'jedinu alternativu', bilo kao rezervno rešenje u slučaju da Srbija, zbog Kosova ili inače, ne uđe u Evropsku uniju. S obzirom na u Srbiji oduvek jaku rusofiliju i primamljivost pozivanja na pravoslavlje i slovensku dušu, takvom programu ne manjkaju pristalice.

Paradoksalno, upravo stranke desnice (SRS i DSS) u svojim programima izričito podržavaju aboliciju. Ali, kao što smo videli, one nikada nisu preduzimale nikakvu inicijativu za ukidanje smrtne kazne, dok je ona postojala, niti se sada osvrću na njeno postojanje u pojedinim delovima sveta. Naprotiv, poslanici Demokratske stranke Srbije su, kada je Narodna skupština glasala za aboliciju (2002), savetovali oprez i povođenje za primerom Rusije: uvesti moratorijum na pogubljenja, ali smrtnu kaznu ostaviti u zakonu. Moguće je da i te stranke i njihovi glasači misle (kao oni Putinovi sledbenici u Rusiji) da je ukidanje smrtne kazne samo paradni konj koji služi više za pokazivanje nego za upotrebu: ako bi abolicija ikad došla u sukob s nekim važnim 'državnim' interesom, bilo bi opravdano odbaciti je. Sve to pokazuje da je abolicija u Srbiji ne samo mlada, nego i krhka biljka, koju treba pažljivo gajiti, jer bi inače prvi jači vetar mogao da ju iščupa iz korena."

*(*Deo Zaključka iz knjige *Na belom hlebu* Ivana Jankovića*)*

nivou to je učinjeno ranije), i danas se suočavaju – kad god je neki težak zločin, koji izaziva pažnju i revolt javnosti, počinjen – sa opetovanim zahtjevima za ponovno uvođenje smrtne kazne. Zašto to ne može, Slapšakova koju smo citirali, već je objasnila.

Kukao je Vladan Batić, DOS-ov ministar pravde, za smrtnom kaznom, najprije kad je ukinuta, a potom 2003. godine kad je ubijen premijer Zoran Đinđić, svjestan toga da se u Savjetu Evrope, a niti u Evropskoj uniji biti ne može sa smrtnom kaznom, taman zločin bio najsvirepiji i taman frapirao javnost. Inače, jedno od predizbornih obećanja tadašnjeg DOS-a bilo je upravo ukidanje te kapitalne kazne.

Nije, dakle, ministar dr Stefanović prvi ministar koji o tome govori, ali je u vremenu kad je u cijeloj Evropi ukinuta smrtna kazna, sa izuzetkom Rusije (koja ima moratorij na izvršavanje smrtnih kazni) i Bjelorusije, valjda jedini u abolicionističkim državama koji, onako drhtavo i *kopirajuće vučićevski*, ipak žali što u Srbiji smrtne kazne više nema. Događalo se to i u vrijeme nestanka i vjerojatnog ubojstva (pravomoćne presude još nema) maloljetne Antonije Bilić iz Drniša, koju je 2011. godine oteo i ubio, možda i silovao, Dragan Paravinja, šofer koji je i ranije bio osuđivan za silovanja u Srbiji i Austriji i koji je zahvaljujući "šumovima u sistemu" izbjegavao i zatvor i kaznu. Osuđen je na 40 godina zatvora, onda je presuda ukinuta, pa se čeka nova.

Antonije više nema, jednako kao što Tijane Jurić više nema i to ništa na ovome svijetu promijeniti ne može.

Prema podacima iz knjige *Na belom hlebu – Smrtna kazna u Srbiji, 1804-2002.* (biblioteka "Društvo i nauka", edicija "Sinteze", Službeni glasnik, Clio, 2012) advokata Ivana Jankovića (da doktorat davnašnji iz Velike Britanije odavno već nema, ovo bi bilo baš to; ovako je to ozbiljna naučna studija, višedecenijska, koja je počela još i prije objavljivanja autorove *Smrt u prisustvu vlasti*, Istraživačko-izdavački centar SSO Srbije, 1985), od 1977. do 2001. godine u Jugoslaviji je izvršeno ukupno 38 smrtnih kazni. Od toga, u Srbiji 27 – u centralnoj deset, Vojvodini šest, na Kosovu 11.

Posljednja izrečena smrtna kazna u Hrvatskoj bila je ustaškom zločincu Andriji Artukoviću, ministru policije tzv. NDH. Godina je 1996, godinu nakon toga zbog zdravstvenog stanja (bio je čiča-zločinac senilan i na suđenju, ali vrlo svjestan kad je o odsustvu kajanja riječ) kazna mu je zamijenjena sa 20 godina zatvora. Umro je 1988. godine u zagrebačkoj zatvorskoj bolnici, taman negdje u vrijeme suđenja optuženima za zločin u paraćinskoj kasarni (Keljmendi i ostali), kojega su "Večernje novosti" zauvijek obilježile svojim političkim naslovom na naslovnoj strani: "Pucanj u Jugoslaviju".

POSLJEDNJI POGUBLJENI

Posljednje pogubljenje u Srbiji – ujedno i tadašnjoj Jugoslaviji, bilo je ono Johana Drozdeka iz Karavukova u Vojvodini, koji je 1987. godine na mjesnom groblju silovao i brutalno ubio šestogodišnju djevojčicu. Viši sud u Somboru, kako navodi Ivan Janković u svojoj knjizi, 1988. godine osudio ga je na smrt, nalazeći da je on "takva negativna ličnost za koju se sa sigurnošću ne može očekivati da bi bilo koja vremenska kazna popravno uticala i da bi se mogla izvršiti resocijalizacija". Drozdek je strijeljan

UVIJENO ŽALJENJE ZBOG UKINUTE SMRTNE KAZNE: Nikola Selaković
foto: A. Anđić

14. februara 1992, četiri godine nakon što mu je izrečena smrtna kazna.

O resocijalizaciji, ali i prevenciji je tu riječ: mnogo je o problemu smrtne kazne u svijetu dosad izrečeno i napisano, pogotovo u Americi, u kojoj njene brojne države i dalje imaju tu kaznu u svom krivičnom "arsenalu". Nema dokaza da se čak i najteži ubojice ne mogu resocijalizirati, nisu do pouzdanih zaključaka došle ni viktimologija, kao nauka o žrtvama, niti penologija, koja se bavi sankcijama i ustanovama i njihovim utjecajem na, na kraju krajeva, resocijalizaciju osuđenih za razna krivična djela.

smrtnu kaznu, vide svoju kaznenu politiku. Ima onih koje zbrajaju kazne za sve zločine, ima onih koje su ograničene, kao što je norveški slučaj Andersa Brejvika koji je ubio 77 mladih ljudi. Ne samo što je osuđen na 21 godinu zatvora (maksimalnu moguću po njihovom zakonodavstvu), nego je i jedan sudac-porotnik isključen iz vijeća zato što je na Internetu objavio da je smrtna kazna "jedini pravični ishod u tom slučaju". Isti Brejvik je, inače, na suđenju izjavio da bi ponovo, da mu se pruži prilika, učinio isto. No, razlika između Norveške i nas je jasna kao dan: tamo je porotnik istog trenutka kad

maksimalni zatvor, to znači da će sa 60 i nekom na slobodu i da će se u "civilnom životu", bez porodice i bez posla, penzije, stana... teško snaći. I tu istraživanja kažu da je takvima jedini izlaz, u najvećem broju slučajeva, da ponove isto ili izvrše neko drugo krivično djelo, pa da se ponovo vrate na sigurno, u poznato, u zatvor.

Zato, valjda, imaju smisla rasprave koje ovih dana traju o izmjenama krivičnih normi koje bi predvidjele još težu kaznu – iako nekima i lakšu – doživotni zatvor, ali to valja prepustiti pravnim znalcima.

U svakom slučaju, smrtnom kaznom se, niti preventivno, ne štiti niti jedan život, ali država si daje pravo da nekoga ubije. Ne treba podsjećati na nevino pogubljene, iz vremena kad DNK analiza nije bila moguća, po mnogim državama SAD.

Vjerojatno ne treba, iz današnje perspektive, podsjećati niti na nacistu Adolfa Ajhmana, pogubljenog (vješanjem) 1962. nakon čuvenog suđenja u Izraelu, kojem su suci citirali Bibliju: "Ubio si i to ti je nasljedstvo".

Takvo nasljedstvo suvremenoj Evropi, pa niti Srbiji, ne treba. Odavno je, osim u privatnim osjećanjima – danas i po društvenim mrežama, pogotovo ako je anonimno – odbačeno načelo "oko za oko, zub za zub". Ne može nijedna država, nijedna društvena zajednica, suditi o tome

■ Da li bi Paravinja ili pre koji dan nesretni Đurić odustali od strašnog zločina da su znali da mogu dobiti smrtnu kaznu? Istraživanja sa svih meridijana kažu: ne bi!

Sva svjetska istraživanja pokazala su da propisana smrtna kazna naprosto ne utječe preventivno na počinioce najtežih krivičnih djela. Da li bi onda Paravinja ili pred koji dan nesretni Đurić odustali od strašnog zločina da su znali da mogu dobiti smrtnu kaznu? Istraživanja sa svih meridijana kažu: ne bi. Tu se bavimo i poremećajima ličnosti, i njihovim porodičnim biografijama, i sasvim biheviorističkim teorijama... Niti jedna nije dala pouzdan odgovor na pitanje da li bi, u drugačijim okolnostima, oni bili nešto drugo, a ne ubojice, kao i da li bi – da su znali da ih čeka vješanje, strijeljanje, ili u današnje vrijeme smrtonosni koktel – ipak učinili to što su učinili.

Države različito, pa i one koje imaju

je iznio svoje privatno mišljenje isključen iz odlučivanja, tamošnjem ministru – ma koliki tremor izazvalo kod njega 77 nevino ubijenih – nije na pamet palo da koketira sa smrtnom kaznom. Kod nas pak dr Stefanović kao javna ličnost i ministar čak može oboje: i da se populistički trese, i da za smrtnom kaznom pati i čak ju, na neki način, i priziva u pravnom sistemu Srbije.

Kod nas, 2002. godine (da ne ulazimo u finese, moguće zamjerke itd.) smrtna kazna je zamijenjena mogućom maksimalnom od 40 godina zatvora.

RASPRAVE I NEPOSTOJEĆE OSTAVKE

Ako netko misli da je to malo, pogriješio je: kad netko sa 20 i nekom "zaglavi"

da li je netko nepopravljiv, makar i jest tako, i da li nam treba neka novokomponirana društvena giljotina; toga ionako imamo onoliko, ne samo kad su "monstruozni ubojice" u pitanju.

Zato je Svetlana Slapšak u pravu: ovo je tek *političko šićarenje*. A ostavke? Njih će biti ako bude odgovornosti za izgovorenu javnu riječ, koje nema. Među ostalim, i zbog toga što dr Stefanović na čelu resora na kojem jest nije pročitao dostupnu literaturu, na primjer knjigu Ivana Jankovića. Ne samo da se uputi o problematici smrtne kazne u razdoblju dužem od 200 godina nego i kako bi ozbiljna nauka, pa i doktorat (koji ovo nije, autor je davnih godina doktorirao), trebali izgledati.¶

TATJANA TAGIROV

I dalje samo najave

Objavljivanje nacrta ugovora između Vlade Srbije i Etihad ervejza uzburkalo srpsku političku scenu, ali nije dovelo do onoga što premijer i njegovi saradnici najavljuju mesecima – da će sve biti stavljeno javnosti na uvid

Od trenutka kada je u nedeljniku "Vreme" i na internet stranicama *javno.rs* objavljen nacrt ugovora između Vlade Srbije i Etihad ervejza dogodile su se dve stvari: razbuktao se sukob između vladajuće Srpske napredne stranke (SNS) i opozicione Demokratske stranke (DS) i stigla su najnovija obećanja premijera i njegovih saradnika da će "pravi" ugovori biti na koncu objavljeni kao što je nebrojeno puta najavljivano u poslednjih godinu dana.

To je ono što se vidi na površini i u javnom prostoru, a šta se dešava iza kulisa biće predmet nekog drugog istraživanja. Za sada, javnost je dobila na uvid ono što vlada odbija da uradi u nastojanju da se podstakne debata da li je ovakav ishod za nacionalnog avio-prevoznika najbolja moguća opcija u ovom trenutku. Mada razgovor na tu temu još nije pokrenut, iako u Srbiji postoje ljudi koji poznaju i avio-biznis i nekadašnji Jat ervejz, njegove slabosti i probleme, ne znači da o svemu tome nije bilo reči.

Već u četvrtak 7. avgusta agencije su prenele da je premijer Aleksandar Vučić rekao da će ugovor sa Etihadom biti objavljen. Već narednog dana, na otpočinjanju radova na jednoj od deonica autoputa "kroz Srbiju", Vučić je na novinarsko pitanje ponovio da će "ugovor biti objavljen naredne nedelje i da je čist kao sunce i da tu niko nije opljačkao zemlju". Premijer je dodao da će pored tog ugovora biti objavljeni i svi drugi ugovori koji su interesantni javnosti i da će se onda videti ko je kako radio i u čijem interesu.

"Ja se ne bih radovao objavljivanju tajnih ugovora da sam na mestu onih koji tobože na tome insistiraju", rekao je Vučić u Ubu apostrofirajući ugovor o prodaji Beopetrola ruskoj naftnoj kompaniji Lukoil, koji godinama niko u javnosti nije pominjao kao kontroverznu stvar.

DOPISIVANJE I OTPISIVANJE

Na tekst objavljen u prošlom broju "Vremena" reagovali su opozicioni DS, Nova stranka i pokret Dosta je bilo, zahtevajući još jednom da Vlada ispuni obećanje i objavi ugovor sa kompanijom iz Emirata.

Ovakva reakcija je izazvala lavinu nezadovoljstva u redovima SNS-a koji je krenuo u svojevrsni rat saopštenjima sa Demokratskom strankom, rutinski je optužujući da je kriva za propast srpske ekonomije i upućujući lavinu optužbi na račun njenog sadašnjeg predsednika Bojana Pajtića koga su nazvali kriminalcem.

Nedeljnik "Vreme" je u istom saopštenju označen kao "Miškovićeve novine", što je već ranije u intervjuu TV B92 učinio premijer Vučić 3. avgusta u razgovoru povodom 100 dana vlade.

"Što se tiče ugovora, stvar je sasvim jasna, Ustavni sud će dati svoj sud, i nisu potrebne nikakve naslovne strane Miškovićevih novina, niti cirkus od DS-ovih saopštenja, jer za razliku od demokrata Srpska napredna stranka ne vrši nikakav politički pritisak na institucije, već setrudimo da ih ojačamo, nakon vladavine Demokratske stranke, koja ih je razorila", stoji u dopisu Info službe vladajućeg SNS-a od 7. avgusta 2014. godine.

SNS je objavio u pet dana 11 saopštenja u kojima poziva nadležne organe da ispitaju šta radi "kriminalac Pajtić", sve reagujući na kontrautuke Demokratske stranke u kojima je tražila da se Vlada izjasni o tome da li je ugovor sa Etihadom dobar ili loš posao za Srbiju. Takođe, DS je tražio da se javnost upozna i sa drugim poslovima koje Vlada Srbije sprovodi ili namerava da sprovede pod kapom Međudržavnog sporazuma između Republike Srbije i UAE.

Zaoštrena retorika podsetila je na sličan "rat saopštenjima" koji je trajao dve godine između trenera KK Partizana Duška Vujoševića i predsednika KK Crvene zvezde Nebojše Čovića, čime se dodatno urušava mogućnost vođenja pristojne debate o temi koja je važna za čitavu državu.

DS se nije "držao" samo priče o Etihadu: oni insistiraju da Vlada objasni detalje "posla veka" "Beograd na vodi", da pokaže na koji način je renovirana zgrada Zadruge u Beogradu i da se pokaže kakav je sporazum napravljen sa kompanijom Igl hils, koja bi trebalo da bude glavni nosilac posla u projektu "Beograd na vodi".

"Juče su Siniša Mali i Goran Vesić potvrdili da se projekat 'Beograd na vodi' realizuje bez ugovora, ali i otkrili nekoliko novih zastrašujućih činjenica. Siniša

ONI ZNAJU ŠTA STOJI U UGOVORU: Dane Kondić, Džejms Hogan i Aleksandar Vučić

Mali je izneo da je renovirano zdanje Geozavoda u vrednosti 2,7 miliona evra bez tenderske procedure, što nije u skladu sa Zakonom o budžetu i Zakonom o javnim nabavkama", stoji u saopštenju DS-a od 12. avgusta.

Oglasio se i gradonačelnik Siniša Mali objasnivši da je sve jasno i transparentno i zapitao kome smeta što je trenutna gradska uprava uspela da sredi za nekoliko meseci ono što prethodnici nisu mogli godinama.

"Srpska napredna stranka saopštava da je Demokratska stranka potpuno u pravu. Mi smo krivi što smo dobili poklon od 2,7 miliona evra, a zaslužna Demokratska stranka to nikada nije uspela", stoji u saopštenju SNS-a od 12. avgusta.

Nekoliko dana pre toga, u subotu 9. avgusta, gostujući u Dnevniku 2 na RTS-u, ministar u Vladi Aleksandar Vulin rekao je da ova vlada nije razbojnička družina i da ona poštuje dogovore.

"Zašto se ne objave svi ti ugovori sa Fijatom i sve ostalo što jeste u našem posedu? Zato što mi nismo razbojnička družina, već Vlada Srbije koju vodi odgovoran i ozbiljan čovek koji poštuje zakone Srbije. Ne možete objaviti ugovor koji ste sklopili pod određenim uslovima, između ostalog i poslovnom tajnom, bez da pitate predstavnika Fijata je li to u redu za njih", rekao je Vulin.

U nastavku, on je objasnio da je i sa Etihadom takav slučaj i da je nemoguće objaviti transakciona dokumenta ako se obe strane oko toga ne slože. Kao argument za neobjavljivanje ugovora, Vulin je rekao da to nije svetska praksa i da bi objavljivanje pokvarilo povoljnu investicionu klimu.

Ovakvim stavom, vratili smo se opet na početnu poziciju jer je i ranije bilo rečeno da bi ugovori mogli da budu objavljeni samo pod uslovom da se svi sa tim slože, pa izgleda da nam je poslata poruka da ipak od objavljivanja neće biti ništa.

TRAGOVI PREMIJEROVE NAJAVE

Pored toga, sticajem okolnosti, Vlada i mediji bili su zauzeti najviše radom na dva tragična događaja koji su uznemirili čitavu Srbiju, ubistvom Tijane Jurić iz Bajmoka i Luke Jovanovića iz Beograda, pa je i tema "tajnih ugovora" dodatno izgubila na značaju.

Ipak, u ponedeljak 11. avgusta objavljeno je da je ministar unutrašnjih poslova dr Nebojša Stefanović oformio Radnu grupu unutar policije koja bi trebalo da istraži sve elemente sklapanja ugovora sa ruskim Gaspromom u vezi sa privatizacijom Naftne industrije Srbije, što je valjda na tragu najave premijera da će se mnogi zabrinuti kada se bude krenulo u objavljivanje raznih ugovora.

U vezi sa ovom najavom oglasio se Borislav Stefanović, potpredsednik DS-a i vođa srpskog pregovaračkog tima u poslu privatizacije NIS-a, i odbio špekulacije o tome da je u tom postupku bilo protivzakonitih radnji. Rekao je i da je najava te istrage zapravo pokriće za neobjavljivanje tajnih ugovora sa kompanijama iz Ujedinjenih Arapskih Emirata.

Iz ovoga što se dešavalo na marginama raznih događaja koji su bili prepoznati kao kudikamo važniji za Srbiju od tajnih ugovora sa kompanijama iz UAE može se zaključiti da će oni i dalje biti tajna. U poslovnom svetu nije praksa da se ugovori objavljuju i nije potrebno govoriti posebno o tome. Ono što je od početka izazivalo sumnju jeste činjenica da Vlada Srbije nije želela da saopšti ne detalje ugovora, već koliko novca treba uložiti da bi nacionalna avio-kompanija izašla "na zelenu granu" jer je neprestano isticano da su nam njeni dugovi kamen o vratu.

Država i dalje odbija da to učini, a oni koji su videli transakciona dokumenta mogli su sami da izračunaju i vide o kom je novcu reč. Takođe, ostaje otvoreno pitanje kako će ta kompanija raditi u budućnosti i kada bi trebalo da prestane dotiranje iz budžeta.

Možda nije praksa da se ugovori sa velikim kompanijama oglašavaju na sva zvona, ali je dobra praksa da država saopšti koliko troši novca poreskih obveznika, za šta ih troši i kakvu korist ti poreski obveznici imaju od te potrošnje-investicije, jer se na tom nivou proverava kredibilitet Vlade i moguće je izmeriti odnos između obećanog i ostvarenog u jednom mandatu. ¶

SLOBODAN GEORGIJEV

Izbrisani, ali ne i otpisani

Politička stranka Ujedinjeni regioni Srbije potrajala je jedva godinu dana. Međutim, Dinkićeva "ekspertska mreža" i mnogi opštinski prvaci i dalje čuvaju svoje pozicije pod blagonaklonim pogledom nove SNS strukture vlasti

Na "mnogobožački" URS sećanja polako blede. Do juče naizgled vispren i širok koncept najrazličitijih političkih opcija zaogrnut idejom regionalizma i decentralizacije, od izborne noći u kojoj nije prešao cenzus, netragom je nestao sa političke scene. Danas, u APR-u kao prvi osnovni podatak, a to je status udruženja, kod URS-a piše: Brisan iz Registra. Na veb-sajtu ove stranke, netaknutom još od predizborne kampanje, stari nevažeći kontakti i stara nevažeća adresa. Na Fejsbuk strani, "zaokruži sedam" i poslednja vest od 3. aprila u kojoj potpredsednica Ujedinjenih regiona Srbije Verica Kalanović traži u Nišu pravdu za pritvorenog Branislava Jovanovića iz URS-a.

Da se ne stekne pogrešan utisak, URS ne deli sudbinu demokrata po pitanju čistki i hapšenja u najnovijoj političkoj istoriji. Mnogi poznati URS-ovci su ipak lokalne ili nadlokalne figure pod jakim dejstvom poslovne, novčane i političke atmosfere, cinik bi rekao više su buđelar nego ideja. Imidž "ekspertske" političke stranke, kod naroda u velikoj meri obesmišljene lažnim obećanjima i aferama (SIEPA, Fond za razvoj) njenog lidera Mlađana Dinkića, imidž apolitične stranke koja se zarad vlasti može mesiti kao podatno testo, kod birača nije upalio. No, uticaj URS-ovaca čini da se oni i dalje nalaze na "pozicijama", srasli za svoje funkcije, praćeni blagonaklonim pogledom nove SNS strukture vlasti.

SVAKA PTICA SVOME JATU

Možda i najistaknutiji primer tehnike URS-ovog pragmatizma, oslobođenog balasta bilo kakve ideologije, dao je Ivica Kojić, ranije šef kabineta lidera URS-a Mlađana Dinkića u Ministarstvu ekonomije. Kojić je važio za Dinkićevog čoveka od poverenja. Na parlamentarnim izborima 2012. bio je 11. na listi URS-a, a nakon formiranja vlade Ivice Dačića u julu 2012. postao je državni sekretar u Ministarstvu finansija i privrede, koje je vodio Dinkić. Ostavku na tu funkciju podneo je u septembru 2013, kada je URS izbačen iz rekonstruisane vlade. Danas obavlja isti posao, šef je kabineta, samo ne Dinkićevog nego Vučićevog.

Kada je još u junu 2010. formirana predizborna koalicija URS, bila je to kulminacija političkog spoja nespojivog. Na primer, G17 plus sa svojim opozicionim, demokratskim, ekspertskim nasleđem našao se u koaliciji sa Narodnom partijom Maje Gojković, dugogodišnje istaknute političarke Šešeljevih radikala. I naravno, vrlo brzo Maja Gojković je izbačena iz URS-a, i to, opet zanimljivo, zbog davanja podrške demokrati Borisu Tadiću i nuđenja za "patrljak vladu". Liderka se malo kasnije ipak presabrala i celu svoju Narodnu partiju kolektivno upisala u SNS. Danas je Maja Gojković, bivša članica URS-a, istaknuta funkcionerka u partiji naprednjaka, član je predsedništva te stranke i, svakako, predsednica Skupštine Srbije.

Slučaj Maje Gojković nije bio usamljen, pa čak i pre gubitničke izborne noći. Celi opštinski odbori URS-a, i po malim mestima kao Babušnica i Beočin, ili po većim kao Pančevo i Gornji Milanovac, prelazili su na stranu očiglednog budućeg pobednika. Ipak, u maju 2013. URS je prerastao u političku stranku, i postojao je praktično samo do izbora u martu 2014, što znači ni godinu dana. Posle izbornog poraza i neprelaska cenzusa, na površinu su se izlila ogromna dugovanja iz predizborne kampanje, potreba za što hitnijim gašenjem stranke, okretanje leđa od svega prethodnog i hvatanje slamke za spas. Tako se i ona druga strana URS-a, koja je uvek bila prodemokratski orijentisana, posle raspada "ujedinjenih regiona" okrenula svojim "istomišljenicima". U junu ove godine moglo se čuti za pokret "Okupljanje za Srbiju", svojevrstan savez koji čine dva URS-ovca, "Zajedno za Šumadiju" Veroljuba Stevanovića i "Živim za Krajinu" Boška Ničića, kao i LDP-a Čedomira Jovanovića, uključivši još i predstavnike sindikata, nevladin sektor... "Okupljanje" hoće da ujedini sve koji su u političkom prostoru naspram Vučićeve vlade pa je i najavljeno da će tokom leta biti formulisan jasan program. Okupila su se dakle dva jaka, istaknuta člana URS-a: Veroljub Stevanović, sa SPO prošlošću, gradonačelnik Kragujevca u nekoliko mandata, prvi put biran 1996, pa onda ponovo 2004, 2008. i 2012, na kojoj funkciji je i danas; i Boško Ničić, kontroverzni gradonačelnik Zaječara, potekao iz DEPOS-a, DOS-a, Nove demokratije, koji je propašću URS-a ipak izgubio gradonačelničku poziciju.

Za višestruku ministarku iz redova G17 plus, Vericu Kalanović, ministarku za

Transparentnost, šta je to?

Jedna od zasluga koje se pripisuju Mlađanu Dinkiću jeste i dovođenje stranih investicija u Srbiju, a pored Fijata često se pominju i investiciona ulaganja iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. Zbog toga je, posle izlaska iz Vlade, Dinkić prošle godine ipak ostao u Nemanjinoj 11 kao zamenik predsednika Komiteta za saradnju sa UAE. Svojevremeno, Dinkić nije hteo da potvrdi, ali ni da demantuje pisanje pojedinih medija da će početi angažman u kompaniji iz UAE koja se bavi finansijskim konsaltingom i koja će biti uključena u projekat "Beograd na vodi". Povodom najnovijih medijskih spekulacija o nastavljenoj "mekoj" saradnji Vučića i Dinkića a u vezi s arapskim investicijama, pitali smo u Vladi dve stvari: Da li i dalje postoji vladin Komitet za saradnju sa UAE? I da li Dinkić ima bilo kakvu funkciju u tom komitetu? Nadležni s kojima smo razgovarali rekli su da "ne znaju" i uputili na pismenu prepisku. Odgovor nije stigao.

JAKI, VIŠE ZA SEBE NEGO ZA REGIONE I SRBIJU: Čelnici URS-a nekad
Foto: Fonet

SNS kao oslonac

Predsednik opštine Obrenovac Miroslav Čučković, posle katastrofalnih poplava ove godine koje su načinile nepopravljivu materijalnu štetu i odnele ljudske živote, postao je paradigma saradnje URS-a i SNS-a. Na prozivke javnosti da bi kao najodgovorniji po funkciji trebalo da podnese ostavku, Čučković, inače član predsedništva URS-a, hladnokrvno je odgovarao da bi ostavka bila ne moralni nego kukavički čin, da je on uradio sve što je mogao i da su optužbe da na vreme nije upozorio građane Obrenovca neosnovane. Čelnici iz naprednjačke vlade tom prilikom bili su jak oslonac Čučkoviću, a istraga o krivcima za nesreću ni započeta. O eventualnoj smeni Čučkovića kao predsednika opštine, sa vrha vlasti takođe nije bilo reči.

Nacionalni plan a onda za regionalni razvoj i lokalnu samoupravu, u novom rasporedu vlasti nije bilo mesta. Ona je posle martovskih izbora bila jedan od najglasnijih zagovornika nastavka političkog delovanja URS-a "jer nemaju čega da se stide". Danas se pominje i kao jedan od glavnih osnivača Narodne stranke Srbije, nove političke partije čija je osnivačka skupština najavljena za oktobar. Međutim, Verica Kalanović tvrdi da neće biti frontmen te stranke.

Umorni od URS-a i izbornog poraza, mnogi iz ove stranke tvrde da su okrenuli leđa politici. Lider Mlađan Dinkić, koji je podneo ostavku još dok su rezultati stizali, danas je opet u žiži interesovanja. Tada je rekao da mu je politike dosta i okrenuo se unosnijim poslovima. Prema podacima APR-a, u maju ove godine osnovano je društvo sa ograničenom odgovornošću "MD Solution", a u junu se ispostavilo da je direktor tog društva Mlađan Dinkić, koji je na osnovu tog direktorskog mesta ušao u bord direktora ruske "Sberbanke" za ovo područje. Dinkić je tako postao novi član Upravnog odbora "Sberbanke" u Srbiji, i zbog toga je trenutno pod istražnom lupom Agencije za borbu protiv korupcije. Prema zakonu, izgleda da je reč o sukobu interesa, jer funkcioner, a Dinkić je do 2013. bio ministar finansija, najmanje dve godine po prestanku funkcije ne sme da se zaposli u privatnoj firmi koja posluje u oblasti koju je pokrivao kao državni činovnik. Sporno je tu više stvari. Prvo, Dinkić za taj posao nije tražio saglasnost od Agencije za borbu protiv korupcije, što je po zakonu morao da učini. Drugo, u rusku banku Dinkić je ušao kao direktor privatne firme "MD Solution d.o.o." a prema zakonskim odredbama i za to je morao blagovremeno da podnese zahtev kako bi uopšte zasnovao radni odnos. Dotična firma "MD Solution" čiji je Dinkić direktor, istina, nalazi se u APR-u, adresa je na Novom Beogradu, njenu delatnost čine konsultantske aktivnosti, sve je tu, račun i ostalo, jedino što u registru nema važnog podatka – ne piše ni ko je vlasnik, ni ko direktor firme.

ADAPTACIJA I ŠALTANJE

Za mnoge članove stranke G17 plus ali i šireg URS-a, gašenje Ujedinjenih regiona neće značiti i kraj karijere, pošto su, uglavnom, kroz politički rad već stekli jake pozicije ili su ponikli iz jakih političkih uporišta u svojim gradovima. Na primer, gotovo je izvesno, sudeći po medijima, da će Suzana Grubješić, do juče potpredsednica URS-a i potpredsednica Vlade zadužena za evropske integracije, uskoro postati savetnica ministra Rasima Ljajića. Pošto je Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija nadležno za pet od 35 poglavlja o kojima se pregovara sa Evropskom unijom, Grubješićka bi mogla da dâ veoma značajan doprinos, navodi se kao razlog u medijima. Na pitanje ovom ministarstvu da li je to istina i da li je dogovor sa Grubješićkom već postignut, ostali smo bez odgovora.

Vlajko Senić koji je posle 15 godina rada u SPO-u, 2007. prešao u G17 plus, u novoj partiji išao je samo uzlaznom linijom. Postao je član predsedništva stranke, bio državni sekretar u Ministarstvu trgovine, turizma i usluga, pa državni sekretar u Ministarstvu omladine i sporta, član Odbora za odbranu i bezbednost, Odbora za inostrane poslove i Odbora za finansije. Od marta 2013. postaje predstavnik Srbije »

u Svetskoj banci. Senić danas u Svetskoj banci ima položaj savetnika izvršnog direktora konstituence Švajcarske (Švajcarska je zemlja koja zastupa interese Srbije u Grupaciji Svetske banke). Bivša ministarka za omladinu i sport Snežana Samardžić Marković, inače članica G17 plus i Predsedništva URS-a, pre dve godine imenovana je na mesto generalne direktorke novog Direktorata za demokratiju Saveta Evrope u Strazburu. I danas se nalazi u toj najvišoj redovnoj kategoriji službenika.

Posebno poglavlje u istorijatu URS-a zauzimaju gradonačelnici i predsednici opština. Mahom oni ne pripadaju članstvu G17 plus, ali su pod firmom regionalizacije i predizborne koalicije stali pod okrilje URS-a i lidera Mlađana Dinkića. S obzirom na apsolutnu dominaciju SNS-a pomalo iznenađuje da su svi do danas očuvali svoje pozicije.

BRISANI IZ REGISTRA: Ulaz u nekadašnje prostorije URS-a na Trgu Republike
Foto: A. Anđić

Gradonačelnik Loznice Vidoje Petrović na primer ima jednu od veoma zavidnih karijera. Posle 16 godina rada u Ministarstvu unutrašnjih poslova, jedan kraći period 2004. radio je u Ministarstvu finansija – Uprava carina Srbije na mestu pomoćnika direktora. Iste godine postao je i prvi neposredno izabrani predsednik opštine Loznica. Kada je Loznica dobila status grada 2007, na sledećim izborima 2008. postao je i prvi gradonačelnik Loznice. Tri puta je biran za narodnog poslanika G17 plus i postavljan za člana mnogih odbora. Član je ekspertske mreže, član predsedništva G17 plus, pa član predsedništva i potpredsednik URS-a. Od 2012. treći put je izabran za gradonačelnika Loznice, a na toj funkciji je i danas.

Za predsednika opštine Pirot Vladan Vasić dolazi 2003. kao član Koalicije za Pirot. Po drugi put na čelo Pirota dolazi 2008. kao predvodnik koalicije "Koalicija za Pirot – Vladan Vasić, G17 plus – Mlađan Dinkić". Posle njegovog pristupanja URS-u 2010. godine, dolazi do podele Koalicije za Pirot na dve odborničke grupe. URS je obećao da će na narednim izborima 2012. ponovo predložiti Vasića za predsednika opštine Pirot. Kako rečeno, tako i učinjeno, Vladan Vasić je i danas aktuelni predsednik ove opštine.

Za Miroslava Aleksića, predsednika opštine Trstenik, najmanje podataka ima o političkoj pripadnosti, već se opširno navode rezultati i uspesi njegovog rada. Kao član URS-a, na mesto predsednika opštine došao je 2012. godine, i nije smenjivan. Opština Dimitrovgrad je u aprilu prošle godine dobila novu vlast a na mesto predsednika opštine došao je i ostao do danas Nebojša Ivanov iz URS-a.

O sadašnjem predsedniku opštine Niška Banja Zoranu Vidanoviću iz URS-a pisale su i istraživale "Južne vesti". Iako je na čelu niške gradske opštine sa najmanje stanovnika, kazivao je ovaj medij, mesečna primanja prvog čoveka Niške Banje u decembru 2012. bila su za 2500 dinara veća od plate predsednika Srbije, 30.000 od premijera i čak 46.000 od prvog potpredsednika Vlade. Do podataka iz platnog listića, "Južne vesti" su došle posle punih pet meseci i intervencije Rodoljuba Šabića. Inače, Vidanović je od 2004. tri puta uzastopce biran za predsednika opštine Niška Banja. Njegova partijska saradnica iz URS-a Dragana Živanović, predsednica opštine Rača, takođe je na tu funkciju birana uzastopce od 2004. godine. Dragan Milić, predsednik opštine Veliko Gradište, prvi put je izabran 2004, a od 2010. do danas i dalje je na istoj poziciji. Broj predsednika opština iz redova URS-a koji je ostao da neometano obavlja svoj posao ovde se ne završava i čini se da je, gledano po spisku članova Predsedništva ove stranke i opštinskih prvaka, najveći broj URS-ovaca ostao dovoljno zaštićen pod okriljem SNS-a. Postoji naravno i ona "čast izuzecima".

DINKIĆEVA MREŽA

Ako se pitamo zašto, kao prvo, ne treba potceniti moć Mlađana Dinkića proisteklu iz njegovog poznavanja "istine" o unetom i iznetom novcu, tajnim računima iz Miloševićevog vremena i mnogim drugim finansijskim i privrednim podacima još od 2000. naovamo. Kao što ne treba potceniti ni njegov ugled "reformatora" sa vezama širom sveta, niti započetu ideju regionalizacije. Upućeni tvrde da je njegova mreža eksperata praktično ostala netaknuta, šireći svoje pipke u svim važnim institucijama: u ministarstvima finansija, privrede, trgovine, u carini, u Narodnoj banci Srbije. Pitanje bi moglo da glasi: zašto Vučić čuva Dinkićevu ekspertsku mrežu? Ako je zaista čuva, da li to onda znači da se Dinkić i nije sasvim povukao iz politike, nego da će preko svojih ljudi i svog uticaja i dalje kreirati finansijsku politiku zemlje? Kada i u kom obliku će se Dinkić formalno vratiti u politiku, i da li u nekom novom "biznis" ruhu, na primer savetujući premijera oko investicija? Pitanja i sumnji je mnogo, ali ono što sada jedino izgleda izvesno jeste da Dinkića treba da zaboravimo, ili kako bi on neometano radio iz senke ili kako bi u odsudnom trenutku vaskrsao i spasio nas. Verovatno da film o Dinkiću spasiocu još nećemo gledati, jer, ipak, preko je potrebno vreme da zabašuri sve. ¶

IVANA MILANOVIĆ HRAŠOVEC

Kažu da život čine mala zadovoljstva.
Mi ne mislimo tako...
Život čine male stvari
koje nam kreiraju velika zadovoljstva.
Sitnice koje nam ulepšaju dan,
koje nam nabace osmeh,
zbog kojih se sami
sa sobom dobro osećamo,
a koje su uvek tu i lako dostupne.

Neka vam svaki dan bude

aqua
Gala
НЕГАЗИРАНА / NON-CARBONATED

www.mioni.rs AquaGala

DALEKO OD REDOVNIH USLOVA: Poplavljeni bager u kolubarskom kopu
foto: Mirko Rudić

Meko srce i tvrda zbilja

U redovnim uslovima, od kojih smo zbog poplava dalje nego što smo ikad bili, domaći kapaciteti za proizvodnju električne energije su "knap" u godišnjem bilansu, ali tokom zime mora i da se uvozi da bi se podmirila dnevna tražnja, domaća proizvodnja gasa jedva dobacuje do desetak odsto potrošnje

Ministar energetike i rudarstva Aleksandar Antić tvrdi da će na zimu biti dovoljno struje makar se uvozila, situacija sa snabdevanjem gasom krajnje je neizvesna, ponuda uglja u maloprodaji manja je od uobičajene za ovo doba godine... Sve da zima bude blaga poput lanjske, što nije baš realno, biće frke sa grejanjem. Osmehuju se poskupljenja pre svega struje, potom i gasa, na kraju i daljinskog grejanja.

Poskupljenje struje kao neminovnost najavio je bivši ministar finansija Lazar Krstić, đuture sa smanjenjem penzija i plata u javnom sektoru za 20, odnosno 15 odsto, pa otpuštanjem 160.000 zaposlenih u tom istom javnom sektoru, te poskupljenje struje za 30 odsto. Odmah potom podneo je ostavku jer, kako je objasnio, premijer razume neminovnost ovih mera, ali mu "meko srce" ne dozvoljava da ih i prihvati.

Nije mnogo prošlo, a ispostavilo se da će smanjenja plata i penzija ipak da bude: licitacija je krenula od "najviše 10 odsto" koje je evoluiralo u "ne više od 15", a gde će da se završi znaće se u septembru, posle rebalansa budžeta.

Sa poskupljenjem struje je slično: prve izjave su bile "nema ni govora o poskupljenju dok se EPS ne transformiše", pa se sad govorka o "oko" 15 odsto.

TRI SCENARIJA

Ministar energetike i rudarstva Aleksandar Antić kaže da su za obezbeđenje redovnog snabdevanja strujom u "igri" tri scenarija. "Prvi je da obezbedimo domaći ugalj, drugi je da uvozimo ugalj i treći je

da nabavimo nedostajaću struju. Za sva tri scenarija bićemo spremni."

Međutim, prvi scenario teško da je ostvariv: najizdašniji kolubarski kop – Tamanava–Zapadno polje i dalje je pod vodom. Istina, raspisan je tender za izbor "isušivača" koji bi trebalo to veštačko Kolubarsko jezero da isprazni za 105 dana ili tri i po meseca, ali izvođač još nije izabran. Sve i da jeste i da se sa pražnjenjem otpočne koliko odmah, pre novembra odatle uglja neće biti. Na stranu što je od poplava prošlo beznalo dva meseca, a tek sad se razmatraju tenderske ponude. Zašto tek sad a ne onda, zašto ne sopstvenim snagama nego se angažuje neko drugi, pitanja su na koja nema ko da odgovori.

I drugi scenario slabo "pije vodu": jedno je kupovanje uglja, dok je doprema nešto sasvim drugo. Nema, naime, Srbija za to infrastrukturu.

Sva je prilika da će biti "ono treće" – uvoz struje. "Iz zemalja u okruženju", precizira Antić. Drugačije rečeno iz Republike Srpske. Infrastruktura za transport električne energije je solidnog kapaciteta, tako da sa te strane neće da bude problema, ali problem je što uvoz struje, naročito zimi – košta, bez obzira na to što bi glavni dobavljač bila bratska Republika Srpska: bratstvo za bratstvo, struja za pare. Neko to mora da plati, a ko bi drugi bio nego potrošači. Nema razloga da bude drugačije.

"Srbija ima najnižu cenu električne energije u Evropi", objašnjava Antić. Prave se, kaže, različite kalkulacije i priprema paket mera koji će imati za cilj da podstakne ljude da štede, da ih stimuliše da plaćaju struju, ali propisuje i da će se "voditi računa o ugroženim kategorijama".

ŠTA MORA – MORA

"Prostora za poskupljenje struje ima jer sa sadašnjom cenom nema načina da se obezbede sredstva za investicije i gradnju, izjavila je za Tanjug član Saveta Agencije za energetiku Ljiljana Hadžibabić.

Kako je objasnila, sadašnja cena pokriva troškove proizvodnje, amortizaciju i održavanje/remonte, ali nema prostora za investicije. "Ne samo da EPS ne može da obezbedi (novu) gradnju, nego ni bilo ko drugi, jer ko kod da dođe da gradi, on će prvo da pita – kolika je cena i da li on iz te cene može da povrati investiciju."

Ona je potvrdila da Elektroprivreda Srbije nije podnela zahtev za povećanje cene električne energije.

Ako oni budu tražili poskupljenje, mi ćemo prvo da analiziramo zbog čega traže. Po onome što smo do sada analizirali, ima prostora za poskupljenje, ali ne znamo da li će EPS to tražiti i na koji način će to pravdati rekla je Hadžibabić.

UTEHA

Mimo ustaljene prakse, sva ova poskupljenja neće imati naročitog uticaja na cenu hrane. Ova poplava, koliko god da je imala razmere katastrofe, nije bitno uticala na bilans poljoprivredne proizvodnje. Ministar trgovine Rasim Ljajić ne očekuje poskupljenja hrane: "Kupovna moć građana je mala i nije tržišna logika da se povećavaju cene jer bi i to dodatno smanjilo promet. Imali smo i rodnu godinu tako da ne vidim razlog za udar na cene." ¶

ZORAN MAJDIN

Dijalogom do tolerancije i

Projekat "Otvaranje dijaloga između migranata i građana u lokalnim zajednicama o međusobnoj toleranciji i nenasilju" doprineće informisanju i edukaciji lokalnog stanovništva

Kako lokalno stanovništvo u Srbiji vidi tražioce azila i iregularne migrante kojih je sve više u njihovim mestima? Ako se prisetimo medijskih izveštaja iz Banje Koviljače, iz oktobra 2011. godine, može se zaključiti da su to u stvari "silovatelji" i "naoružani nasilnici". Ako pitamo lokalce iz okoline Lajkovca, oni će dodati: "provalnici", "prljavi uzurpatori praznih vikendica", "lopovi". Ekipa iz Mladenovca (iako to oni nisu smislili) daje svoj doprinos epitetom "rušioci turističkih potencijala" i "nosioci zaraza", a Obrenovčani sve to krunišu rečju "teroristi". Mediji sve uredno prenose, ne propuštajući da bombastičnim naslovima i jednostranošću izveštavanja doprinesu pravljenju pogrešne i, pre svega, štetne slike o azilantima. Sa druge strane, retki su tekstovi o prijateljskom prijemu tražioca azila u Sjenici i Tutinu. Treba pomenuti i slučaj tokom koga su imigranti u Srbji prikazani u pozitivnom svetlu, kada su tražioci azila iz hotela "Obrenovac" i Centra za azil u Banji Koviljači učestvovali u odbranama gradova od poplava tokom majske nepogode.

ŽRTVE NERAZUMEVANJA: Jedan od prihvatnih centara
foto: A. Anđić

OPŠTOST PROBLEMA

Treba krenuti od istine da će tražilaca azila svake godine biti sve više u Srbiji. Ekonomska distanca između Evrope i ratovima i nemirima zahvaćenih delova Azije i Afrike samo govori tome u prilog. Teško da je moguće zaustaviti reku ljudi koja beži tražeći bolji život za sebe i svoje porodice.

Uz ogromnu pomoć civilnog sektora i međunarodnih organizacija, nadležna državna tela Republike Srbije delimično pokušavaju da reše osnovne probleme fenomena tražilaca azila i iregularnih migranata. Ako ništa drugo, bar se priča o novom zakonu, o novim objektima za smeštaj, o ubrzavanju procesa dobijanja izbegličke zaštite... Ponekad izgleda da je svim činiocima azilnog sistema u Srbiji promakla jedna veoma bitna stvar – informisanje i edukacija lokalnog, tzv. primajućeg stanovništva. To su upravo uzroci koji su doveli do protesta lokalnog stanovništva u Banji Koviljači, lajkovačkim selima, do spaljivanja baraka u obrenovačkom predgrađu, redovnih blokada u Mladenovcu.

INFORMISANJE I EDUKACIJA

Upravo je tome posvećen projekat "Otvaranje dijaloga između migranata i građana u lokalnim zajednicama o međusobnoj toleranciji i nenasilju", koji sprovodi nevladina organizacija "Atina" iz Beograda.

"Inicijativu koji izvodimo u pet gradova u Srbiji – Subotici, Sremskoj Mitrovici, Šidu, Lajkovcu i Loznici započele smo analizom postojećeg zakonodavnog i strateškog okvira i intervjuima sa predstavnicima institucija i organizacija koje imaju dodira sa imigrantskom populacijom (policija, centri za socijalni rad, Komesarijat za izbeglice i migracije, Crveni krst, udruženja građana, zdravstvene i obrazovne institucije i drugi) kao i sa samim migrantima", kaže za "Vreme" Marijana Savić, direktorka "Atine" i dodaje: "Namera nam je bila da sve dalje aktivnosti u potpunosti zasnujemo na činjenicama i iskustvima profesionalaca i samih migranata." Posebna pažnja je posvećena iskustvima žena i dece u procesu migracije. Rezultati istraživanja pokazali su da, pored veoma vidljivog problema manjka smeštajnih kapaciteta, imigranti u Srbiji imaju otežani pristup zdravstvenom i obrazovnom sistemu, a izostaje i organizovan i koordinisan sistem psihosocijalne podrške.

Aktuelnim projektom, "Atina" je insistirala i na saradnji sa udruženjima građana iz pomenutih pet gradova: "Podrazumeva se da će naši saradnici i saradnice iz zajednica u kojima se projekat izvodi, uz pripremu i podršku koju će od nas imati u budućnosti, najbolje moći da utiču na razvoj svojih zajednica i da će biti dragoceni

nenasilja

Imigranti žrtve trgovine ljudima

Važan aspekt projekta "Otvaranje dijaloga između migranata i građana u lokalnim zajednicama o međusobnoj toleranciji i nenasilju" jeste utvrđivanje stepena izloženosti migrantske populacije trgovini ljudima i drugim vidovima eksploatacije, kao i prepoznavanje situacija trgovine ljudima. Konkretni cilj je povezivanje ključnih aktera angažovanih u zaštiti i pružanju podrške migrantima, ali i prevenciji trgovine ljudima i zaštiti žrtava različitih vidova eksploatacije.

"Cilj nam je da se zajednice opreme veštinama da što uspešnije prepoznaju rizike od trgovine ljudima i da, naravno, reaguju", kaže Marijana Savić, direktorka "Atine", i dodaje: "Kako su žene migrantkinje i *deca u pokretu* najviše izloženi rizicima od različitih vidova nasilja i trgovine ljudima, a najređe pitani o sopstvenim potrebama i iskustvima i u sistemu praktično nevidljivi, naša je uloga da im pomognemo da se njihov glas čuje – da učestvuju u odlukama koje ih se tiču, da budu zaštićeni od nasilja i diskriminacije, da ostvaruju sva prava koja im u sistemu pripadaju i da dobijaju sve relevantne informacije koje su im neophodne kako bi bili bezbedni i sigurni u procesu migracija. Ovako ćemo umanjiti i rizike od trgovine ljudima."

Nacrtom Nacionalne strategije za prevenciju i suzbijanje trgovine ljudima, posebno ženama i decom i zaštitu žrtava 2014–2020, tražioci azila su prepoznati kao grupa u posebnom riziku od trgovine ljudima. Time se državnim organima nameće obaveza da kreiraju mehanizme koji će omogućiti pravovremeno prepoznavanje potencijalnih žrtava trgovine i adekvatnu zaštitu.

Iako je tokom 2013. godine zvanično identifikovana samo jedna žrtva trgovine ljudima u azilnoj populaciji, prijava za trgovinu je bilo mnogo više. U "Atini" smatraju da su kapaciteti institucija za adekvatno prepoznavanje žrtava još uvek nedovoljni, da žrtava ima mnogo više, i da rešenje nude upravo ovakve inicijative.

ZAJEDNIČKA PODRŠKA: Marijana Savić
foto: M. Milenković

resurs za uspostavljanje i održavanje dijaloga između građana i migranata. S ovim ciljem je "Atina" organizovala treninge za organizacije koje će u narednoj fazi preuzimati centralnu ulogu – organizovaće događaje – mi ih zovemo *lokalnim sajmovima bogatstva različitosti*, gde će se građani i migranti upoznati kroz razmenu kulturnih sadržaja, predstavljanje društava i sopstvenog viđenja potencijala i izazova suživota", kaže direktorka "Atine".

Paralelno s ovim, "Atina" je organizovala obuku za kulturne medijatore – njih šestoro, od čega četiri osobe iz Sirije, Sudana i Nigera – koji su opremljeni veštinama i znanjima da novopridošlim migrantima, pre svega svojim zemljacima, pomognu oko ostvarivanja prava i uspostavljanja kontakata sa lokalnom zajednicom. Osim toga, kulturni medijatori će svoja iskustva prenositi i drugoj strani – lokalnom stanovništvu u Srbiji.

"Sa željom da doprinesemo smanjenju ksenofobije i diskriminacije migranata u Srbiji i pomognemo uspostavljanju saradnje u lokalnim zajednicama, projekat je obuhvatio i snimanje kratkometražnog dokumentarnog filma koji će nam približiti životne okolnosti, teškoće i stremljenja mladog Avganistanca koji preko Turske, Grčke i Srbije putuje ka Švedskoj", dodaje Marijana Savić.

Projekat "Otvaranje dijaloga o međusobnoj toleranciji i nenasilju između migranata i građana u lokalnim zajednicama" NVO "Atina" sprovodi u saradnji sa Centrom za zaštitu i pomoć tražiocima azila, uz finansijsku podršku Evropske unije i Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije. Sprovodi se od novembra 2013. godine. ¶

M. RUDIĆ

Projekat "Pogled uprt u evropsko pravo: Izbeglice i azilanti" finansira Evropska unija (preko Delegacije EU u Srbiji) kroz program "Jačanje medijske slobode u Srbiji". Objavljivanje ovog članka omogućeno je uz finansijku pomoć Evropske unije. Sadržaj članka isključivo je odgovornost nedeljnika "Vreme" i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje Evropske unije.

Jačanje medijske slobode

Samo da je vreme bolje...

Veče u Novom Pazaru pokazuje koliko je ovaj grad od stotinak hiljada stanovnika svojevrsni "melting pot" – i izgledom, s obzirom na to da se nalazi u kotlini, i suštinom: uveče su ulice Pazara preplavljene šarolikim mladim svetom, od najmodernije obučenih, "skockanih" u haljine, košulje i sa elegantnim frizurama, do devojaka u hidžabu i momaka sa dugom bradom i kratkim pantalonama

"Put Novi Pazar – Tutin je verovatno najlošiji put koji spaja neka dva naseljena mesta", kaže Edin, dok nas vozi u gradić na 1000 metara nadmorske visine. Nije daleko od istine – reč je o živopisnom "pačvorku" krpeža i zakrpa, ukrašenom brojnim rupama, neravninama i nekoliko kratera, srećom obeleženih, nastalih odronom. Prolazimo kraj iskopina srednjovekovnog grada Rasa. "Ni ulice u Novom Pazaru nisu bolje – ko u Pazaru nauči da vozi, znaće bilo gde", nastavlja. Edin radi u Programu za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) i u pratnji je stalne koordinatorke UN u Srbiji Irene Vojačkove Solorano. Cilj posete koordinatorke Tutinu jeste razgovor sa opštinskim čelnicima, a sutradan, 6. avgusta, u Novom Pazaru je otvaranje 51. Međuopštinskih sportskih igara (MOSI), svojevrsne amaterske olimpijade, nastale u bivšoj SFRJ, na kojoj sada učestvuju opštine iz tri od šest bivših republika – Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine. Tutin je jedna od šest opština u kojoj četiri agencije UN sprovode projekat "Unapređenje ljudske sigurnosti u jugozapadnoj Srbiji", a UNDP je podržao i održavanje Igara.

U Tutinu, na glavnom gradskom trgu kafići su puni, iako je utorak pre podne. Kako se može čuti u kafani, najbolja privredna grana Tutina, jedne od najsiromašnijih opština u Srbiji, jesu – emigranti. Više od 40 odsto Tutinaca se nalazi u emigraciji. Sam predsednik opštine Šemsudin Kučević šali se da će Tutin uskoro biti prva opština u Srbiji koja će ući u Evropsku uniju – makar natpolovičnom većinom stanovnika, ako ne i formalno. "Tutin je zadnja tačka u Srbiji, a naš cilj je da to preokrenemo, da postane prva tačka", više puta naglašava Kučević na sastanku sa Solorano. Ređaju se planovi preporoda Tutina – geološka istraživanja na Pešteru, vetroparkovi, hidroelektrane, solarne ploče, energija iz biomase, potencijal agrara pešterske visoravni, potencijal ženske radne snage u industriji trikotaže i obućarstva, "Put svile", podrška malim i srednjim preduzećima. Solorano je pokazala posebno interesovanje za vodosnabdevanje i obnovljive izvore energije; umesto protokolom predviđenih 50 minuta, sastanak ulazi u treći sat, a predsednik Kučević jednakom energijom iznosi nove i nove planove i projekte. Inače, Stranka demokratske akcije (SDA) je suvereno na vlasti u Tutinu od 1990. i početka višestranačja, a sam Kučević je, sa prekidima, 15 godina na čelu opštine.

Veče u Novom Pazaru pokazuje koliko je ovaj grad od stotinak hiljada stanovnika svojevrsni *melting pot* – i izgledom, s obzirom na to da se nalazi u kotlini, i suštinom: uveče su ulice Pazara preplavljene šarolikim mladim svetom, od najmodernije obučenih, "skockanih" u haljine, košulje i sa elegantnim frizurama, do devojaka u hidžabu i momaka sa dugom bradom i kratkim pantalonama. Danju, najveća gužva u nevelikom centru jeste u starom delu grada, u pešačkoj zoni i oko pijace, u kojoj su tezge i gajbe voća i povrća "opkoljene" daleko većim brojem minijaturnih butika i tezgi sa odećom. Ako obilazite grad u društvu nekog Pazarca, najverovatnije nećete moći da platite kafu u jednom od brojnih kafića i "kafečajnica", niti doručak, niti čaj u skrivenom biseru u centru Novog Pazara, starom Hamamu – ni da čuju. "Ti ćeš da platiš kad mi dođemo u Beograd."

Jutro, 6. avgusta, dan otvaranja MOSI-ja, počinje informacijom da je isečena struja školama koje će ugostiti takmičare. Razlog – grad nije platio dugove, iako je, bar u jednoj od škola, urađen reprogram. "Dolazi mi 150 dece večeras, šta će da rade, da budu u mraku? To će da bude veselo", kaže direktor jedne od novopazarskih škola. "Znaju oni da nam danas dolaze deca, zato su baš sad i isključili. Sigurno su isekli i ostalim školama kojima dolaze gosti."

Za popodne je zakazan radni ručak – sastanak koordinatorke UN sa predsednicima opština, čelnicima Novog Pazara, Prijepolja, Priboja, Tutina, Sjenice, Nove

Varoši. Listom, svi naručuju teleće medaljone. Dok čekaju porudžbinu, predsednici neobavezno ćaskaju. Od gradonačelnika Novog Pazara Meha Mahmutovića saznajemo da je struja tog popodneva ipak uključena, te da gosti po školama neće tumarati u mraku. "Mi smo ovde kao opasna divlja zver: mirni smo ako nas ne diraš; ako nas čačneš, imaćeš problema", objašnjava Mahmutović. Ostatak ručka protiče u šaljivoj atmosferi, predsednici pričaju viceve i anegdote: kako vozom putuje Tito, kako Milošević, a kako Vučić, šta je rekao Tutinac kad su ga '48 pitali da li je za Tita ili Staljina, šta su Pazarci rekli kad im je kulturni vodič, Turčin, u Turskoj objašnjavao da je Mehmed-paša Sokolović poreklom Srbin...

"Nadam se da ćete ostati na otvaranju MOSI-ja, da podržite takmičare iz svojih opština", kaže Irena Vojačkova Solorano, na kraju prijatnog ručka. Svi se smeju i smeškaju, čak i Šemsudin Kučević, iako je reporter načuo da će Tutinci bojkotovati 51. MOSI, jer se održavaju u SDP-ovskom Novom Pazaru. "Vidi, to ti je politički, ta se politička retorika zaoštrila", nakon ručka predsednik Kučević potvrđuje bojkot, u pola glasa. "Oni (Ljajićev SDP) su nas izbacili iz vlasti u Pazaru, a mi njih nismo, iako imamo apsolutnu većinu. Od 38 odbornika, mi, SDA, u Tutinu imamo 22, a SDP ima jednog, ali ih nismo izbacili." Kako reporter kasnije saznaje, Sjenica, u kojoj je na vlasti koalicija SDP-SDA, nije našla slične političke razloge za bojkot.

"Ovakav sastanak nama daje mnogo optimizma da je moguć zajednički razvoj ovog područja, kada vidimo da su mogući ovako srdačni odnosi između čelnika opština", kaže Irena Vojačkova Solorano, nakon što su predsednici opština otišli. Zbog procene da ljudska sigurnost trpi usled etničkih, ekonomskih i kulturnih tenzija i veoma visoke nezaposlenosti u ovom delu zemlje, Fond za ljudsku sigurnost Ujedinjenih nacija finansirao je projekat "Unapređenje ljudske sigurnosti u jugozapadnoj Srbiji", sa ciljem da se pojača kulturna interakcija i smanji nezaposlenost. "Mi se ne bavimo politikom", kaže Solorano. "Gradonačelnici to znaju, znaju da ne 'padamo' na političke igre i provokacije, znaju da smo neutralni. Zato i nema onakve retorike kakve bude kada, na primer, dođe neki ambasador. To je sporiji put, bez prečica, ali rezultati dugo traju. Nas zanimaju društveni i ekonomski problemi, i uključujemo se samo ako nas neko pozove. Naš zadatak je da osiguramo razvoj opština i individua, i radimo sve u tom cilju. Ali, neke stvari moraju da urade opštine, ne možemo mi da preuzmemo odgovornost za ono što oni treba da rade. Možemo da podržimo dobre akcije koje postoje, i da se nadamo da će se one nastaviti. Na primer, imali smo projekat 'Grad dobrih domaćina', razmenu učenika između gradova. Mi smo ga pokrenuli, a akcija je bila toliko uspešna da je sada škole same spovode. Postoji mnogo takvih inicijativa koje ne koštaju mnogo, koje su UN kao neutralni partner započele i pokazale zajednici da su one moguće – a možda su ranije delovale nemoguće, iz političkih razloga. Mi ne ulazimo u politiku, samo hoćemo da pokažemo da su stvari moguće, a na vama je kako ćete se prema njima odnositi".

SLILI SU SE I LJUDI I KIŠA: Otvaranje igara

Grmi dok razgovaramo. Bliži se vreme svečanog otvaranja 51. igara. Prvi put će stadion FK Novi Pazar biti okupan svetlostima reflektora, čija je izgradnja završena svega desetak dana ranije – idealan povod i razlog da se otvaranje pomeri sa pola šest na pola osam. U kafiću udaljenom petnaestak minuta hoda od stadiona potišteno sedi grupica devojčuraka. Sve su u belim majicama, na leđima im piše Zubin Potok. "Ispali smo", objašnjava četrnaestogodišnja Nevena. Ona i drugarice imale su odbojkaški meč, rasporedom predviđen da se odigra pre otvaranja. "Izgubili smo 2:1, bićemo na otvaranju Igara, ali nećemo više imati mečeva." Za susednim stolom momak iz organizacije Igara besan je na državu. "Ej, dva miliona dinara su nam obezbedili, a minimum minimuma je osam miliona. Pa, bolje da smo im vratili te pare, da kažemo, evo, ne treba nam. Nego smo mi inadžije, nama kažu, nema para, ne možete to, a mi kažemo, e, sad tek možemo. Nije ko prošle godine, kad su vama dali 80 miliona." Ovo poslednje upućeno je gospođici koja je bila u organizaciji prethodnih, jubilarnih 50. igara u Prijepolju, u kome je, inače, i ove godine održan atletski deo igara, jer Novi Pazar nema atletski stadion. "Ma kakvi, pa mi smo ostali sa 30 miliona u minusu!", odgovara mu gospođica. "Znaš u kolike smo projekte ušli, obnovili smo celu glavnu ulicu, i još gomilu stvari, a onda došao rebalans budžeta, i nama ostavili 50 miliona, a ti se posle snađi za još 30!"

Narod se sliva ka stadionu, a nebo izgleda tako da je sva prilika da će i kiša da se uskoro slije... Snežana je tinejdžerka iz Plava. Trenira rukomet, a 2012. je njena ekipa na MOSI-ju u Beranama osvojila srebrnu medalju. Snežana je prvi put u Novom Pazaru. Daje izjavu zvanično, kao da je snimaju kamere. "Mnogo mi je drago što smo ovde. Naša ekipa je mnogo podmlađena, ima i pionirki i kadetkinja, i juniorki i seniorki, sve smo tu u naredna četiri dana. Grad je prelijep, ljudi su divni, samo da je vrijeme malo bolje."

Stadion je više prazan nego pun. Iako su najavljeni, nema ministara Ljajića i Udovičića. Minut pre pola osam počinje kiša, i pljušti tokom cele ceremonije otvaranja. Dole, na terenu, 1700 sportista iz 29 gradova iz Srbije, Crne Gore i BiH strpljivo čeka najavu spikera, kako bi prošli crvenim tepihom i zauzeli svoje mesto. Nakon što su svi predstavljeni, učesnike i publiku pozdravili su Irena Vojačkova Solorano i gradonačelnik Novog Pazara Meho Mahmutović.

Minut nakon vatrometa i završetka ceremonije otvaranja, prestaje kiša, a ulice oko stadiona zakrčene su od pokisle omladine u raznobojnim majicama, sa nazivom svoje opštine na leđima. Počinje 51. MOSI. ¶

RADMILO MARKOVIĆ

Nota proizvoljnosti

Od dvanaest imenovanih javnih beležnika za teritoriju Prvog osnovnog suda u Beogradu – opštine Stari grad, Savski venac, Palilula, Vračar i Zvezdara – deset su kandidati koji su ispit položili u poslednja tri ispitna roka

Redakcijama mnogih medija ovih je dana stiglo Otvoreno pismo neizabranih kandidata za notare, u kojem oni tvrde da je postupak imenovanja prva 94 notara (iako ih je trebalo biti sto) bio nezakonit i proizvoljan. Pisali smo već o sumnjama prije samog imenovanja, zbog činjenice da je izmijenjena ispitna komisija, kao i da su potencijalni notari ispite od 2012. godine polagali po jednom, a ovi od 2013. godine po drugom Pravilniku (videti "Vreme" br. 1229, tekst "Indexova notarska škola"). Neizabrani tvrde: više od 90 posto imenovanih kandidata za teritorij Beograda su kandidati koji su ispit položili 2014. godine, a prvenstveno oni koji su ispit položili u aprilu, maju i junu.

Valja napomenuti da su neizabrani kandidati istakli da cilj njihovog Otvorenog pisma "nije nipodaštavanje kolega koji su rešenjem Ministra pravde 1. avgusta imenovani kao javni beležnici, niti dovođenje u pitanje njihove stručnosti i znanja, već ukazivanje na višestruku povredu zakona od strane organa koji su učestvovali u celokupnom postupku polaganja ispita, konkurisanja, predlaganja i imenovanja kandidata, a koji su svojim postupanjem prekršili sve zakonske i moralne norme".

POHVALE I OPTUŽBE

Mediji se baš nisu istakli zanimanjem za problem: tek je RTS u emisiji "Oko" prošloga petka ugostio ministra pravde Nikolu Selakovića, koji je uz samohvalu da je Srbija dobila "neverovatne pohvale" od stranih javnobilježničkih komora za selekciju kandidata, izjavio: "Mogu odgovorno da tvrdim da značajan broj onih koji se bune oko izbora pokazuje da nije dostojan da to radi, jer zakon ne daje pravo na pritužbu."

Činjenica je da su najteži ispitni rokovi bili u samom početku održavanja notarskih ispita: em su rijetki uspjeli položiti (na prvom roku 2012. godine tek oko njih deset posto), em su dobijali relativno niske ocjene. Sve se promijenilo s novom komisijom i novim Pravilnikom. Tako neizabrani upozoravaju na to da je nova komisija odlučila, mimo zakona, da će kandidate bodovati po tri kriterija: prosječna ocjena na javnobilježničkom ispitu, godine radnog staža (koji zakonom nije propisan kao kriterij) i "svojevrstan izum konkursne komisije – opšti utisak o kandidatu". Subjektivni utisak o kandidatu, koji je komisija bodovala ocjenama od 0 do 15, a do kojega je dolazila nakon trominutnog razgovora sa kandidatima, nije, niti smije biti kriterij za izbor, navode oni i kažu da je iz provedene procedure "više nego jasno da je kriterijum utiska, koji je mogao biti namešten po volji komisije, bio presudan".

ČUDNI KRITERIJUMI: Polaganje zakletve prvih javnih beležnika

foto: FoNet

SUKOB INTERESA I PROIZVOLJNOST

Osim toga, članovi ispitne komisije, njih troje, istovremeno su imenovani i za članove konkursne komisije, koja je birala notare, čime je prekršeno ustavno načelo o zabrani sukoba interesa.

"Da li je moguće da od kandidata koji su ispit položili u najtežem ispitnom roku, a to je jun 2012. godine bude imenovano samo troje, da zatim od kandidata koji su ispite položili u narednim ispitnim rokovima, za sve to vreme pohađali razne seminare i radionice, pratili propise i pripremali se na sve moguće načine za obavljanje buduće profesije bude imenovan njihov neznatan broj, a da najbolji budu ljudi koji su ispit položili u poslednja tri roka? Primera radi, od 12 imenovanih javnih beležnika za teritoriju Prvog osnovnog suda u Beogradu, tj. opštine Stari grad, Savski venac, Palilula, Vračar i Zvezdara, 10 imenovanih su kandidati koji su ispit položili u poslednja tri ispitna roka itd. Imena tih ljudi, njihovo političko opredeljenje i poslovno-državničke funkcije je na internetu moguće vrlo lako pronaći. Ako je komisija već tada znala koje će kriterijume primenjivati prilikom predlaganja, zatim vršila ispitivanje ovih kandidata, davala im ocene, a nakon toga ocenjivala i utisak koji ostavljaju ovi kandidati, onda se mišljenje komisije i na osnovu toga doneto rešenje ministra pravde moraju smatrati u najmanju ruku sumnjivim, a u krajnjoj liniji, nezakonitim i nemoralnim", navode neizabrani.

Sve to, kažu, neodoljivo podsjeća na, ne tako davni reizbor sudija i tužilaca, s tim što su kreatori tadašnjeg postupka, vjerojatno "potkovani iskustvom, pokušali da zakonskim odredbama 'pokriju' nedostatke tog postupka, dok u ovom slučaju zakon nije ni pokušan da se primeni i cela procedura je provedena isključivo po principu sile i moći".

Ovoga puta, došlo je do metastaze, kažu neizabrani i najavljuju traženje pravde u sudskim postupcima u zemlji i pred međunarodnim instancama.

Vidjet ćemo da li će ministar Selaković i njegova komisija i tad pobrati "neverovatne pohvale"... ¶

TATJANA TAGIROV

VREME USPEHA!
Klub dobrih poslovnih ideja
REDOVNI PODLISTAK NEDELJNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

MAXIMA 11A

Savremena arhitektura, komfor i prihvatljive cene

HEINEKEN

Lovefest

MARIJA BOŠKOVIĆ, TELEKOM

Dobra ideja – najskuplja stvar na svetu

Intervju: Marija Bošković, direktorka Sektora za PR "Telekom Srbija"

Dobra ideja – najskuplja stvar na svetu

"Već posle par meseci kampanje 'Kada voziš, parkiraj telefon!' pokazali su se rezultati – znatno se smanjio broj vozača koji su nepropisno upotrebljavali mobilni telefon tokom vožnje. Ovo je jedna od retkih kampanja koje nisu dobile nijedan negativan komentar, ni od stručne ni od šire javnosti"

"Ne postoji jasna percepcija društva kada je reč o društvenoj odgovornosti, možda zbog toga što taj pojam nije u potpunosti jasan", kaže u razgovoru za "Vreme" Marija Bošković, direktorka Sektora za PR u kompaniji "Telekom Srbija". "Kad kažete društvena odgovornost, to je zapravo ulaganje u zajednicu i briga o zajednici u najširem mogućem smislu. Mislim da upravo zbog te nedoumice i nedovoljne preciznosti u komunikaciji pojma društvene odgovornosti, ljudi možda ne znaju šta to tačno 'Telekom Srbija' radi u toj oblasti. Dosta toga smo uradili prošle godine, dosta toga radimo i ove godine i čini mi se da postoji nedovoljno razumevanje i da ljudi mešaju sponzorstvo sa jedne strane i korporativnu filantropiju i društvenu odgovornost kompanija sa druge strane. To je potvrdilo i poslednje istraživanje, koje smo naručili kako bismo videli u kojoj meri se naša kompanija prepoznaje kao društveno odgovorna. Da pojasnim, sponzorstva se ostvaruju kroz poslovne ugovore i imaju komercijalni aspekt, dok vi društveno odgovornim aktivnostima i donacijama ulažete u opšte dobro, a korisnici tih aktivnosti su svi građani",objašnjava Bošković.

"VREME": "Telekom" je za 2013. dobio od PKS nagradu u kategoriji velike kompanije za društvenu odgovornost, a u 2014. čak dve nagrade od Društva Srbije za odnose sa javnošću. Koje su akcije tome doprinele?

MARIJA BOŠKOVIĆ: Od mnogih projekata koje smo uradili prošle godine kampanja koja se istakla i koju je prepoznala ne samo domaća šira i stručna javnost, već i inostrani mediji, jeste kampanja "Kada voziš, parkiraj telefon!". Ta kampanja je osvojila niz prestižnih nagrada, zato što smo iskoračili iz uobičajenih okvira vođenja kampanja i opšti interes, odnosno bezbednost građana, stavili iznad profita i interesa kompanije. I to smo vrlo glasno i jasno rekli: koristeći naše usluge u određenim situacijama, ugrožavate sopstvenu bezbednost. Zato, kada vozite, parkirajte telefon! Ukoliko smo tom porukom uspeli da spasemo samo jedan život, onda mislim da smo postigli jako dobar rezultat.

Imate li neke rezultate, koji su efekti te kampanje?

Kampanju smo radili u saradnji sa MUP-om, odnosno Upravom saobraćajne policije i sa Srpskim komitetom za bezbednost saobraćaja, tako da je nismo radili *ad hoc*, nego smo imali veoma dobru osnovu, i znali smo da je ta oblast veoma ugrožena. Već posle par meseci pokazali su se rezultati. Prema istraživanju koje je sproveo Srpski komitet za bezbednost saobraćaja, smanjio se broj vozača koji su nepropisno upotrebljavali mobilni telefon tokom vožnje. To je bio direktan rezultat kampanje. Naš zadatak jeste da promenimo svest ljudi ovom kampanjom – to smo želeli da postignemo. Mi ne možemo kažnjavati ljude ukoliko to rade, ali možemo menjati njihove navike i možemo uticati na promenu njihove svesti. Ovo je jedna od retkih kampanja koja nije dobila ni jedan jedini negativan komentar, ni od stručne ni od šire javnosti. Takođe, prošle nedelje smo iz Francuske dobili poziv da u Muzeju nauke i industrije, na izložbi, čija je tema rizik, bude uvrštena i naša reklama "Kada voziš, parkiraj telefon!", kao jedna od najboljih evropskih kampanja na temu rizika od neodgovorne upotrebe mobilnih telefona.

Ujedno, kampanja je na "Noći reklamoždera 2013" osvojila priznanje za najbolju nonprofit kampanju. Ako su sve ove nagrade dokaz da smo na dobrom putu, onda ćemo tako i nastaviti.

"Telekom" je u prošloj godini svoje donacije uglavnom opredelio za pomoć medicini, nauci, kulturi, verskim zajednicama, omladini... Kako se uopšte biraju oblasti, odnosno krajnji korisnici tih donacija?

Većinski vlasnik kompanije "Telekom Srbija" je Vlada Republike Srbije, tako da smo negde i u obavezi da pomažemo društvu. Sve to što smo radili bilo je u saradnji sa relevantnim institucijama i na osnovu strateškog plana. Prošle godine akcenat smo stavili na zdravstvo, jer smo mislili da je to oblast kojoj je pomoć najneophodnija. Pomogli smo mnoge institucije, ne samo u Beogradu nego i u ostalim gradovima, jer smo kompanija koja posluje i radi na čitavoj teritoriji Srbije. Zaista smo se trudili da napravimo balans, da Beograd ni u kom smislu ne izdvojimo od ostalih gradova, jer su potrebe ljudi iste, gde god da se nalaze. Davali smo novčane donacije za zdravstvene centre sa najvećem brojem korisnika, pre svega za kupovinu neophodne medicinske opreme.

Šta biste još izdvojili kada je reč o "Telekomovim" projektima?

Vrlo zanimljiv je projekat "Virtuelni muzej Mihajla Pupina". Telekomunikacije danas ne bi postojale u ovakvom obliku da nije bilo Pupina, i to je ono što nas je podstaklo da, zajedno sa Udruženjem "Mihajlo Pupin" i SANU pokrenemo taj značajan projekat koji vas 3D prezentacijom vodi kroz zaostavštinu, ličnu i naučnu, ovog velikog naučnika. Muzej će uskoro biti dostupan i na engleskom jeziku, tako da ćete moći bilo gde u svetu da se upoznate sa likom i delom Mihajla Pupina. Sa druge strane,

FOTO: Milovan Milenković

podržali smo i Tesla Global Forum, forum posvećen Nikoli Tesli. Trudimo se da popularizujemo dela velikih naučnika, a sa druge strane da podržavamo naše mlade talente. Na primer, poznata je dugogodišnja saradnja "Telekoma Srbija" sa Matematičkom gimnazijom i Android konkurs. Na tom konkursu mi nagrađujemo učenike za najbolje aplikacije. Trudimo se da održimo balans: da ljudi ne zaborave ko su Pupin i Tesla, a sa druge strane, da možda pomognemo da se stvore neki novi naučnici tog kova.

Aplikacija "Grad priča" postala je popularna kod korisnika "pametnih" telefona. Kakve ste reakcije imali od tog suženog broja korisnika?

Sve više ljudi koristi smartfone, taj broj se povećava iz dana u dan. Imali smo želju da upoznamo, kako naše građane tako i strance, sa kulturno-istorijskim zdanjima gradova. Strani turisti uglavnom imaju takve telefone i želeli smo da se što lakše snađu, instalirajući besplatnu aplikaciju "Grad priča". Ona obuhvata Beograd i Novi Sad, a nedavno smo završili aplikaciju i za Sremske Karlovce i Niš. Interesantno je da nam se javljaju čelnici drugih gradova sa željom da se njihovi gradovi nađu na spisku budućih lokacija, koji će dobiti ovakvu prezentaciju. Aplikacija je u samom startu dobila izuzetno visoku ocenu, ima veliki broj preuzimanja i jedinstvena je po tome što nudi uporedne fotografije, kako su zdanja nekada izgledala, a kako izgledaju danas. Postoji i prateći tekst, kao i audiozapis na srpskom i engleskom jeziku.

Hajde da se vratimo na početak. Koliko je "Telekom" u delikatnoj situaciji zbog toga što je državna kompanija? Ako sa nekih instanci vlasti postoje primedbe da "Telekom" ne posluje efikasno, koliki to pritisak stvara na ljude koji rade CSR i onemogućava ih da rade ono što misle da bi trebalo?

Vi imate određeni budžet za CSR i realizacija tog budžeta zavisi od vaših aktivnosti. Ukoliko kapacitete pretvorite u dela, onda ste uradili pravu stvar. Čini mi se da "Telekom" i od ranije ima balast, kada govorimo o CSR, da ljudi nemaju svest o tome koliko "Telekom" zapravo ulaže u zajednicu. I to jeste otežavajuća okolnost. Nemojte pogrešno da me razumete, ali mislim da bi i mediji trebalo da odigraju značajnu ulogu u promociji aktivnosti za opšte dobro. Jer, ako napravite kampanju "Kada voziš, parkiraj telefon!", koja apsolutno nije profitna i za opšte je dobro, onda bi i te kako trebalo da ima mesta u medijskom prostoru, jer mediji formiraju javno mnjenje.

Rekli ste da je društveno odgovorno poslovanje na neki način i obaveza "Telekoma" zato što je u vlasništvu Vlade Srbije. Da li će se to, po vašem mišljenju, promeniti privatizacijom?

Mislim da to nije pitanje za mene, ali društvenom odgovornošću se bave i privatne kompanije. Takođe, kolege iz "Telenora" i "VIP-a" to rade na jako lep način. Samo zdrava konkurencija može da nas dovede do još boljih rezultata, koji će značiti svakome od nas. Na primer, jednoga dana, ako odem u Klinički centar i vidim da ljudi zbog donacije koju je "Telekom Srbija" dao toj zdravstvenoj ustanovi čekaju 10 minuta, a ne recimo sat vremena, mislim da je to rezultat kojim se treba ponositi. U ovoj kompaniji rade sjajni ljudi, pre svega izvanredni inženjeri, i ovo što mi radimo u oblasti CSR rezultat je timskog rada. Pojedinac sam po sebi ne može ništa da uradi ukoliko iza sebe nema sinhronizovan tim. Ono što mene raduje jeste želja i potreba zaposlenih da učestvuju u ovom procesu, da donose ideje i operativno učestvuju u njihovoj realizaciji. Znate, ideja je ono što je danas najskuplje na svetu. Mi se trudimo da eksploatišemo te ideje – "Kada voziš, parkiraj telefon!" i "Grad priča" su ideje naših kolega, tako da smo mi i kreativan tim. Naravno, to smo realizovali u saradnji sa našom agencijom. Ukoliko je kreativnost konstruktivna i ukoliko vodi kvalitetu i konkretnom rezultatu, onda je to prava stvar.

Intervju: Mina Kalezić, direktorka marketinga CBRE

Savremena arhitektura, komfor i prihvatljive cene

"Osnovna odlika stanova u bloku Maxima 11a jeste univerzalna estetika evropskog urbanog stila, uz izuzetno visok kvalitet gradnje i instalacija, luksuznu opremu i jedinstvenu poziciju. Stanovanje u najmlađem novobeogradskom bloku omogućiće novim stanarima ne samo blizinu centralno-gradskih lokacija, već i sigurnost, komfor i originalna rešenja enterijera"

Malo je onih koji nisu čuli za nov stambeni kompleks Maxima 11a na Novom Beogradu. Dobre vesti brzo se šire, a interesovanje potencijalnih kupaca sve je veće. Mina Kalezić, direktorka marketinga vodeće svetske konsultantske kuće za nekretnine CBRE, koja posluje na tržištu Srbije od 2007. godine, ističe da je interesovanje za stanove u Maximi 11a veliko, ali da je to i očekivano, jer je reč o kvalitetu kojem bi pozavideli najrazvijeniji gradovi Evrope. Ona očekuje stabilizaciju tržišta nekretnina i veruje da će cene kvadrata savremenih komfornih stanova na atraktivnim lokacijama rasti sa približavanjem Srbije EU.

"VREME": Kakva je trenutna situacija na tržištu nekretnina?

MINA KALEZIĆ: Sezonske oscilacije ponude i tražnje uobičajena su pojava. Ipak, efekti smirivanja svetske ekonomske krize vidljivi su i u našoj zemlji. Sve veći broj stranih investitora najavljuje dolazak na naše tržište, strani državljani koji zbog prirode posla borave u Srbiji odlučuju se na kupovinu nekretnina, a takođe primetan je i sve veći broj predstavnika srpske dijaspore koji su spremni da investiraju u budućnost upravo ulaganjem u kvalitetne nekretnine u matici.

Koji su ključni parametri koje kupci razmatraju pri kupovini stana?

Prohtevi kupaca, kao i njihove predrasude na putu od početnog obilaska stanova do finalizacije ugovora, rapidno se menjaju, što je potpuno razumljivo. Koliko puta ste i sami promenili mišljenje iako ste mislili da ste sigurni da znate šta želite. Na primer, kada kupujete dobra kola, unapred odredite koji ćete salon automobila posetiti, koliko ste novca spremni da izdvojite, verujete da nemate dilemu ni za proizvođača, boju, model... a onda se suočite sa izborom između dobrog, boljeg i najboljeg. Pred vama se odjednom otvori potpuno nova dimenzija i ispostavi se da je konačna odluka daleko od onoga što ste na početku planirali. Tako je i sa kupovinom stanova koja je, složićete se, daleko krupnija i dalekosežnija odluka. Cena nekretnine koja je nekada bila presudna, sada je samo jedna od ključnih faktora, jer, pratећi tokove savremenog načina života, na nju neumitno utiču lokacija i komfor za kojim svaki kupac žudi, jer svako od nas veruje da zaslužuje najbolje.

Da li su kupci zaštićeniji nego ranije?

Približavanje Srbije Evropskoj uniji, najavljeni reformski kurs Vlade, usaglavašanje pravne i zakonske regulative sa propisima EU svakako utiču na to da se i kupci danas, opravdano, osećaju sigurnije.

Koliko naši investitori slede pozitivan primer zapadne prakse?

Iako naš narod voli da veruje da je na Zapadu sve idealno kada je reč o stanogradnji, i tamo se neretko rokovi probijaju. Ipak na kraju kupac dobija ono što je projektom predviđeno. Zbog otvaranja Srbije ka Evropi i sve veće fluktuacije stanovništva, koje se uprkos ekonomskom momentu danas lakše odlučuje da putuje, građani sada u većoj meri očekuju da životni uslovi i po pitanju stanovanja budu što usaglašeniji sa onim u evropskim prestonicama.

Na koji način se investitori trude da im projekti budu konkurentniji, na koji način prilaze prodaji?

Unutrašnjost i spoljašnost novog stambenog naselja

Upravo o tome je reč. Investitori osluškuju puls tražnje i pokušavaju da Evropu i svet približe i presele u Srbiju. Najava izgradnje "Beograda na vodi" to najbolje ilustruje, a konkretno u Novom Beogradu svedoci smo fenomenalnih arhitektonskih rešenja koja ne odudaraju od savremenih svetskih trendova. Dok ovo pričamo, u samom epicentru Novog Beograda, po najvišim urbanističkim standardima projektovanja i stanovanja sagrađena je Maxima 11a. Mi se ne trudimo samo da budemo konkurentni, već osim što nudimo najbolja rešenja, želimo da naši kupci uživaju u kupovini.

Ko su vaši potencijalni kupci?

Stanovi u Maximi 11a su idealni za poslovne ljude i strance koji žive i rade u Beogradu kod kojih je poslednjih godina primetna tendencija da kupuju nekretnine, umesto da ih iznajmljuju. Vođeni dugoročnom finansijskom računicom, mnoge ambasade upravo se odlučuju da za svoje zaposlene kupuju kvalitetne stanove.

Po čemu se stanovi u bloku Maxima 11a izdvajaju u odnosu na ostale nekretnine na atraktivnim lokacijama?

Njihova osnovna odlika je univerzalna estetika evropskog urbanog stila, uz izuzetno visok kvalitet gradnje i instalacija, luksuznu opremu i jedinstvenu poziciju. Šta više čovek poželeti može kada se posle napornog dana vrati u svoj dom. Osim svih prednosti koje pruža blizina reke, bilo da je reč o šetnji, biciklističkim stazama ili predahu na jednom od splavova ili restorana, oni koji žele da vreme provedu u šoping centrima neće se mnogo dvoumiti jer su udaljeni svega nekoliko minuta. Maxima 11a odlično je povezana sa auto-putem i užim gradskim jezgrom, a pošto su putovanja sastavni deo svakodnevice poslovnih ljudi, i blizina aerodroma udaljenog samo 15 minuta vožnje od mesta stanovanja svakako je samo jedan u nizu mnogobrojnih benefita.

Šta je ono što opredeljuje kupce?

Stanovanje u najmlađem novobeogradskom bloku omogućiće novim stanarima ne samo blizinu centralnogradskih lokacija, već i sigurnost, komfor i originalna rešenja enterijera. Za strance je važna i odlična povezanost sa internacionalnim školama i obdaništima, što ova lokacija svakako omogućuje.

Kako da znaju da će današnja investicija zadržati cenovni rang za pet do 10 godina?

Ako govorimo o lokaciji, Novi Beograd je i dalje najpoželjnija lokacija za poslovanje i teško da bi tako nešto moglo da se promeni u narednih desetak godina. Svedoci smo da je Novi Beograd baza IT sektora, sedišta poslovnih banaka, osiguravajućih kuća i stranih kompanija, luksuznih hotela, tržnih centara i hipermarketa. Ako uzmete u obzir najavljeni dolazak stranih investitora, ne postoji nijedan razlog da sumnjam da će i oni gravitirati ka ovom delu prestonice. Upravo zato ne bi me iznenadio ni blagi rast cena kvadrata već u 2015. godini.

Šta je bitno da imaju na umu pri odabiru strukture?

Poslednje analize jasno govore da su stranci koji imaju dvočlane porodice zainteresovani za stanove od 100 do 120 kvadratnih metara. Oni koji planiraju proširenje porodice traže dodatnih pedesetak kvadrata. Ipak, osim pukih kvadrata, ovaj stambeni kompleks predstavlja jedinstven spoj odlične lokacije, izvanrednog kvaliteta i sve to uz tržišno prihvatljive cene koji sveukupno gledano, osim zasluženog uživanja danas, definitivno znače zasluženo ulaganje u sutra.

Heineken

Odlični nastupi na Lovefestu

Lovefest, najveći muzički festival u centralnoj Srbiji, uz podršku Heinekena pružio je mnogobrojnim posetiocima Vrnjačke Banje vrhunsku muziku i odličnu atmosferu. Osmi po redu Lovefest posetilo je oko 62 hiljade ljudi iz 15 zemalja, a publika je na glavnoj bini imala prilike da uživa u nastupima nekih od velikana elektronske muzike, kao što su legendarni Džef Mils, Keni Larkin i Marko Nastić. Poseban utisak ostavio je nastup Džejmsa Zabiele, kome je ovo bilo drugo gostovanje na festivalu ljubavi.

Dobru atmosferu nije uspelo da pokvari ni blato, koje nije bilo zanemarljivo iako su se organizatori trudili da saniraju posledice kiše. Tokom vedrih večeri, posetioci festivala su mogli da uživaju na Heineken plaži, slušajući muziku koja je dopirala sa live bine na kojoj su se redale odlične svirke Partibrejkersa, Ritma nereda, Leta 3 i Ramba Amadeusa, kao i hip-hop nastupi Bad Copya, Prti Bee Geea i Who Seea.

U isto vreme, mladi domaći di-džejevi puštali su muziku na izdignutoj Heineken Silent bini, koja je bila mala da primi sve zainteresovane za nekovencionalno slušanje muzike sa specijalnim slušalicama i jedinstvenim pogledom na celu festivalsku lokaciju.

Svojom globalnom kampanjom o odgovornom konzumiranju “Dance More, Drink Slow”, Heineken je podsticao sve posetioce Lovefesta da više plešu i sporije piju, ističući da se i kroz umereno konzumiranje može uživati u festivalu i odličnoj muzici.

Coca-cola

Obnova vlažnih područja duž Dunava

Sedmogodišnje partnerstvo WWF Svetskog fonda za prirodu i Koka-Kola sistema, u okviru koga će se obnavljati vlažna i plavna područja duž Dunava u šest zemalja Evrope, doneće višestruke koristi i Srbiji. U našoj zemlji biće revitalizovani lokaliteti na području Specijalnog rezervata prirode “Gornje Podunavlje”

Duž Dunava, druge najduže reke u Evropi, regulacijom rečnog vodotoka za potrebe rečne plovidbe, poljoprivrede, eksploatacije šljunka i izgradnje brana, u poslednjih 150 godina uništeno je 80 odsto prirodnih vlažnih područja, kao biološki najproduktivnijih staništa. Posledice su višestruke, a među njima su smanjenje populacija riba, narušavanje staništa koja naseljavaju brojne vrste biljaka i životinja, pogoršanje kvaliteta voda, kao i smanjenje površina vlažnih staništa koje su prirodni rezervoari i značajno ublažavaju uticaj poplavnih voda. Imajući u vidu značaj vlažnih staništa, WWF -Svetski fond za prirodu i Koka-Kola sistem potpisali su novo sedmogodišnje partnerstvo za obnovu vlažnih i plavnih područja duž Dunava u šest zemalja Evrope, među kojima je i Srbija pored Austrije, Bugarske, Hrvatske, Mađarske i Rumunije. U narednih sedam godina, koliko će trajati period obnove, Koka-Kola sistem će podržati aktivnosti kojima će se ponovo uspostaviti veze između nekadašnjih plavnih područja i poboljšati kapacitet za ublažavanje poplava, obnoviti vlažna staništa za najugroženije vrste i izgraditi riblje staze na branama, te omogućiti migracija riba. Cilj projekta, ukupne vrednosti 4,4 miliona dolara, jeste povećanje kapaciteta reke za 12 miliona m^3 (4800 olimpijskih bazena) i obnova više od 53 km^2 vlažnih staništa (veličine 7422 fudbalska terena) do 2020. godine. Projekat će doneti višestruke koristi i Srbiji jer će se u okviru njega revitalizovati lokaliteti na području Specijalnog rezervata prirode “Gornje Podunavlje”, koji je deo budućeg UNESCO Prekograničnog rezervata biosfere “Mura–Drava–Dunav”, poznatog i kao “evropski Amazon”. Biće obnovljeni bara Šarkanj i lokalitet Bestrement koji obuhvata nekadašnje plavno područje Dunava, ali je odsečen od rečnog toka zbog izgradnje nasipa i skoro je potpuno obrastao trskom i vrbama. U prošlosti je ova oblast bila veoma važno stanište za brojne vrste biljaka i životinja, posebno za ptice močvarice, ali je izgubila svoju funkciju usled sušenja i obrastanja vegetacijom. Cilj projekta je poboljšanje vodnog režima tokom cele godine obnavljanjem već postojećih kanala za irigaciju, a pored unapređenja biodiverziteta, aktivnosti će biti usmerene i na dobrobit lokalnih zajednica kroz razvoj ekoturizma.

HENKEL

Vojkan Marić direktor fabrike u Kruševcu

Početkom jula Vojkan Marić imenovan je za novog direktora Henkelove fabrike u Kruševcu. Na toj funkciji je zamenio Felixa Sobotku, koji je preuzeo nove dužnosti na poziciji direktora Henkelove fabrike za proizvodnju deterdženata i kućne hemije u Holthauzen fabrici u Diseldorfu. Vojkan Marić je svoju karijeru u Henkelu započeo 2006. godine u Srbiji, kao direktor lanca snabdevanja u sektoru Deterdženti i kućna hemija, dok je istovremeno bio i predsednik upravnog odbora. Odatle je 2010. godine prešao u Henkel u Tursku gde je preuzeo funkciju direktora lanca snabdevanja u sektoru Deterdženti i kućna hemija. Od 2012. godine je bio na poziciji menadžera za ključne kupce za internacionalnu proizvodnju kategorije sredstava za pranje posuđa u Henkelovoj centrali u Diseldorfu. Fabrika Henkel u Kruševcu zauzima veoma važno mesto u okviru kompanije Henkel iz koje se snabdeva više od 55 miliona potrošača u regiji i izvoze Henkelovi brendovi na 20 regionalnih i evropskih tržišta. Ovo je prva sertifikovana fabrika u Srbiji sa ISO 50.001 standardom za energetsku efikasnost pored već postojećih internacionalnih standarda koje poseduje: ISO 14001 (upravljanje zaštitom životne sredine), ISO 9001 (upravljanje kvalitetom), i OHSAS 18001 (upravljanje bezbednošću na radu).

RAIFFEISEN BANKA

Nagrada

Raiffeisen banka je dobitnik nagrade "Najbolja banka u Srbiji", koju dodeljuje ugledni finansijski magazin "Euromoney" u okviru svog godišnjeg izbora "Nagrade za izvrsnost". "Ponosni smo što je naš uspeh prepoznala stručna javnost. Ovo je treće priznanje koje Raiffeisen banka dobija ove godine od uglednih svetskih finansijskih magazina. Ono predstavlja još jedan dokaz kvaliteta našeg rada i ispravnosti naše poslovne strategije", izjavio je Zoran Petrović, predsednik Izvršnog odbora Raiffeisen banke u Beogradu. Istovremeno, nagradu istog časopisa u kategoriji "Najbolja banka u srednjoj i istočnoj Evropi" dobila je Raiffeisen Bank International (RBI), kao i još tri banke, članice Raiffeisen grupacije.

ATLANTIC GRUPA

Dobit 17,5 mil €

Atlantic Grupa (u okviru koje u Srbiji posluju Soko Štark, Grand kafa, Atlantic Brands) ostvarila je u prvom polugodištu 2014. godine 327,2 miliona evra prihoda od prodaje što predstavlja rast od 2,1 odsto u odnosu na isto razdoblje lane. Dobit pre kamata i poreza (EBIT) iznosi 30,8 miliona evra i porasla je 5,4 odsto u odnosu na prvo polugodište 2013. godine, dok neto dobit nakon manjinskih interesa iznosi 17,5 miliona evra i predstavlja rast od 14,8 odsto. "Uprkos vrlo izazovnom poslovnom okruženju, koje čine nepovoljna makroekonomska kretanja u regionu i šire kao i nepovoljna tržišna kretanja u većini proizvodnih kategorija, Atlantic Grupa je u prvom polugodištu 2014. godine osigurala rast prihoda i profitabilnosti. Pritom je poseban naglasak bio na širenju proizvodnog i distributivnog portfolija, kapitalnim investicijama u novi proizvodni pogon energetskih pločica, kao i na upravljanju rizicima", izjavio je Zoran Stanković, potpredsednik Uprave Atlantic Grupe za finansije.

VIP

Besplatan internet za e-plaćanja

U saradnji sa nekoliko najvećih banaka u Srbiji, kompanija Vip je svojim postpejd korisnicima obezbedila besplatan internet saobraćaj prilikom korišćenja e-banking i m-banking aplikacija. Ova pogodnost dostupna je u Banca Intesa, Hypo, Raiffeisen, Komercijalnoj i Societe Generale banci, a plaćanje Vip mesečnih računa ovim putem je bez provizije. Elektronsko i mobilno bankarstvo predstavljaju savremene vidove jednostavnog, brzog i sigurnog obavljanja različitih finansijskih transakcija, plaćanja, provere stanja na računu i prometa preko mobilnog telefona, kompjutera ili tablet uređaja. Usluge su dostupne sa bilo kog mesta i u bilo koje vreme, 24 sata, sedam dana u nedelji, bez odlaska u banku i čekanja u redovima. Ponuda važi do 30. aprila 2015. godine, za korišćenje interneta u nacionalnom saobraćaju, dok se instaliranje aplikacija naplaćuje po važećem Vip internet cenovniku.

VOJVOĐANSKA BANKA

Subvencionisani krediti

"Kako bi svojim klijentima obezbedili pristupačne izvore finansiranja u skladu sa njihovim potrebama, Vojvođanska banka i ovoga puta učestvuje u programima subvencionisanih kredita", izjavila je Mariu Constatinou, direktorka funkcije

»

Upravljanje mrežom i Stanovništvo Vojvođanske banke. Pravo na kreditnu podršku imaju preduzetnici, mala, srednja i velika preduzeća, a maksimalan iznos subvencionisanih kredita je 10 miliona dinara. Krediti se izdaju u dinarima sa kamatnom stopom od 5,45 odsto godišnje. Rok otplate je do 18 meseci uz mogućnost grejs perioda do šest meseci. Naknada za obradu zahteva iznosi 0,5 odsto od iznosa kredita, a zahtevi za subvencionisane kredite mogu da se podnesu u svih 109 ekspozitura Vojvođanske banke širom Srbije.

RB KOLUBARA

Ispumpano 1,7 miliona kubika vode

Iz eksploatacionog polja kopa "Tamnava–Zapadno polje" ispumpano je 1,7 miliona metara kubnih vode tokom prethodnih deset dana, od kada je u rad uključena pumpa iz Rudnika "Kovin". Voda se ispumpava u staro korito reke Kladnice, koja se uliva u Kolubaru. Reč je o pumpi visokog kapaciteta, snage tri megavata, koja je 24. jula uključena u posao ispumpavanja vode iz tamnavskog ugljenokopa "Zapadno polje". Kapacitet ove pumpe je 12.000 metara kubnih na sat. S obzirom na kapacitet pumpe, u prethodnom periodu mogla je biti ispumpana i veća količina vode, ali je zbog obilnih padavina i velikog priliva kiše zabeleženo da je nivo vode u kopu spušten za 14 cm. Ova pumpa u Kovinu radila je na bageru na vodi, pa je pre uključivanja u rad bilo izvršeno prilagođavanje drugim uslovima rada. Rekonstrukciju pumpnog postrojenja i prilagođavanje drugim uslovima rada uradile su službe "Metala", PK "Veliki Crljeni" i PK "Tamnava–Zapadno polje".

USAID

Lakše do posla

Pomoć mladima u Srbiji da lakše dođu do svog prvog posla glavni je cilj programa Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID) pod nazivom "Obuka na radnom mestu". Ovaj dvomesečni program omogućio je plaćenu radnu praksu za 164 mladih u 33 preduzeća širom Srbije. Svi učesnici su imali priliku da steknu specifična znanja i radne veštine i tako prevaziđu najveću prepreku na putu do prvog posla – neiskustvo. Program je osmišljen tako da spaja mlade sa odgovarajućim znanjem i veštinama sa potencijalnim poslodavcima i ima za cilj da pomogne privatnim preduzećima sa pet i više zaposlenih da brzo i lako pronađu kvalifikovane radnike i smanje svoje troškove pronalaženja i angažovanja novih zaposlenih. Program "Obuka na radnom mestu" finansirao je sa 97.000 dolara USAID Projekat održivog lokalnog razvoja a realizovan je u partnerstvu sa Nacionalnom službom za zapošljavanje, lokalnim kancelarijama za mlade, Cromer Grupom i Primusom.

TELENOR SRBIJA

Prihod veći od 10 milijardi

Kompanija Telenor Srbija ostvarila je prihod od 10,236 milijardi dinara u drugom kvartalu 2014. Ne računajući promenu cena interkonekcije, prihodi su bili na istom nivou u poređenju sa drugim kvartalom u 2013. Bazu pretplatnika čini 3,1 milion korisnika, što je pad za jedan odsto u odnosu na isti period prethodne godine. "Srbija je u velikoj meri pogođena nesrećnim i katastrofalnim poplavama u maju. U sprezi sa drugim mobilnim operatorima, Telenorov prioritet bio je da svoje usluge učini dostupnim tokom vanredne situacije i neposredno nakon nje, kao i da obezbedi tekuću finansijsku i humanitarnu pomoć", rekao je Erlan Neten, izvršni direktor finansija u kompaniji Telenor Srbija.

BANCA INTESA

Municipalne obveznice Šapca

Banca Intesa i Grad Šabac potpisali su danas Ugovor o pokroviteljstvu prve emisije municipalnih obveznica u ukupnom iznosu od 400 miliona dinara kojom će biti obezbeđena sredstva za finansiranje infrastrukturnih projekata u gradu. Ovo je prva javna emisija municipalnih obveznica na teritoriji Republike Srbije namenjenih ne samo institucionalnim investitorima, domaćim i stranim pravnim subjektima, već i fizičkim licima. Takođe, u planu je da obveznice Grada Šapca budu prve opštinske hartije od vrednosti koje će biti kotirane na Beogradskoj berzi, što će omogućiti investitorima da trguju na sekundarnom tržištu. "Ponosni smo na to što je Banca Intesa izabrana za pokrovitelja prve javne emisije municipalnih obveznica na našem tržištu. U okolnostima u kojima lokalne vlasti sve teže dolaze do potrebnih sredstava, municipalne obveznice predstavljajaju veoma važan, ali i nedovoljno iskorišćen izvor povoljnog finansiranja za opštine, koji pritom daje snažan podsticaj tržištu kapitala i stavlja ga u funkciju privrednog rasta zemlje. Istovremeno, mogućnost kupovine obveznica građanima nudi dodatan vid štednje, ali i priliku da aktivno učestvuju u finansiranju razvojnih inicijativa svog grada i direktno ulažu u njegovu budućnost", izjavila je Slađana Jelić, član Izvršnog odbora Banca Intesa i direktor Divizije za poslovanje sa privredom. Obveznice nominalne vrednosti od 10.000 dinara indeksirane u evrima po srednjem kursu Narodne banke Srbije biće emitovane po fiksnoj kamatnoj stopi od šest odsto na godišnjem nivou sa rokom dospeća od sedam godina, uključujući i period počeka od dve godine.

GOOGLE

Street View u Srbiji

Od kraja jula, Google Street View servis dostupan je i u Srbiji. Za pristup ovom servisu potrebno je na Google mapama zumirati na najniži nivo ili jednostavno prevući narandžastu Pegman ikonicu sa leve strane mape na ulicu koja je plave boje. Time je omogućeno virtuelno kretanje ulicama Beograda, Novog Sada i Niša, uz prikaz od 360 stepeni. Ujedno, Googleova Street View vozila su ponovo na ulicama Srbije, sa ciljem da se obezbedi pokrivenost i drugih gradova i lokacija u Srbiji. Street View je besplatna opcija Google mapa koja je predstavljena u maju 2007. godine i do sada je dostupna u 56 zemalja širom sveta. Ona omogućuje virtuelno istraživanje i šetnju gradovima preko panoramskih slika napravljenih na nivou ulice. Dostupna je i na Google Earth i Google Maps za mobilne uređaje.

VREME USPEHA je redovni podlistak nedeljnika "Vreme", izlazi svakog prvog četvrtka u mesecu, uređuju: Aleksandar Aleksić i Radmilo Marković

TEOFIL PANČIĆ

Vetar mozga, portret poretka

Ponovo sam bio izvesno vreme odsutan, bejah u bliskom ja(d) ranskom inostranstvu, odakle sam se upravo vratio prilično nezaklan, da bi me ovde dočekala u međuvremenu već proslavljena/ozloglašena zen-tvit-misao Vučićević J. Dragana – urednika tzv. Informera i čoveka koji je pojmu "medijsko đubre" dao novi, neslućeni zamah – kako Srbi koji, "posle svega", idu da letuju u Hrvatskoj, kupuju vodu Jana i pazare u Idei, "zaslužuju da ponovo budu klani", ili tako već nekako, izvinićete me na navođenju po sećanju, ne mogu trenutno da pronađem moj primerak Tvitera (mora da je u onom još naraspakovanom koferu).

Svestan sam da sam kriv, i to vrlo namerno, po prvoj tački optužnice, ni po drugoj nisam nedužan (mada više slučajno, jer mi je u principu svejedno), a jedino sa trećom stojim relativno dobro – makar i samo zato što nema baš mnogo prodavnica *Ide(j)e* u mojoj blizini. Doduše, možda ja, po specifičnim merilima DJV-a i sličnih, zapravo i nisam Srbin? Kako god, mene, eto, ne "kolju" tamo preko, svaki put se nekako izmigoljim iz njihovih šakićevskih šaka; ali pusti ti to, možda bi s DJV-om bilo drukčije, jer bi možda ti urođeno genocidni zlikovci u njemu prepoznali ono što *umene* ne osećaju, tj. visok nivo i kvalitet "srpskosti"? Eh, *srpskosti*, ako si na to spala...

Šta me je, neklanog i nedoklanog, dočekalo po povratku iz bliskog inostranstva "u koje pošten Srbin ne ide"

Morbidnu šalu na stranu, zašto se uopšte bavim savršeno bezveznim prdežom mozga jednog paranormalnog lika iz medijskog podzemlja, infamne persone čije ime normalan čovek najradije ne uzima u usta? Zar nema dovoljno važnijih i presudnijih likova i tema?

Ima, naravno. Ali, ko uopšte kaže da je taj nesrećni Vučićević tema? Prisećam se pomalo panične utorak-je-popodne situacije od pre nekoliko sedmica: deadline za Nuspojave se bliži, a ja "nemam temu", tj. ništa što mi padne na pamet ne čini mi se dostojnim kolumnističke obrade. A onda dobijem lakonski savet: "Pa, piši o Vučiću". O, kakav zen! Naime, šta? Taj je savet naizgled odviše uopšten i samim tim za moju muku tog trenutka sasvim beskoristan, ali istovremeno, na jednom dubljem nivou on pogađa *u sridu*: o čemu god da pišeš u današnjoj Srbiji, na kraju nekako ispadne da "pišeš o Vučiću". E sad, to znači ili da si njime opsednut – pozitivno ili negativno – ili da je Vučić Aleksandar naprosto finalno ime i identitet svakog traga za kojim kreneš, svake priče u koju dovoljno duboko uroniš. Ovo prvo nije slučaj: ja bih njega, naime, vrlo rado pustio, ali neće on mene... Da hoće ovog trenutka trajno da nestane iz naših života u pravcu celog sveta, s velikim zadovoljstvom bih ga zaboravio pre nego što bi prve uličnе lampe zasjale.

Pa dobro, ali kakve to veze ima s DJ Vučićevićem i njegovim tvit-ekskrementom? Ma nikakve, osim *sitnice* da je taj podzemni mešetarčić, koji se ničega ne gadi i time se ponosi, u "Vučićevoj Srbiji", i samo u njoj, i nikada pre ili posle nje, nekakav javni Neko, štaviše osoba upadljivo, napadno i pompezno bliska Dvoru, višekratni ekskluzivni televizijski domaćin i novinski urednik ("autorskih tekstova", jbt!) tom istom Vučić Aleksandru, i da njegov svakodnevni štampani proizvod služi kao protočni bojler iliti "neslužbeni glasnik" za razne zvizdarije Vučićeve vlasti. Ukratko, nije on nikakav tabloidni outlaw i jurodivi desperados kao npr. Milovan Brkić ili onaj što ga zovu Dinja, nego pravo, javno, medijsko Službeno Lice Srbije u epohi Aleksandra Vučića. I kada se na ovaj i slične načine – uz prateće zvukove i mirise – olakšava na Tviteru, ili u bilo kojem drugom javnom svojstvu, on to ne čini, niti "sistemski" može činiti sve i kad bi hteo, iz pozicije slobodnog strelca/krelca, nego sa postamenta čoveka koji ima svoje jasno mesto u srcu Sistema.

E, to je pravi problem u ovoj priči. Kako to da imamo ovako divnu "proevropsku vlast" pred kojom su, bar na početku, uslužno skinule gaće i mnoge omlohavele perjanice Druge Srbije – i tako trajno izgubile moralno pravo na ovo otužno okasnelo prigunđavanje, bar dotle dok pošteno i bez svog poslovično odvratnog narcizma ne ispitaju sopstvenu pozamašnu ulogu u rađanju Hanibala – a da istovremeno izvor i poreklo gotovo svake fašistoidne bljuvotine koja se na političkoj, društvenoj i medijskoj sceni ispili budu locirani negde u nesposrednu blizinu Aleksandra Vučića? To jest, ili u njegovu stranku, ili u njihove koalicione partnere, ili u političku, medijsku i akademsku strukturu koja ih jasno podržava i opslužuje?

Znam, već sam ranije postavio ovo manje-više isto pitanje. Nisam zaboravan, niti se nesvesno ponavljam. Radi se upravo o tome da se tu ništa ne menja, i da to treba pokazati koliko god puta bude neophodno: tek tako se dokazuje da se radi o gvozdenoj zakonitosti poretka, a ne o "incidentu". Početak svakog oslobađanja je u svesti potlačenog subjekta o onome što mu se dešava, te u njegovoj sposobnosti da locira izvore svog problema.

A može li ovo ovako još dugo? Ih, ta naravno da može! Eno vam Turske, eno vam Redžepa Tajipa Erdogana, trijumfalnog pobednika turskih predsedničkih izbora. Figurativno govoreći, vrhunac određene vrste političke veštine je u umeću jahača da ubedi svoju već sasvim iscrpljenu ragu da ona zapravo uživa u tome da bude jahana, i da želi još. U tome uvek mogu zgodno da pripomognu podzemni likovi iz pakla, rahatni od pameti, slobodni od stida. Ako gdegde i *zaseru* tokom slobodnih aktivnosti, malko ćemo da ih properemo na ruke, pa će ih vratimo u opticaj. A izbor i stanje službinčadi je uvek odličan portret Gospodara. ¶

Intervju: Vladimir Arsenijević, pisac

ČUDNA TIŠINA PRED VELIKU EKSPLOZIJU

"Nama je stvarnost nakon 2000. doslovno pljunula u lice – to se danas jasno vidi. Mi smo tokom devedesetih ulagali sebe, svoje živote, svoj komoditet, da bismo stvorili budućnost koja će biti naklonjena drugačijem senzibilitetu od onog seljačko-palanačkog nadasve destruktivnog nacionalsocijalizma Slobodana Miloševića. Kad ono, desilo se da su nas svi, doslovno svi, neprestano vraćali u devedesete. Najpre desničarsko mračnjaštvo DSS-a, pa ljigavost DS-a, koji je za osam godina vlasti postao moje veliko razočaranje: niko nije odgovorniji za to što danas imamo naprednjake i Vučića na vlasti od DS-a"

Dve aktuelne knjige pisca Vladimira Arsenijevića, koje su i povod ovom razgovoru s njim, jesu nedavno objavljena zbirka priča *Ovo nije veselo mesto* i roman *Let*, objavljen pre godinu dana, obe u izdanju Lagune. Podsetimo da je pre njih Arsenijević objavio, pored ostalog, i zbirku eseja *Jugolaboratorija*, romane *Išmail*, nastao u saradnji sa Aleksandrom Zografom, *Predator*, *Anđela* i *U potpalublju*, kao i esejističko-dnevničku prozu *Meksiko – ratni dnevnik*, i da je bio među osnivačima izdavačkih kuća *Rende* i *Reflektor*, kao i regionalnog književnog festivala *Krokodil*, koji se ovog juna održao šesti put.

"VREME": Vaša poslednja knjiga *Ovo nije veselo mesto* je zbirka priča. Zbirke priča odavno kod nas nisu česta pojava, zašto ste se odlučili za ovu formu?

Vladimir Arsenijević: Tačno je da i pisci i izdavači donose mnoge odluke zbog tržišta. I tačno je da je roman jedina književna forma koja može da računa na koliki-toliki komercijalni efekat. Neverovatno kolika je razlika u čitanosti i medijskoj prisutnosti između romana i zbirke pripovedaka jednog te istog pisca! Pripovetke se gotovo nigde ne prodaju, taj problem ne postoji samo u Srbiji. Teško je razumeti zašto. Svet se fragmentarizovao, dobio na ubrzanju, pa bi se pomislilo da će pripovetka svojom sažetošću bolje odgovoriti na tu promenu generalnog ritma života od romana. Ali, istovremeno, ona preostala književna publika, koja se strahovito suzila, želi nešto što će predstavljati kontrapunkt tom frenetičnom ubrzanju životnog ritma. I u tom smislu je roman uspešniji. Dok pišem, moja motivacija je vođena ličnim, a ne opštim razlozima i nikad ne razmišljam da li će knjiga postići uspeh na tržištu. Zašto sam pisao novele, preciznije rečeno – novelete? Pa povremeno osetim zamor od dugotrajnog rada na romanu, a priča ima to simpatično svojstvo da vi relativno brzo dođete do njenog kraja i osetite ono divno zadovoljstvo zbog gotovog posla.

U zbirci je šest novela iz različitih gradova sveta i različitih godina prošlog veka. Čini se da ste se igrali pišući, izmišljali ste životne situacije za stvarne ličnosti...

Mislite na *Song to Mr. G*, priču o susretu Boba Dilana i Vudija Gatrija? Tačno, zbirka je delom i mešavina fikcionalizovanih i stvarnih ličnosti, baš kao u toj priči, zatim likova osmišljenih zarad delimične mistifikacije kao što je to na primer lik Petra Buhe iz prve pripovetke u zbirci. To je fiktivna priča o fiktivnoj ličnosti, pa je tako i odrednica iz Vikipedije o Buhi izmišljena, kao i tekst iz nedeljnika "Vreme" koji je, navodno, napisao Aleksandar Zograf. Ali, oba ova "izvora" su jasno istorijski utemeljena. Mi smo, setićete se, pred Drugi svetski rat imali izuzetnu strip revoluciju gde se definisala interesantna mlada generacija koja je strahovito stradala tokom okupacije kao i u političkim procesima nakon rata. Strašno je kakvi su talenti tada izgubljeni. Eto, to sam

Foto: Milovan Milenković

hteo pričom o Petru Buhi da potcrtam: koliko je mladosti i talenta tada tužno nestalo. Znači, moja zbirka je sačinjena od takvih priča, pa do sasvim fiktivnih kao što je *Svirepost*, ili pseudobiografskih, poput *Crocodiles* u kojoj sam svoj stvarni život u Londonu polovinom osamdesetih godina opisao kroz fiktivnu priču o porodičnom rasulu, do onih koje su zasnovane na dinamičnom odnosu slike i teksta poput priče *Minut*, koja je nastala kroz kreativnu komunikaciju između mene i ilustratorke Valentine Broštean.

Pomenuta priča nije vaša prva saradnja sa stripom, *Išmail* je ilustrovani roman...

Moje prvo bavljenje bilo čime kreativnim u životu datira s kraja sedamdesetih, kad sam sa četrnaest godina počeo da sviram u Urbanoj gerili, jednom od prvih pank bendova u našoj zemlji. Bend, zar ne, podrazumeva neprestanu saradnju, prožimanje intimno i kreativno, jer tek tako vi dobijate u muzici ono što je u njoj istinski uzbudljivo. Međutim, bend je ujedno i organizaciono i tehnički, pa i psihološki jedna jako zahtevna stvar. Pisanjem sam počeo da se bavim u šesnaestoj godini života, u vidu odmora od te specifične grupne i tehničke dinamike benda. Kod pisanja nema potrebe za nekim posebnim uslovima, dovoljno je da obezbedite sebi minimalnu samoću, da se nabijete u ugao, da imate nešto papira i olovku, i remek-dela mogu da nastaju! Pisanje je umetničko stvaranje bez ulaganja, i to je njegova privilegija u odnosu na sve druge vrste stvaranja. Ali, nakon dosta godina koje sam proveo baveći se isključivo pisanjem, krug se zatvorio i ja sam počeo da osećam zamor od svog tog kreativnog usamljeništva, pa sam se ponovo uželeo kreativno-umetničke kooperacije. Saradnja sa ilustratorom je u tom smislu prava stvar: nije to pisanje u četiri ruke, već nadogradnja drugog. Prvo sam radio sa Zografom na grafičkoj noveli *Išmail*, pa s Valentinom Broštean na *Minutu*, a sigurno ću i ubuduće ostvarivati slične saradnje.

Da li postoji neki vaš lični razlog zbog kog se roman *Let* dešava u tridesetim godinama? Da li ste hteli da probudite nostalgiju kod čitaoca za lepšim vremenom, pa da samim tim obezbedite njegovu naklonost prema romanu?

Primetio sam da je jedan broj ljudi *Let* čitao kao sentimentalno-nostalgičnu priču o lepšim vremenima. Dobro, može i tako. Uostalom, trava je uvek zelenija negde drugde. To je priča o retroaktivnim utopijama koju ja često ponavljam: sva zlatna doba su bila nekad, nikad niko nije rekao da se sad živi u zlatnom dobu. A prošlost je nemoguće vratiti, pa time ni bilo koje "zlatno" doba. Ono, naime, postoji samo u načinu na koji pamtimo, nikada u stvarnosti. Ja sam u *Letu* pričao priču o generaciji iz tridesetih godina koja je bila suočena sa sličnom kombinacijom elemenata u društvenom kontekstu sa kojom se i mi danas suočavamo. Između dva svetska rata je došlo do fantastičnog kulturno-tehnološkog progresa, »

a istovremeno su se javili politički totalitarizmi, ideje koje su iz ove perspektive toliko lude da vam je danas neverovatno da su uopšte mogle da se razviju u tako snažne i na kraju razorne sisteme. To je priča o jednom sjajnom dobu koje je, nažalost, tragično propalo. Dakle, knjiga *Let* nije priča o onom što je u njoj ispričano, nego o onom što za tom građom sledi, a ostalo je neizrečeno. Trebalo bi, naravno pod uslovom da sam ja sve to dobro postavio, da na kraju ostane utisak da je sve to lepo otišlo dođavola, da ostavi gorku knedlu u grlu. *Let* je smešten u 1937. godinu, tik pred propadanje tadašnje stvarnosti, baš kao što je *Išmail* smešten u 1979. godinu, tik pred Titovu smrt, pred sam početak raspada Jugoslavije. Meni je oduvek delovalo književno intrigantno da smestim priču u mir pred buru, čudnu tišinu koja se javlja pred veliku eksploziju i promenu koja za njom neizostavno sledi. Mislio sam da ću tu moći da nađem mir od preintenzivnih političkih događaja i prekomerne esejizacije koja je gotovo neophodna da bi se o njima progovorilo, a da ću moći samo efektom jeke da dočaram i objasnim da se nešto tragično priprema. *Let* je nastao zahvaljujući mojoj davnašnjoj fascinaciji porodičnim fotografijama koje je sačuvala moja majka. Za njima su ostale fotografije nasmejanih mladih ljudi u predivnim ambijentima, i one deluju gotovo nestvarno, naročito ako znate da gledate fotografije onih koji će samo godinu ili dve kasnije ginuti na najstrašnije zamislive načine. Nijedno muško u toj porodici nije preživelo, a ono ženskih što je ostalo sakupilo se u jednoj kući u Požarevcu i dočekalo kraj rata štrikajući za Narodnu radinost i hraneći se iz Unrinih paketa. Čitav taj život zabeležen na tim fotografijama nestao je bez traga. Tridesete su bile sjajno doba samo pod uslovom da anesteziranо odbijamo da se prisetimo načina na koji su se završile. Ali, iako su mi pojedini kritičari to zamerili, ja zaista nisam hteo da pišem neku klasnu kuknjavu, odu predratnoj prečanskoj buržoaziji, meni nije do toga, ja nemam nikakvih razloga da veličam izumrli građanski milje. Ali hteo sam da ispričam ljubavnu priču, to da, da unesem u taj roman čistu i neizostavno nesrećnu ljubav, punu strasti i erotičnosti i emocija, između dvoje mladi ljudi, ljubavnu priču u kontekstu koji je prividno miran, ali koji se kreće ka provaliji.

U romanu pišete i o istorijskim ličnostima. Da li ste, na primer Geci Konu preneli neka lična iskustva iz vremena dok ste vodili *Rende*, ili Todoru Manojloviću neke napade koje ste lično doživeli od kritike i javnosti?

Ne, je sam zaista nastojao da dam vernu rekonstrukciju vremena pa onda i mesta tih ljudi u njemu pre nego da reflektujem sebe ili našu epohu u ogledalu prošlosti. A spone svakako postoje. Primetio sam da naš književni mejnstrim neprestano osporava generaciju koja dolazi. To se do danas nije promenilo. Vrsta uvreda, tako, koje su naši modernisti dobijali od "Srpskog književnog glasnika", na primer, uvreda koje su pretrpeli Todor Manojlović, Crnjanski, Vinaver, svi ti sjajni autori, sva ta strašna osporavanja, ne mogu se opisati. Ima dosta spona između onoga što su te generacije iskusile, i ovoga što se dešava današnjim generacijama. Ima mnogo spona između tadašnje i današnje kulture. Zar vas tadašnja revolucija malih časopisa objavljivanih u privatnoj produkciji, živih, dinamičnih, polemičkih, ne podseća na revoluciju fanzina iz vremena panka ili na današnje internet-blogove? Ili sva ta inicijativa gotovo s dna, jer tada ste imali čitavo obilje malih izdavača koji su operisali s izrazito svedenim sredstvima i sve radili po svojim stanovima: ako već ne famozni Geca Kon, a ono izdavačke produkcije poput *Albatrosa*, *Nolita*, ili časopise *Zenit*, nadrealistička izdanja, *Nova literatura*, zar vas sve to ne podseća na period od godine 2000. naovamo kod nas kad je u izmenjenim okolnostima, sa stravičnim iskustvima, ponovo trebalo stvarati paradigme i stvarnost, a imali ste suočavanja sa strahovitim nedoslednostima na političkom nivou koje su uticale i na ekonomiju, što se sve reflektovalo i na književnost i na izdavaštvo i na druge umetnosti. Ali, ispod svih tih nanosa politike i ekonomije bilo je uvek veoma mnogo kreativnosti. Zato ja mislim da je današnje vreme u stvari sjajno. Mislim da će ta velika kreativnost ostati, i da će nešto kasnije u budućnosti biti izmerena nekim drugačijim merilima.

Deo priče o dvehiljaditim godinama koje pominjete jeste i izdavačka scena, osnovali ste izdavačku kuća *Rende*...

Mi smo tada imali osećaj novog početka: Milošević je uhapšen, Tuđman je umro, promenila se politička situacija u zemlji i regionu, ja sam se nadao da ćemo se konačno okrenuti nešto konstruktivnijem sagledavanju stvarnosti bez sve te pogibeljne mitomanije. Naravno, kao i obično, nisam bio u pravu. Glavni problem onog čuvenog 5. oktobra je što je u njemu bilo onoliko revolucija koliko je tada bilo ljudi ispred Skupštine. Svako je izašao u ime nekih svojih zamisli kako bi budućnost trebalo da izgleda. Konsenzus je bio samo oko jednog pitanja: da Milošević mora da ode. Nismo uočili opasnost od invazije svih političkih mišljenja koja će zavladati Srbijom u ovih poslednjih petnaestak godina njene uvek turbulentne stvarnosti. I zato je nama ta stvarnost doslovno pljunula u lice – to se danas jasno vidi. Mi smo tokom devedesetih ulagali sebe, svoje živote, svoj komoditet, da bismo stvorili budućnost koja će biti naklonjena drugačijem senzibilitetu od onog seljačko-palanačkog nadasve destruktivnog nacionalsocijalizma Slobodana Miloševića. Kad ono, desilo se da su nas svi, doslovno svi, neprestano vraćali u devedesete. Najpre desničarsko mračnjaštvo DSS-a, kom možemo da zahvalimo cvetanje ultradesne scene, koja je unakazila nekoliko naših

Odavno sam počeo da se pitam da li ćemo od te silne ratne pirotehnike svuda oko nas, koja je, istina, dobra kao književna građa jer je uvek sjajno kad vam u romanu nešto eksplodira, izgubiti sposobnost da pišemo o drugim temama

naraštaja i umnogome usporila ovo društvo u progresu, pa ljigavost DS-a, koji je za osam godina vlasti postao moje veliko razočaranje: sav cinizam njihove politike od Đinđićeve smrti do konačne implozije demokrata staje u jeftinu i beskrajno lažljivu propagandnu floskulu: "I Evropa i Kosovo." Jer i malo dete zna da odnos "i... i..." u politici praktično ne postoji. Izigrali su nas, ali više od nas izigrali su sami sebe. I ne odustaju. Evo sada su, u želji da se oporave i politički ožive smislili ingeniozan koncept "srpske Srbije". Dođe mi da plačem! Niko nije odgovoran za to što imamo naprednjake i Vučića na vlasti od DS-a. Međutim, tad, 2000. godine kad smo pokrenuli *Rende*, imali smo još uvek razloga za veliki optimizam. Mislio sam da možemo da stvorimo bolje društvo, da smo videli kakve je žrtve donelo ovo prethodno, i da smo se opametili. Međutim... Ja nisam mogao da verujem da ćemo stvoriti – a o tome govori novela *Kineskinja* iz nove knjige – generaciju mladih agresivnih ultradesničara, do te mere desnih da smo dobili i srpske naciste što je paradoks svih paradoksa! Eto, to je nama dala dvehiljadita i sve što nam je zajedno s njom donela nenadmašiva ljigavost naše političke scene u celini i celosti. Stoga ja danas više nemam zabluda kao nekada – znam da sam u ovom društvu apsolutno nereprezentovan i utemeljujem dodatno svoju poziciju na margini. Već mi je pedeseta godina i nema šanse da se ovde bilo šta značajnije promeni tokom ostatka mog života, to mi je danas već sasvim jasno. U tom smislu, misija ostaje na generacijama koje dolaze ako budu imali snage da se ne podaju stvarnosti olako kao generacije stasale devedesetih, da ne žive i umiru u ime onih koji tu stvarnost kontrolišu zarad sopstvenih interesa, već da je sami preobražavaju i čine boljom.

Foto: Milovan Milenković

Među pokretačima ste i književnog festivala *Krokodil*. Na poslednjem, ovog juna, razmišljalo se i govorilo o piscima koji žive i stvaraju u drugoj kulturi, o manjinskim kulturama, o savremenoj književnosti jugoistočne Evrope, a sve sa bazičnom programskom namerom da spoji autore regiona.

Jeste, mi to radimo od 2009. godine na razne načine. A startovali smo dosta zlosrećno jer su baš tokom ta tri junska dana 2009. svake večeri trajali gotovo monsunski pljuskovi. Dok je skupocena oprema koju smo postavili na otvorenom amfiteatru ispred Muzeja kisnula, mi smo se brzo preselili u bioskopsku dvoranu Muzeja istorije Jugoslavije spremni na mogućnost da nam niko ne dođe. Došlo je na stotine ljudi, natopljeni do gole kože, da prisustvuju književnom festivalu od koga ne znaju šta da očekuju jer se nikada pre toga nije desio! Shvatili smo tako da postoji potreba za takvim jednim regionalnim festivalom. Dobro je bilo što smo književnosti grupisali oko jezika, a ne oko nacija. Često navodim primer priče *Smrt* Borisa Dežulovića, pisca iz Hrvatske, napisane na ekavici i najčistijim srpskim jezikom. Po čemu ta priča ne bi ušla u antologiju savremene srpske pripovetke? Zbog genetske slike autora? Potpuno je deplasirano pričati o tome. To što je lingvistika posustala i predala se nacionalistima, i to zašto lingvisti nisu sačuvali svoju nauku na prostoru zapadnog Balkana, to je ipak drugo pitanje. U programu *Krokodila* nikad ne piše Nenad Veličković, BiH. Nikada! Mi ljudima takve identitete ne namećemo i ne smatramo ih kulturnim ambasadorima država u kojima žive. Puštamo ih da sami svojim pojavama i svojim radom definišu sebe i svoje identitete onako kako oni to sami žele.

Jedna od aktivnosti *Krokodila* je projekat *Neighbors*, koji nastoji da kulturom uspostavi veze između Srbije i Kosova. Kako napredujete?

Najpre, sa Kosovom postoji to tehničko pitanje, pitanje jezika. Mislim da je jezik više pomogao da dođe do veza koje su uspostavljene sa drugim delovima SFRJ, nego sama kultura. Drugo, mislim da su srpsko-hrvatske odnose više unapredile sapunske TV serije, nego svi mi na »

gomili iz svih sfera kulture. Zar je važno što je srpski izdavač objavio bosanskog pisca kad bi toliko ljudi u BiH htelo da vidi Cecu na koncertu? Po meni, Ceca je u tom smislu izuzetno bitna i to je ono što je najdepresivnije od svega. To je, naravno, taj krajnji donji stratum ukusa, u kom većina, nažalost, uživa, grozna muzika, jeftine serije, ljigave ideologije, ali prosečan čovek koji nema velika intelektualna stremljenja istinski uživa u takvim stvarima i kad mu se to pruži, spreman je sve da oprosti. Ti ljudi znaju šta je Arkan radio po Bijeljini i unaokolo i šta je Ceca u to vreme govorila, ali bi ipak da vide Cecu na koncertu! Za regionalnu umreženost, to na nesreću čini hiljadu puta više nego bilo koji okrugli sto intelektualaca iz bivše Jugoslavije! S Kosovom je sve to teže zbog jezika, ali i zbog specifičnog odnosa koji je svojom ludačkom iracionalnošću uspostavila prevashodno Srbija ne priznajući nezavisno Kosovo a time ni samu stvarnost. Ja ne samo da smatram nego i lepo svojim očima vidim da je Kosovo nezavisno ma šta mi ovde u Srbiji pričali o tome. Ako verujete da je Kosovo integralni deo Srbije, otkud onda granični prelaz usred Srbije? Ovde vam kažu: ne, to je "administrativni prelaz"! Mislim da je žalosno biti u takvom sudaru sa stvarnošću, mada to za nas ovde nije ništa novo. Mladi ljudi Kosova osećaju Srbiju većim inostranstvom nego mladi Srbije Kosovo, zato što su se oni odvojili od nas a mi od njih nismo. I trebalo bi već jednom da počnemo da govorimo da idemo "u Kosovo", u republiku, a ne "na Kosovo", na visoravan. Mislim da bi u jeziku trebalo da dođe do te promene. Znači, mnogo tu ima da se radi. Mi nešto od svega toga pokušavamo s projektom *Neighbours*. Smatramo da nemate vi šta drugo sa komšijom da radite nego da uspostavite srdačne, obostrano prijatne i korisne odnose. I zato mi to i radimo.

Ne bojite se da će vas neko cenzurisati?

Nikada, apsolutno nikad, ni devedesetih se nisam osećao ugroženim. Kad je Kosovo proglasilo nezavisnost, "Politika" je objavila moju kolumnu *Kosovo nije Srbija*. Branio sam ideju da nakon svega što se dogodilo, jedino što Srbija može da učini i za sebe i za Kosovo jeste da ga što pre prizna. U protivnom, stvar će biti sve mučnija i mučnija, a priznanje će na kraju svejedno uslediti, oko toga nikada nije bilo ni trunčice sumnje. Usledila su strahovita vređanja mene na sajtu, svakakvi komentari, pretnje. Pomislio sam, šta će se desiti kad izađem na ulicu, ali – ništa se nije dogodilo. Niko me nije čak ni pogledao popreko. Ljudi su jedno u medijskoj i javnoj komunikaciji, nešto sasvim drugo u ličnoj. Možda nikad nisam doživeo direktni napad zato što nikada nisam bio u službi bilo kakve institucije, pa sam uvek branio samo svoje mišljenje. A ja ne pišem kao Srbin, ne pišem ni kao pripadnik bilo koje druge društvene grupe, već isključivo u lično ime. Ja sam uvek samo i jedino ja. ¶

SONJA ĆIRIĆ

Fraza *Carpe Diem* prvi put se javlja u Horacijevim *Odama* napisanim 23. godine prije Hrista. Preko dvije hiljade godina, dakle, živi ta ustaljena formula koja nam poručuje da ne gubimo vrijeme i da uživamo u životu, da, u parafrazi jednog mnogo kasnijeg pjesnika, doručkujemo na travi dok možemo, jer će uskoro, koliko sutra, trava da doručkuje – na nama. Mogao bi se napisati solidan doktorat na temu prisustva *karpedijemistike* u svjetskoj književnosti, a u njemu bi značajno mjesto imao i roman Sola Beloua iz 1956. godine pod naslovom *Seize the Day*. Sedam godina kasnije, 1963, roman je za sarajevsku izdavačku kuću Svjetlost, a pod naslovom *Ne propusti dan*, prevela Jara Ribnikar. (Poslije će izići u još nekoliko izdanja.) Godine 1986, deset godina nakon što Belou dobije Nobelovu nagradu za književnost, režiser Fidler Kuk će prema romanu *Seize the Day* snimiti istoimeni film. Dvije su stvari karakteristične za taj film koji nije prošao pretjerano dobro ni kod kritike ni kod publike. U *cameo* ulogici u njemu se pojavljuje i sam Sol Belou, a glavnu rolu igra – Robin Vilijams.

KAPETAN DŽON KITING

Zašto ovdje pominjem Vilijamsovo tumačenje Belouovljevog Tomija Vilhelma, jednu od preko stotinu njegovih televizijskih i filmskih uloga, ali onu koju ovih dana gotovo niko ne potencira? Odgovor je jednostavan: zbog naslova filma. *Seize the Day* je uobičajeni engleski prevod latinske fraze *Carpe Diem*, a latinsko *Carpe Diem* je lajtmotiv možda i ključne uloge Robina Vilijamsa, uloge koju će da odigra samo dvije godine nakon što je odigrao Tomija Vilhelma, uloge profesora Džona Kitinga u filmu *Društvo mrtvih pjesnika*, režisera Pitera Vira. Taj film iz 1988. godine, film u kojem druge dvije najvažnije uloge (poslije Vilijamsove) igraju Robert Šon Lenard i Itan Houk, za mnoge je klince što su krajem osamdesetih bili

Po rečima Kvinta Flaka

Uloga profesora Džona Kitinga u filmu *Društvo mrtvih pesnika* Pitera Vira ključna je Vilijamsova uloga. Taj film iz 1988. godine za mnoge je klince što su u to doba bili tinejdžeri ili su ulazili u tinejdžerske godine predstavljao ono što u naslovu jednog svog eseja savršeno sažima David Albahari; taj film je bio *san o učitelju*

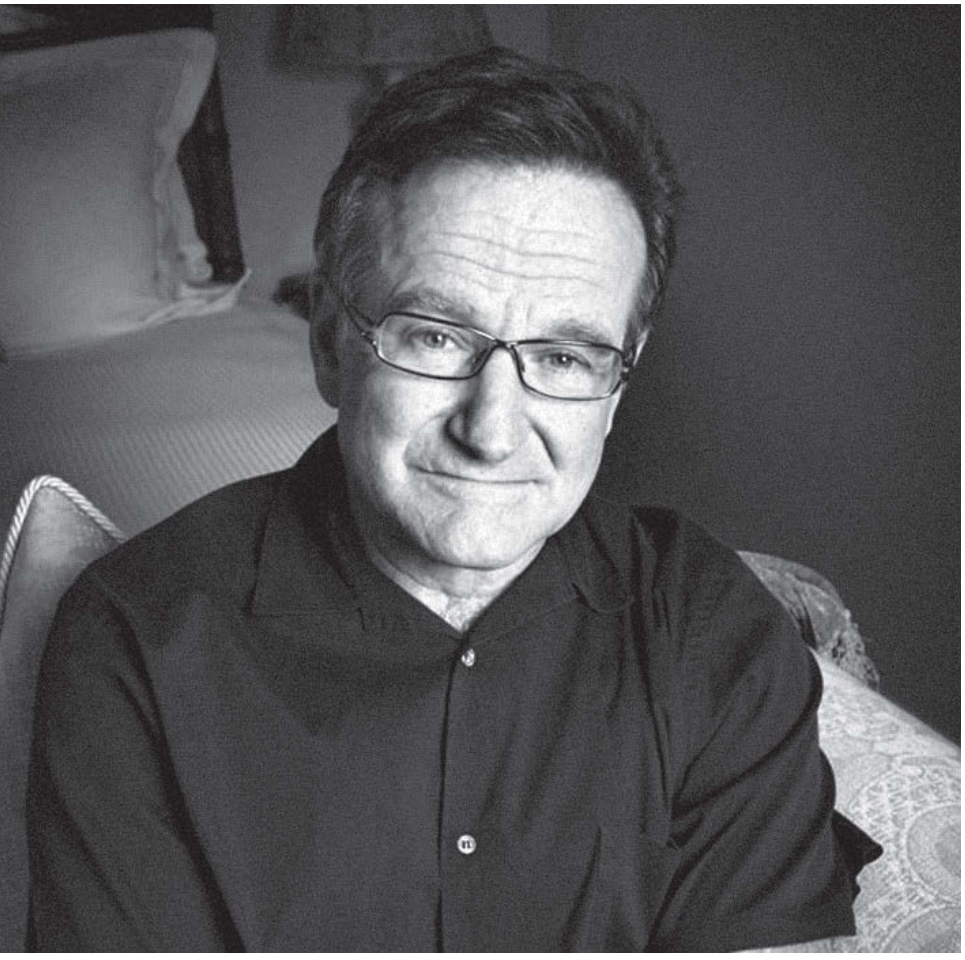

Foto: Fonet/AP

tinejdžeri ili su ulazili u tinejdžerske godine predstavljao ono što u naslovu jednog svog eseja savršeno sažima David Albahari; taj film je bio *san o učitelju*. Ima ljudi, mnogo ljudi, koji napamet znaju barem jedan stih Volta Vitmena, a da je to zbog tog filma. Stih je to refrenski, stih kapetanski. Možda i zato što je Vilijams, evo, umro ove godine, godine četrnaeste, umro od vlastite ruke, mi na pamet pada jedan stvarni profesor čiji su učenici voljeli Vitmena, profesor koji se zvao Tugomir.

TUGA

U biti to je već kliše, to da su ljudi koji nasmijavaju i uveseljavaju druge ljude često tužni i depresivni. Literarna vertikala mogla bi da ide od Gogolja do Branka Ćopića. Pisali su mediji o Vilijamsovoj borbi sa depresijom, ali su ipak te njegove komedijaško-dječije uloge, od *Džumandžija* do *Gospođe Dautfajer* stvarale drukčiju sliku. *Entertainment Weekly* je 1997. godine, proglasio Vilijamsa najsmiješnijim živućim čovjekom na svijetu (*funniest man alive*). Takav se čovjek, poslije sedamnaest godina, ubio. A opet, bilo je režisera koji su u Vilijamsu prepoznali mrak. Dobar primjer je film Marka Romaneka iz 2002. godine, *One Hour Photo*, o usamljenom tehničaru iz fotografske radnje koje biva opsjednut porodicom iz predgrađa. Ponešto tipičan trilerski zaplet umjetnički izdižu uloge Koni Nilsen i naročito Robina Vilijamsa, koji vjerno i ubjedljivo utjelovljuje tužnu psihopatsku prirodu Sejmura Periša. Iste te godine, u filmu *Nesanica* Kristofera Nolana, Vilijams savršeno igra ubicu, Voltera Finča.

NA NEBU I ZEMLJI

Pratili smo Vilijamsove filmske učenike u proteklih četvrt vijeka. Jedan je postao najbolji (i jedini) prijatelj doktora Hausa, drugi se zaljubio u Beču, zavolio u Parizu, pa je u Grčkoj prebrodio prvu bračnu krizu. A šta je bilo s njihovim profesorom? Šta je sve bio Robin Vilijams: prodavač kadilaka kod Rodžera Donaldsona, Jakob lažljivac kod Pitera Kasovica, stari *gay* Armand iz *Krletke* Majka Nikolsa... Radio je i sa Vudijem Alenom, Gasom Van Santom, Stivenom Spilbergom, Terijem Gilijamom, Peni Maršal, Kenetom Branom. Kod potonjeg je, u *Hamletu*, glumio Ozrika. "Ima mnogo stvari na nebu i zemlji o kojima tvoja mudrost i ne sanja, moj Horacije", tako kaže Hamlet svom prijatelju, (polu) imenjaku rimskog pjesnika koji je i njih, fiktivne danske aristokrate, i Šekspira i njegove savremenike, kao i nas današnje, savjetovao da iskoristimo, da ne propustimo, dan, da doručkujemo na travi dok još možemo, prije nego trava počne da doručkuje na nama. Kad je prije pola vijeka umro pjesnik, drugi pjesnik mu je ispjevao elegiju, sjećajući se trećeg, davnog rimskog, pjesnika. Nije mu mogao tek tako reći da će ga pamtiti sve što je na Zemlji ostalo živo, svaka (vitmenovska) vlat trave, *travka svaka*; morao je, u prevodu Milovana Danojlića, da pridoda: *po rečima Kvinta Flaka (как хотел Гораций Флакк).* Ostalo je iza Robina Vilijamsa mnogo, mnogo ljudi koji su najslavniju frazu koju je napisao Kvint Horacije Flak prvi put čuli njegovim glasom i iz njegovih usta. ¶

MUHAREM BAZDULJ

Nastaviće se

Dodela američkih Emi nagrada, TV pandan dodeli Oskara, održava se u drugoj polovini avgusta, pred početak jesenje sezone, i zaokružuje američku televizijsku produkciju od juna prethodne do juna aktuelne godine. Objavljene nominacije za ovogodišnje Emi nagrade ukazuju na ono najbolje što se u tekućoj televizijskoj ponudi može naći

Nije iznenađenje što je u konkurenciji za Emi, čija će se dodela obaviti 25. avgusta, u broju nominacija na čelo izbila "Igra prestola". Ova serija, zasnovana na bestselerima Dž. R. R. Martina, nakon četvrte sezone prikazivanja, nalazi se na vrhuncu popularnosti. Među favoritima Američke TV akademije nalaze se i labudova pesma serije-fenomena "Breaking Bad" (Čista hemija), koja u kategoriji dramske serije ima sve važne nominacije, kao i već dobro poznata klasna saga "Downtown Abbey", zatim omiljena serija predsednika Obame "House of Cards", i storija o zadimljenom svetu marketinga i mizoginije "Momci sa Menhetna".

Dodela Emi nagrada, TV pandan dodeli Oskara, održava se pred početak jesenje sezone i zaokružuje američku televizijsku produkciju od juna prethodne do juna aktuelne godine. Kako je u pitanju pandan Oskaru, među favoritima i konkurentima za nagrade retko ima iznenađenja, a kako je reč o dodeli nagrada za TV serije, svaka godina prilično liči na prethodnu. Doduše, svake godine neko od favorita iz prethodne sezone ispadne iz igre, što je ovaj put slučaj sa "Homeland", dok se, sa druge strane, u konkurenciji pojave i manje poznata ili nova TV ostvarenja, koja osveže listu i kroz proces inicijacije Emijima postanu deo TV mejnstrima. Na listi nominacija tako ove godine značajno mesto zauzimaju "Fargo" i "True Detective" (Pravi detektiv), čije prve sezone stoje rame uz rame sa serijama koje su doživele već sedam sezona ("Fargo" ima čak 18 nominacija, samo jednu manje od "Igre prestola"). Još relativno sveža Netfliksova serija "Orange is the New Black", čija je druga sezona emitovana tokom 2014, vodi u broju nominacija u kategoriji komedije, a za najbolju komediju takmiči se i potpuno nova serija "Silicon Valley", posvećena *geek* kulturi L.A., koja je već tokom prve sezone stekla vernu grupu fanova.

NOVI TRENDOVI

Autor i scenarista serije "Fargo" je Noa Houli (radio i na seriji "Bones"), koji je scenario pisao imajući na umu ponajbolje i ponajgore od Amerike. Serija je zasnovana na kultnoj crnoj komediji braće Koen iz 1996. godine, i Koenovi su je aminovali, mada nisu učestvovali u njenom nastanku. Radnja je pomerena na 2006. godinu, a Martin Frimen (nominovan ove godine i za najbolju ulogu u "Fargu", kao i za najbolju sporednu ulogu za "Šerloka") igra neuspešnog prodavca osiguranja, kome slučajni susret u bolnici sa sociopatskim profesionalnim ubicom (Bili Bob Tornton) menja život iz korena. "Fargo" je celu prvu sezonu neminovno proveo u senci

HIT DO HITA: Orange is the New Black, True Detective, Silicon Valley, Fargo

poređenja sa filmom. Iako su se na početku serije svi pitali hoće li izneveriti film ili će ipak uspeti da prenese jedinstvenu, mračnu, ali duhovitu atmosferu braće Koen razvlačeći je na deset epizoda, prva sezona završena je sa velikim uspehom kod publike, i ništa manjim kod kritičara (98 odsto rejtinga na Rotten Tomatoes). "True Detective" potiče iz iste mračne, krvave i nasilne utrobe Amerike, s tim što je obojena mističnim i okultnim – kako je i red, s obzirom na to da je radnja smeštena u močvarnu Lujzijanu, a ne u prerijsku Minesotu. U gotičkoj atmosferi, sa razrađenim likovima, dugim dijalozima i isto tako dugim ćutanjem, "Pravi detektiv" se bavi istim temama kao i "Fargo", i istim temama kao braća Koen: zlom u svakodnevici, nasiljem, kao i mačo kulturom i modelima muškosti uopšte. "Pitaš li se nekad jesi li loš čovek?", pita Metju Mekonahi, kao Marti Hart, Vudija Harelsona, kao Rastina Kola; "Ne, ne pitam se, Marti. Svetu su potrebni loši ljudi. Mi držimo podalje druge loše ljude", odgovara detektiv Rasti u jednom od najpoznatijih dijaloga prve sezone "Pravog detektiva".

Nove sezone ova dva najuspešnija američka nova proizvoda trenutno najvažnijeg i najvitalnijeg TV žanra željno se iščekuju. U drugoj sezoni "Fargo" bi trebalo da se vrati u 1979. godinu, i fokusira na predistoriju prve sezone, a producenti "True Detective" najavili su nove likove, čak i glavnu žensku ulogu – još uvek nepotvrđena Elizabet Mos, poznata kao Pegi iz "Momaka sa Menhetna". Obe serije, dakle, potpuno menjaju kasting na kome je u velikoj meri bio zasnovan njihov uspeh. Ovim svakako pomeraju granice žanra, ali da li će to učiniti sa uspehom i dati još jedan argument onima koji tvrde da se televizija nalazi u zlatnom dobu, i to na štetu filmske industrije, znaće se tek na sledećoj dodeli Emija.

ČUDA INTERNETA

Kada je 1949. godine održana prva dodela Emi nagrada, niko nije mogao ni da pretpostavi da će jednog dana postojati servis koji će omogućiti gledaocima da, kao kada naručuju piće u kafani, naruče TV program koji žele da gledaju. Kada je internet platforma Netfliks 1999. godine počela da pruža upravo ovu uslugu gledaocima, verovatno niko nije razmišljao o tome da će kroz 15 godina ovaj servis sa svoje dve serije biti u konkurenciji za dodelu Emija. Osim "House of Cards", koja se u nagradnom bubnju nalazi od prošle godine – kada je osvojila tri Emija (prve mejnstrim nagrade za jednu veb seriju), a ove godine ima 13 nominacija – tu je i komedija "Orange is the New Black", nominovana u 12 kategorija. Ova crnohumorna serija, čija je autorka Đenđi Kohan, zaslužna i za seriju "Weeds", zasnovana je na istinitoj priči i memoarima žene koja je provela godinu dana u zatvoru jer je u mladosti preko granice prenosila novac zarađen od prodaje narkotika. "OITNB" je donela malu revoluciju u dodeli nagrada – prvi put je za Emi nominovana transrodna osoba, glumica Lavern Koks. Humor se zasniva na neočekivanom spoju dva sveta – japi, heteroseksualna bela žena sa istorijom lezbijskih odnosa, odlazi u zatvor u kome se sreće sa bivšom devojkom i nizom živopisnih likova kakvi se već mogu pronaći samo u zatvoru. Kao takva, "OITNB" ima nešto od serije "Weeds", ali je mračnija i uvrnutija, i prvi je Netfliksov proizvod koji postaje fenomen, šireći se kroz internet putem virala, mimova, ali i izazivajući ozbiljne rasprave o zatvorskom sistemu u Americi.

Serija "Silicon Valley" iz produkcije HBO-a pojavila se tek ovog proleća. Nakon prve sezone ova priča o novim industrijama i želji za bogaćenjem zaradila je rejting od 94 odsto na Rotten Tomatoes. "Sillicon Valley" prati briljantnog, ali socijalno neprilagođenog programera, koji pokušava da razvije svoju aplikaciju u konkurentnom okruženju Silikonske doline, dok se oko njega motaju pohlepni investitori. Serija komunicira sa svima onima koji imaju ikakvog posla ili dodira sa novim tehnologijama, ali kao duhovita priča o pritiscima brzog uspeha i sa mnogo širom publikom. "Stiv Džobs je bio pozer", tvrdi glavni junak priče o osnivaču Epla, verujući u svetlu budućnost programera: "Prvi put živimo u eri u kojoj možemo da budemo glavni. Možemo da budemo Vikinzi našeg doba."

ZAPOSTAVLJENI BISERI

Kao što je to slučaj sa Oskarom, i nominacije za Emije uvek nekoga oštete i izostave. Tako su i ove godine izostale važnije nominacija za seriju "The Good Wife", miljenicu kritike u čijih se 22 epizoda po sezoni ulaže ozbiljan rad. Osim toga, među nominovanim nisu se našle neke od serija koje su nakon prve sezone stekle fanove, dobre kritike i *buzz* na internetu, i na koje vredi obratiti pažnju. HBO-ova serija "Looking", na primer, bavi se životima trojice gej prijatelja koji žive u San Francisku, i fokusirana na njihove svakodnevne, univerzalne probleme, a ne samo na probleme specifične za gej zajednicu. "Broad City" je prešla sa interneta na kablovski kanal "Comedy Central", i posvećena je generaciji Y, večito švorc dvadesetogodišnjakinjama koje se u Njujorku bore za preživljavanje i svakodnevne male pobede. Osim autorki serije i glavnih glumica, među producentima je i Ejmi Poenler ("Parks and Recreation"). "Rectify" je prva originalna TV serija kanala SundanceTV, mračna indi-drama smeštena na američki jug, koja prati priču o osuđeniku na smrt koji nakon 19 godina, zahvaljujući novim dokazima, izlazi iz zatvora. Studija ekscentričnih karaktera sa elementima južnjačke gotike trenutno se nalazi u drugoj sezoni i obećava da bude sledeća velika stvar mreže AMC (čiji je SundanceTV deo) nakon "Čiste hemije" i "Momaka sa Menhetna". ¶

TATJANA RISTIĆ

Vinili ne gore

Knjiga Marka Pogačara nije tek "muzička esejistika" nego uzbudljiva autobiografska proza, priča o jednom odrastanju zrcaljena u pesmama drugih ljudi

Ne maštamo li nakon Nika Hornbija (*31 songs*) i svi mi ostali, ili barem svi kojima knjige i muzika otprilike podjednako u životu znače, da napišemo jednu takvu knjigu kao svojevrsnu "autobiografiju o drugima", to jest, sopstvenu varijantu *muzike koja me je učinila onim što jesam*? Priznajem skrušeno da sam se i ja u neka doba zanosio tom maštarijom, a i da jako dobro znam da nipošto nisam jedini. Na kraju sve to ostane jedna od onih mrtvorođenih ideja udavljenih u preventivnoj malodušnosti ("koga je briga?"), i nikome ništa. Ali, tako nije bilo sa Markom Pogačarom (Split, 1984.): bilo što je sam tvrdoglavo izneo tu stvar, bilo zato što je dobio ponudu koja se ne može odbiti, tek, Pogačar je tokom pretprošle godine za portal booksa.hr vodio nešto što je nazvao "glazbeni dnevnik", a u nedeljnom/tjednom ritmu: pedeset i dve hefte u godini, i isto toliko malih priča, zapisa kojima je povod po jedna pesma i(li) album iz poputbine ex-YU rokenrola (ili popa, i šansone gdegde).

Nedavno je od tih tekstova, ponešto prerađenih, nastala neobična, intrigantna kolekcija *Jugoton gori!* (Sandorf, Zagreb 2013). Za one koji ga ne znaju, valja napomenuti da je Pogačar (sada zagrebački, ali ga ima na sve četiri strane) esejista i pripovedač, ali pre svega "regionalno" a i šire vrlo cenjeni pesnik mlađe generacije; o njegovoj poeziji ne mogu suditi jer sam je premalo čitao, ali Pogačar je kao pripovedačko-esejistički subjekt, štono se kaže, potencijal: mlad, pametan, pomalo arogantan; ako mu, kad postane malo manje mlad – što se neminovno već dešava – višak arogancije izvetri, a pamet ostane (prečesto smo se, avaj, nagledavali obrnutih evolucija Perspektivnih), biće od njega još svašta...

Kvragu i ono ristićevsko "čađavo teoretisanje", jednu duboko ličnu i autobiografsku knjigu ne mogu, niti želim, da čitam i tumačim bez isto tako ličnog pristupa, i bez neminovnih "komparacija". Naime, Pogačar je rođen devetnaest godina posle mene, to jest, moje su formativne godine vreme novog talasa/vala, fenomena čiji sam rast i dekadenciju gledao u direktnom prenosu i iz neposredne blizine, da ne kažem baš prenadobudno *iznutra*. Pogačar će, pak, opetovano pisati upravo o tom periodu kao o svojoj trajnoj fascinaciji, što mi ne draška nekakav "generacijski narcizam" jer mislim i nadam se da ga nemam (generacijski kolektivizam idiotski je koliko i bilo koji drugi – nacionalni, verski, klasni, rodni...), nego me uzbuđuje upravo u čitalačkom smislu: uzbudljivo je otkrivati šta je to što u tim pesmama, ali i u ukupnom kulturološkom prtljagu jedne prevratne epohe, to jest njenog u osnovi malog, pretežno velegradskog i na neki način "elitističkog" odvjetka, vidi jedan pametan i suptilan posmatrač koji sve to upija iz rakursa sasvim drugačijeg vremena, mada istog tla, naseljenog bazično ipak istim ljudima...

Ono što Pogačara kao valjda doživotnog post/neopunkera najviše rajca jeste pobuna, ona dovoljno artikulisana i osvešćena da, osim što zna šta neće, ima i makar ovlašnu predstavu o onome što hoće; zar je onda čudno da je ponajviše pronalazi u pesmama Haustora, Pankrta, Buldožera, Azre, Filma, Partibrejkersa, Discipline, Termita, Parafa, KUD Idijota, Majki? Ali je tu i elegantna EKV dekadencija, i pop misticizam Idola, i stamena, a suspregnuta poetičnost Lune i drugih osobenjaka NS scene, i kvrgavo desperaterstvo "malih" punk bendova iz slovenačkih provincijskih gradića, i krvavo autentično gubitništvo snažnih marginalaca poput Satana Panonskog, SCH, Grča ili grupe SexA, ili uostalom – na nekoj naizgled sasvim drugoj stani – neprispodobiva mediteranska genijalnost jednog Arsena Dedića, od koje osetljivo biće sa ovih prostora ne može trajno pobeći nikuda, pa ni u najljući pankeraj...

Ali, *šta* su zapravo ovi kratki, pesničkim slikama nabijeni Pogačarovi reminiscentni izlivi na papir/ekran, a sa nekim pesmama, pločama, koncertima i grupama ponekad samo kao udaljenom asocijacijom, kao zvučnom "madlenicom"? Dnevnički zapisi svakako nisu, barem ne u nekom iole konvencionalnom žanrovskom smislu; pa opet, što dalje odmičeš s čitanjem ove knjige, to ti ta "pogrešna" autoklasifikacija manje smeta, jer u njoj ima nečega sasvim prihvatljivog, mada bi ti to radije nazvao nekom vrstom *lirsko-esejističke memoaristike*. Pogačarove formativne godine su ratno i neposredno poratno vreme, on je dakle dete "zlih devedesetih", pri tome "sin jugooficira" iz "mešanog braka", post-YU bastard zatečen usred nacionalističko-klerikalnog grotla nove, plemenske utopije. Drugačije smo "mi" probleme imali u vreme kada je nastala većina pesama o kojima Marko piše – a kada je on tek rođen ili ni to – ali one za "njegovu stvar" opet funkcionišu savršeno dobro, rekontekstualizacija im nije oduzela ništa, što pokazuje bar dve stvari: jedna je da pisac ove knjige ima dobro uho, srce i pamet za njih, a druga i u "opštem" smislu važnija je da je onaj suštinski Problem ovde uvek bazično isti: autoritarnost i patrijarhalnost menjaju "izme" za koje se trenutno kače i na kojima parazitiraju (ili je obrnuto?), ali pod svakom krinkom preživljavaju bez greške. Popovi ili komesari, hvidraši ili subnorovci, njima je svejedno...

Neki od meni najdojmljivijih momenata ove knjige zapravo su priče o "divljem" splitskom odrastanju u sumračna doba, ali i o studentskom dobu, tj. o Zagrebu devedesetih, o gradu koji mi je bio uskraćen na način o kojem današnji, recimo, dvadesetogodišnjaci, ne mogu znati ništa. I još mnogo toga intimnog, naizgled gotovo privatnog, uzgrednog, a prevažnog, jer *Jugoton gori!* je pre svega proza, i najbolji je kad je proza. A kao što rukopisi ne gore, tako ne gori ni vinil u koji je sva ova muzika jednom zauvek urezana, i niko joj ne može ništa; da je mogao, ne bi je ni pripustio do Marka, a onda i dalje, kroz prostor i vreme. ¶

TEOFIL PANČIĆ

DRAGAN ILIĆ

TV bojkot

Kako je lepo odmoriti mozak od srpske dnevne politike, makar na dve nedelje. Međutim, čim se vratite kući, zaskoče vas istorijske vesti bez kojih niste mogli da živite. Pitate se kako ste uspeli da provedete 15 dana bez detaljne medijske rekapitulacije prvih 100 dana Vlade, bez vesti o spektakularnim uspesima na svim poljima, a posebno ste zlonamerni ako na moru niste osetili potpuno drugačiji odnos sveta prema Srbiji.

Ako zaista pokušate da izvedete eksperiment tokom godišnjeg odmora i ne gledate televiziju – doživećete autentični sudar sa medijskim populizmom najprizemnije vrste. Vlasti su opravdano ocenile da je televizija opijum za proste (što reče Minimaks), za starije i za potencijalne birače onih na vlasti. Televizije su samo primenile recept koji je Pink patentirao još devedesetih, a danas unapredio Peconi sa Happy televizijom. TV program u Srbiji mora da zadovolji sledeće kriterijume: da povlađuje vlasti, da povlađuje najširim slojevima gledalaca što povlači senzacionalizam i populizam, i konačno – da bude što jeftiniji, što znači da je profesionalni nivo realizacije TV programa katastrofalno srozan. Pokušajte, sigurno ćete osetiti taj medijski fleš.

Ako zaista pokušate da izvedete eksperiment tokom godišnjeg odmora i ne gledate televiziju – doživećete autentični sudar sa medijskim populizmom najprizemnije vrste

Vlada Srbije je otkrila da u sukobu Rusije i Ukrajine učestvuju naši građani! Zaista spektakularno otkriće, posle nekoliko meseci paradiranja četnika i ostalih paravojnih formi po domaćim televizijama. Naravno, bilo je potrebno da neko iz inostranstva malko zavrne uši našima, pa da shvatimo kako Vlada već mesecima pažljivo gleda televiziju i sluša šta pričaju naši ratni pečalbari. Lepo je znati da neko brine, zar ne?

Studio B u novom sazivu uneo je spektakularne promene u programu. Sve voditeljke su ofarbane u plavo! Sve ostalo neverovatno podseća na uvlačenje bivšoj gradskoj vlasti. Danas pauci odnose nepravilno parkirane automobile sa keja kod Ušća, dok je nekada Đilas odnosio džipove sa keja kod Jugoslavije.

Neverovatno je da bivša vlast nije pokosila dečje igralište na Voždovcu, jer je prioritet davala nekim drugim opštinama. Danas građani Voždovca ponosno i zahvalno kliču novoj vlasti, a Studio B to samo beleži, da se ne zaboravi.

Kada sam otišao na odmor, evro je vredeo oko 116 dinara. Neprijatno me iznenadio nagli rast, jer je pređena psihološka granica od 117 dinara. Uopšte, pitam se ko definiše tu famoznu "psihološku granicu" rasta evra. Na početku godine ta granica bila je oko 114 dinara i od tada smo psihološki popizdeli barem tri puta prelazeći taj Rubikon – ovo govorim statistički.

Mnogo su nebuloznija objašnjenja koja smo dobijali za ovaj neumoljivi znak ekonomskog propadanja. Jorgovanka je ovog puta nadmašila sebe, jer je pad dinara prvi put predstavila kao deo globalnih ekonomskih odnosa. Nismo mi propali što smo propali, nego naš jadni dinarčić ispade kolateralna šteta sukoba u Ukrajini. Šta je sa Sirijom, Irakom i ratom Izraela i Palestinaca? Mora biti da to ima neke veze. Ne bih isključio ni uticaj Nemačke i Amerike gde živi i radi veliki broj naših iseljenika. Naša nezahvalna dijaspora, naši u svetu koji su uvek voleli da leti dođu na Urlaub ili Holidej, ove godine su se stisli i ne troše ko nenormalni. Tamo su im isprali mozak, ili su im Angela i Obama naredili da se ne razmeću i ne ostavljaju bakšiš u rodnom kraju. Nema novog sprata na kući, nema poklona za familiju, nema kićenja po kafanama, alo dijasporo, propade dinar, a vi ništa!

Deo istog populizma vidljiv je u simultanoj upotrebi naturščika u politici i na televiziji. Obratite pažnju na novi set reklama na Happy televiziji. Priučeni statisti postali su akteri spotova za šporete ili štrudlice. Divna gluma i fantastični dijalozi – po mojoj teoriji pokojni Robin Vilijams ih je video nekoliko sati pre smrti na internetu i pao u samrtnu depresiju. Glumački zanat postao je potpuno suvišan posle reklama kod Peconija! Tako su nastale zvezde Granda, pa zvezde Pinka, pa ministri u Vladi, pa novinari bez identiteta i kičme na bezbroj novih i starih TV kanala, pa napredni sojevi analitičara koji neće reći nijednu reč kritike na račun vlasti.

Upravo zato vas pozivam da tokom godišnjeg odmora bojkotujete televiziju, to je u ovom trenutku najzdraviji odlik građanske neposlušnosti. ¶

EU – Rusija: Privredni rat

SANKCIJAMA NA SANKCIJE

U ruskim trgovinama uskoro više neće biti italijanske mocarele, grčkih maslina, poljskih jabuka... Privrednici iz Evropske unije pak strahuju za svoje poslove, navodno je zbog ekonomskog rata ugroženo 300.000 radnih mesta samo u Nemačkoj. Prvo pitanje bez odgovora je dokle će ići spirala sankcija kojom će se šamarati Zapad i Rusija i ko će prvi baciti peškir. Drugo pitanje je da li će ceo cirkus makar za pedalj promeniti politiku Kremlja u Ukrajini

Za "Vreme" iz Bona

TUK NA LUK: V. Putin i A. Merkel; pijaca u Rusiji
Foto: Reuters, Fonet/AP

Zapadno od Nižnjeg Novgoroda na 500 kvadratnih kilometara niče Mulino, najmoderniji centar za obuku vojske na svetu. To je čitav grad u kojem bi se 30.000 ruskih (i beloruskih) vojnika godišnje učili ratu, posebno blic-akcijama u urbanim sredinama. Da troškovi tog trenažnog čuda ne probiju plafon trebalo je da se pobrine Rajnmetal, najveći nemački koncern za naoružanje i vojnu opremu. U poslu vrednom preko sto miliona evra Rajnmetal je dogovorio isporuku hardvera i softvera kako bi se obuka odvijala laserski i virtuelno. Mulino je trebalo da proradi već u septembru, ali od toga neće biti ništa – nemačka vlada je stopirala posao nakon pooštravanja sankcija Evropske unije prema Rusiji.

Ovih dana se preti pravnim merama. Ministarstvo odbrane iz Moskve najavljuje tužbu zbog kršenja ugovora, a Rajnmetal traži odštetu od nemačke države. Jer sankcije Brisela donete poslednjeg dana jula ne bi smele da retroaktivno pogode ranije zaključene poslove. Zato je sva prilika da će iz budžeta – dakle iz džepa nemačkih poreskih obveznika – biti namiren koncern koji izvozom oružja godišnje obrne nekoliko milijardi evra. Takvoj nadoknadi neće moći da se nadaju ostale firme koje trpe od privrednog rata Zapada protiv Rusije.

KO ĆE I KOLIKO DA STRADA

Od početka godine nemački političari, privrednici i mediji računaju koliko koštaju sankcije koje bi se uvele Rusiji. Digitroni su se usijali od kako su *sankcijice* – kako je prethodne mere protiv pojedinaca u dnevniku nemačke televizije nazvao moderator Klaus Kleber – prerasle u privredni rat. Državne banke poput Sberbanke, VTB, Gasprom-banke, VEB i Poljoprivredne banke praktično su odsečene od evropskog tržišta hartija od vrednosti. Osim toga, zabranjena je isporuka oružja i vojne opreme, dok će za izvoz mašina za crpljenje nafte od sada biti potrebna posebna dozvola. Na kontramere se nije čekalo dugo – Moskva je ubrzo zabranila uvoz poljoprivrednih proizvoda iz EU, SAD, Kanade, Australije i Norveške.

Evropska komisija izračunala je da bi sankcije koštale privredu Unije oko 40 milijardi evra, ako potraju do kraja godine. Na to treba dodati 12 milijardi evra koje je evropska poljoprivreda zarađivala prodajom mesa, ribe, mleka, voća i povrća u Rusiji. Tačan odgovor na pitanje koliko koštaju sankcije praktično je nemoguć: najpre, niko ne zna koliko će privredni rat potrajati, da li neki poslovi mogu samo da se odgode umesto da propadnu i kolike bi posledice bile bez sankcija, samo zbog sukoba u Ukrajini i hladnoratovskog nepoverenja.

"Nemačka privreda u celini skoro da neće biti pogođena, u smislu da ne može da se smanji za više od pola procenta", kaže profesor Volfram Šretl, stručnjak za rusku privredu sa Slobodnog univerziteta u Berlinu. "Pojedini preduzetnici bi mogli da budu pogođeni, ali čak i oni mogu da kompenzuju gubitke, odnosno potraže druge mušterije. Tu pre svega mislim na automobilsku, mašinsku i hemijsku industriju", dodaje Šretl za "Vreme".

Drugi nisu sigurni da će se nemačka privreda provući tako glatko. "Svako treće radno mesto u Nemačkoj zavisno je od izvoza. Kada se to prenese na nemačko-rusku trgovinu, imamo broj od 300.000 radnih mesta, čiji opstanak zavisi od te trgovine", rekao je Folker Trajer iz Nemačke privredne komore za Dojče vele. Dodaje da "postoje brojna preduzeća koja su veoma mnogo investirala u Rusiji. Da li ona sada moraju da plaćaju cenu političkog sukoba?" Smatra se da će, ukoliko sankcije potraju duže od par meseci, početi da stižu i prvi otkazi. Najbrži bankrot sa evropske strane fronta zabeležen je u Slovačkoj. „Hospodarske novini" prenele su da je firma ABC Klima otišla u stečaj nakon što joj je propao posao od 8,5 miliona evra u Rusiji. Sto radnika ostalo je na ulici.

Osim pojedinih radnika i firmi, strahuju i vlade nekih zemalja EU. Finska je već najavila da će njena privreda biti "prekomerno pogođena" te da traži "evropsku solidarnost". To u ovom slučaju znači da sve članice EU treba makar približno proporcionalno da istrpe posledice sankcija »

Putinov recept

Na "ljutu ranu" zapadnih sankcija predsednik Ruske Federacije Putin je stavio "ljutu travu" – dekretom je 6. avgusta na godinu dana zabranio uvoz poljoprivrednih proizvoda, sirovina i hrane iz zemalja koje su uvele sankcije Rusiji. Istovremeno je naredio vladi, proizvođačima, prodavcima, udruženjima, organizacijama i trgovinskim lancima da preduzmu mere da bi se sprečio brz rast cena poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i da povećaju snabdevanje ruskih potrošača domaćom robom. Premijer Dmitrij Medvedev je već 7. avgusta objavio da je Moskva na godinu dana uvela potpunu zabranu uvoza govedine, svinjetine, živinskog mesa, ribe, sireva, mleka i proizvoda od voća i povrća iz Australije, Kanade, EU, SAD i Norveške.

MOŽEMO I BEZ ZAPADA: V. Putin u moskovskoj samoposluzi krcatoj namirnicama
Foto: Fonet/AP

Još pre formalnih kontrasankcija, ruske inspekcije su poslednjih meseci vraćale s granice rumunsku govedinu, poljsko i ukrajinsko voće, povrće i sir, litvansku svinjetinu, ribu i mleko u prahu, američke smrznute plodove mora i piletinu zbog otkrivenih aditiva, moldavske biljne proizvode... Pre objavljivanja Putinovog dekreta zabranjen je uvoz pilećeg mesa iz Poljske.

Bilo je takođe zaustavljanja uvoza čokoladnih proizvoda iz Ukrajine zbog "nejasnog porekla mleka" umućenog u Porošenkove "roshen" čokolade. U ruskoj Dumi su se u prethodnom periodu čuli i glasovi o mogućem ograničenju poljoprivrednih proizvoda iz Ukrajine nakon njenog potpisivanja ugovora sa EU.

POSLEDICE U EVROPI

Rusija je drugo najveće tržište Evropske unije za izvoz hrane – 10 odsto od ukupnog izvoza hrane – posle SAD u koje izvozi 13 odsto (vidi okvir). Vrednost robe čiji je uvoz "zabranjen" može dostići oko 8,5 milijardi dolara.

Ruska služba BBC-ja citira šefa predstavništva Evropske komisije u Moskvi, Litvanca Vigaudasa Ušackasa, da gubici EU zbog ruske zabrane uvoza mesa, ribe, mlečnih proizvoda mogu doseći 12 milijardi evra. Za gigantsku Evropsku uniju to je malenkost, ali za male ekonomije ruskih neposrednih suseda, kao što su baltičke zemlje, efekat će biti mnogo primetniji, a za određena preduzeća ruske sankcije mogu da predstavljaju žestok udar. Savetnik šefa litvanske filijale švedske banke SEB Gitanas Nauseda kazao je za *bbcrussian.com* da je u prošloj godini izvoz iz Litvanije u Rusiju robe koja je potpala pod zabranu činio oko 1,45 milijardi evra. Po BBC-ju, istiskivanje s ruskog tržišta moglo bi da izazove pad litvanskog BDP-a za 2,5 odsto. Među bolno pogođenim zemljama je i Finska, koja u Rusiju izvozi robu u vrednosti od 5,4 milijarde evra, od toga na poljoprivredne proizvode otpada oko 400 miliona. Tu su i Poljaci, koji su prošle godine u Rusiju izvezli oko 677.000 tona jabuka, pa bi, kako piše "Fajnenšel tajms", Poljsku, u kojoj poljoprivreda trenutno čini 3,8 odsto BDP-a, ruski embargo mogao da košta 0,6 odsto BDP-a. Poljaci su već počeli da apeluju na Amerikance da kupe njihove jabuke koje Rusi više neće.

i kontrasankcija, odnosno da finansijski pomognu državama koje natprosečno trpe. U red bi mogle da stanu sve tri baltičke zemlje te Bugarska, Mađarska, Slovačka, Grčka i Kipar, koje imaju značajnu robnu razmenu sa Rusijom.

MOCARELA IZ DOMAĆE RADINOSTI

Dok u Briselu i Berlinu još uvek iščekuju, u Rusiji se posledice sankcija već osećaju. Profesor Šretl navodi neke od njih: pad rublje, prebacivanje novca iz penzionih fondova u budžet, posrnule banke, rast cena zbog pada uvoza, što sve zajedno Rusiju praktično vodi u recesiju.

Zapadni mediji i neki ruski "blogeri" pobrinuli su se da stanje u Rusiji oslikaju kao pravu apokalipsu. Dopisnica *Rajniše posta* iz Moskve opisuje kako njena deca plaču, jer više neće moći da jedu sir iz Finske i jogurt iz Nemačke (!), internetom kolaju podmetnute fotografije praznih rafova u ruskim samoposlugama, koje podsećaju na Srbiju u doba hiperinflacije. Ima i duhovitih kritičara koji na društvenim mrežama prenose da nema razloga za brigu: stižu ostrige iz Belorusije i hamon-pršuta iz Azerbejdžana, te da Rusi konačno mogu da spoje lepo i korisno, i nauče da prave mocarelu u kućnoj radinosti.

Ne spava ni ruska državna propaganda, na čijim krilima čak 60 odsto građana smatra da sankcije ni najmanje neće uticati na njihove živote. Predsednik Vladimir Putin pozirao je foto-reporterima u jednoj samoposluzi pored krcatih rafova. Iz Kremlja šalju protivrečne poruke – sa jedne strane da će domaća privreda nadoknaditi pad uvoza, a sa druge strane da se traže alternative evropskim poljoprivrednim proizvodima. Tako portal *newsru.com* navodi da će meso više stizati iz Južne Amerike, sir sa Novog Zelanda, jabuke i kruške iz Čilea, Kine i Srbije, povrće iz Turske, južno voće iz Irana...

Izvoz hrane u Rusiju iz EU u 2013.

1	voće	1.076.000.000 €
2	sir	985.000.000 €
3	svinjetina	969.000.000 €
4	povrće	769.000.000 €
5	alkoholna pića	725.000.000 €
6	vino	597.000.000 €
7	pekarska roba i pasta	575.000.000 €
8	ostali prehrambeni proizvodi	496.000.000 €
9	hrana za kućne ljubimce	483.000.000 €
10	iznutrice i druga mesa	460.000.000 €

Izvoz hrane u Rusiju iz SAD u 2013.

1	živinsko meso i iznutrice	310.000.000 $
2	orasi	170.000.000 $
3	soja	160.000.000 $
4	živa stoka	150.000.000 $
5	ostali prehrambeni proizvodi	110.000.000 $
6	smrznuta i cela riba	60.000.000 $
7	jabuke i kruške	30.000.000 $
8	kikiriki	20.000.000 $
9	seme suncokreta	20.000.000 $
10	svinjetina	20.000.000 $

POSLEDICE U SAD

Privredni list RBK (*RosBiznesKonsalting, rbc.ru*) na svom sajtu konstatuje da je Rusija drugo po veličini tržište za američko živinsko meso (posle Meksika). U prošloj godini iz SAD je u Rusiju izvezeno 276 tona mesa što je oko 8 odsto američkog izvoza piletine. To donosi 329 miliona dolara, a ukupan izvoz poljoprivrednih proizvoda u Rusiju Sjedinjenim državama je donosio 1,3 milijarde dolara (vidi tabele). Zamenik ministra finansija SAD za borbu s terorizmom i finansijske istrage Dejvid Koen kaže da će mere Rusije "verovatno imati zanemarljiv uticaj" na ekonomiju SAD. Administracija Sjedinjenih Američkih Država je u kontaktu sa poslovnom zajednicom o toj temi, rekao je Koen, odbivši da komentariše verovatnoću da će ova situacija uticati velike projekte američke energetske kompanije Ekson Mobil u Rusiji. Ekson Mobil je upravo potvrdio da učestvuje u projektu istraživanja nafte i gasa u arktičkom regionu. A ta sfera je pogođena pooštrenim evropskim sankcijama (zabrana prodaje tehnologije, cevi i opreme za platforme na Arktiku).

POSLEDICE U RUSIJI

Rusija više uvozi hrane nego što je izvozi. Ona godišnje uvozi prehrambenih proizvoda u vrednosti od 40 milijardi dolara. Rusija je najveće strano tržište za voće i povrće Evropske unije.

Glavni izvoznici hrane u Rusiju prošle godine su, po redosledu važnosti: Belorusija (2,7 milijardi), Brazil (2,4 milijarde dolara), Ukrajina (1,9 milijardi), Nemačka (1,8 milijardi) i Turska (1,68 milijardi), izveštava BBC, pozivajući se na istraživanja firme Kapital ekonomiks. I pored apela da se stimulišu domaći snabdevači, Rusija će se i u nastaloj situaciji verovatno okrenuti uvozu. Ruski mediji javljaju da ruski trgovinski lanci pokušavaju da uvećaju uvoz iz Južne Amerike, Turske i Kine. Portal RBK iznosi sledeći recept: beloruski sir, brazilska ćuretina, čileanski krompir i kinesko voće.

"Fajnenšel tajms" piše da EU namerava da izvrši pritisak na zemlje Latinske Amerike zbog signala da se njihove ekonomije spremaju da uskoče u slobodan prostor koji nastaje zabranom uvoza evropskih poljoprivrednih proizvoda u Rusiju. U medijskim izveštajima posebno se pominju Brazil i Čile. Brazil je, prema tome, odobrio da oko 90 mesnih kombinata započne izvoz ćuretine, govedine i svinjetine u Rusiju, RBK izveštava da je za samo nekoliko dana potpisan ugovor o povećanju izvoza mleka. Čile i Argentina pokušavaju da povećaju izvoz mesa u Rusiju.

Evropljani saopštavaju da će to uletanje na njihov dosadašnji teren smatrati nedopustivim.

Pritisak će verovatno ići kroz takozvani proces pregovora EU s južnoameričkim opštim tržištem, ali ti pregovori koji traju već petnaest godina ionako prolaze kroz teškoće. Pored Latinske Amerike, Belorusija i Turska se pominju kao zemlje koje bi mogle da profitiraju.

Austrijski list "Virtšaftsblat" (Privredne novine) piše da farmeri iz Češke, Grčke i Austrije nameravaju da od EU i od svojih vlada traže kompenzacije za gubitak ruskog tržišta.

M. M.

Neke proizvode biće nemoguće zameniti, poput sirovog lososa koji se u 95 odsto slučajeva uvozi iz Norveške. "Ceh će plaćati i ruski građani u vidu viših cena, za lošije proizvode i uz manji izbor", saopštilo je nemačko krovno udruženje za spoljnu trgovinu. Volfram Šretl stoga rusku zabranu uvoza poljoprivrednih proizvoda iz zapadnih zemalja tumači kao "panični autogol".

SPIRALA SANKCIJA

Nakon tog "autogola" koji će, kako smo ustanovili, boleti i EU, novinarima u Briselu obratio se jedan od portparola Evropske komisije koji je rekao da "EU zadržava pravo da primereno odgovori na ovu politički motivisanu meru". Osim što je otkrila elementarno neznanje – jer svake sankcije su politički motivisane – ova izjava dala je šlagvort za raspravu dokle će ići spirala sankcija kojom će se šamarati Zapad i Rusija i ko će prvi baciti peškir.

Ruski premijer Dmitrij Medvedev pomenuo je mogućnost zabrane uvoza automobila, brodova i aviona (EU godišnje na tome zaradi 57 milijardi evra u Rusiji, četvrtina te sume ide u Nemačku), kao i zabranu preletanja preko ruske teritorije na evropskim letovima ka Dalekom istoku. "Vrlo je moguće da se radi samo o pretnji i demonstraciji sile", piše nemački tabloid "Bild", pozivajući se na privredne krugove. Posebno što bi u slučaju širenja sankcija na delatnost avio-kompanija Rusija mogla maltene da uništi tu svoju branšu – moskovski "Tajms" piše da ruske kompanije 90 odsto aviona rentiraju upravo od zapadnih partnera.

Ali nelogično nije i nemoguće. Volfram Šretl za "Vreme" dodaje da više nikog ne bi smelo da iznenadi čak ni ako Rusija zategne stvari na polju energenata. "Moguće je da će Putin načiniti novu grešku i Nemačkoj podići cenu gasa na ukrajinski »

NAŠI I VAŠI: Banka Moskva i Rajfajzen banka u Rusiji
Foto: Reuters, Fonet/AP

nivo. To bi izazvalo i brojne pravne posledice, jer su ugovori sklopljeni dugoročno. Pri tome, možemo se zapitati da li Nemačka više zavisi od ruskih energenata ili Rusija od novca koji donose gas i nafta. Verujem da veoma zadužena zemlja poput Rusije ekstremno zavisi od priliva deviza", kaže Šretl. Dodaje da su devizne rezerve Moskve masne (480 milijardi dolara), ali da je međunarodni dug još masniji (720 milijardi).

BEZ UČINKA

Dok se o ekonomskim posledicama raspravlja, ove sankcije su izgleda politički već propale ukoliko se kao kriterijum postavi osnovna definicija sankcija kao pokušaja da se privrednim elementima utiče na političko ponašanje rukovodstva druge države. To kod Putina neće upaliti, uveren je Roman Gončarenko, novinar i kolumnista Dojče velea. "Putin je srušio sve mostove iza sebe, on više ne može nazad. Propagandna mašinerija radi punom parom. Rusija želi po svaku cenu da zadrži svoj uticaj na Ukrajinu, čak i ako to znači rat i izolaciju. Konfrontacija sa Zapadom je stilizovana u finale borbe dobra i zla. Ako bi Putin popustio pod pritiskom sankcija, važio bi za slabića. To bi, iz njegovog ugla, bilo političko samoubistvo."

Teško je zamislivo da Putin može da poklekne pred bilo kakvim sankcijama, a pod "ovakvim" sigurno neće, rekao je Geri Klajd Hufbauer za nedeljnik "Cajt". Ovaj američki stručnjak istraživao je 174 slučaja sankcija u proteklih sto godina i zaključio da sankcije deluju samo ako su sveobuhvatne i brze – a sada nijedno ni drugo nije slučaj. Naprotiv, u Briselu se uvek govori o postepenom proširenju mera.

Šta je onda cilj? Mediji uglavnom pišu da je neophodno da Rusija prekine "podršku separatistima", što je dosta rastegljiva sintagma. Volfram Šretl: "Putin se neće povući sa Krima i, mereno time, sankcije su besmislene. Ali ovde se više radi o nadi da će se Putinu smanjiti apetit na istoku Ukrajine i u Pridnjestrovlju", kaže on i dodaje: "Najznačajniji sporedni efekat sankcija vidim u tome da bi Putin automatski mogao da odgovori resovjetizacijom ruske privrede. Time će naneti sebi više štete nego što bi Zapad ikada mogao da mu nanese."

AMERIČKI PRSTI

Za nešto prašine u nemačkim medijima pobrinula se i kontroverzna voditeljka Eva Herman. Bivša moderatorka dnevnika izbačena je sa televizije 2007. godine nakon opširne tabloidne hajke zbog njenih posrednih pohvala porodičnoj politici u vreme nacizma. Sada je ponovo u centru pažnje jer je u blogu za Glas Rusije napisala: "Ništa, ali zaista ništa neće zadržati američku administraciju da izaziva Rusiju sve dok ne dođe do erupcije." Usledilo je novo razvlačenje Hermanove po nemačkim medijima, ali njen glas nije ostao usamljen: sve je više onih koji su ubeđeni da je i privredni rat američki izum koji nepotrebno udaljava EU i Rusiju.

Doduše, u mejnstrim medijima vlada gotovo potpuna podrška sankcijama, iako niko ne zna da objasni čemu te sankcije služe. Tako kolumnista uglednog privrednog dnevnika "Handelsblat" primećuje: "Mediji za koje smo mislili da svojim idejama konkurišu jedni drugima sada jednoglasno podržavaju sankcije prema Rusiji." List piše da nemački mediji i politika preuzimaju agresivnu retoriku iz SAD, čija se administracija između ostalog i sankcijama priprema za sledeće izbore: "Geografija obavezuje svakog nemačkog kancelara na iskrenost. Kao ruske susede, kao deo evropske sudbinske zajednice, kao kupce energije i prodavce svega ostalog, za nas, građane Nemačke, stabilnost i razumevanje su od suštinskog značaja. Ruse ne možemo da posmatramo iz ugla američke desnice iz grupe Čajanka."

Tokom svih tih rasprava, na marginama se u subotu pojavila vest da naftni gigant Rosnjeft i američki Ekson Mobil ipak počinju zajedničko bušenje u Karskom moru. Dogovor postoji već odavno, pa ne smeta što su Rosnjeft i njegov direktor pod oštrim finansijskim sankcijama SAD. Početak rusko-američkog traganja za naftom pozdravio je lično Vladimir Putin, rekavši na video-konferenciji da "pragmatizam i zdrav ljudski razum pobeđuju" uprkos "određenim političkim napetostima". ¶

NEMANJA RUJEVIĆ

Disidentski šamar

Tajming za Kremlj nije mogao da bude bolji – dok se zahuktavao novi hladni i ekonomski rat, trebalo je odlučiti o produžetku azila za američkog zviždača Edvarda Snoudena, koji se već godinu dana nalazi u Moskvi. Njemu je prošlog četvrtka odobren trogodišnji boravak u Rusiji. Snouden je u Moskvu stigao iz Hongkonga, pošto je putem "Gardijana" i drugih medija čitavom svetu obznanio razmere američke špijunaže.

Za sada nema izgleda da će Snouden uskoro napustiti Rusiju. U SAD je tražen zbog izdaje, i sve zapadne zemlje su mu čak zabranile i prolazak ili preletanje preko njihove teritorije. Nema naznaka da bi Snouden mogao da dobije azil u Nemačkoj, što zahtevaju opoziciona Levica i Zeleni. Nije poznata tačna lokacija gde trenutno američki disident živi, ali je nedavno viđen u Boljšom teatru: gledao je Korsakovljevu operu *Carska nevesta*.

MEDIGROUP

Narodnih heroja 38
Novi Beograd

www.dr-ristic.com

DOM ZDRAVLJA
Dr Ristić
Članica MEDIGROUP

DERMATOLOGIJA

01.08. - 31.08.

KOŽA OGLEDALO ZDRAVLJA

011 2693 287

- Specijalistički pregledi
- Rendgen, ultrazvuk - dijagnostika
- Biohemijska i mikrobiološka laboratorija
- Prevoz sanitetom i kućne posete lekara
- Stomatologija

Ne reci Jevreji kad misliš na Izrael

Ja se nadam da Palestinci u pojasu Gaze sada u miru sahranjuju svoje poginule sugrađane, da pristiglim lekovima leče ranjenike, da imaju struju i hranu i vodu za piće. Nadam se da građani Izraela više ne beže u skloništa zbog raketa koje na njih ispaljuju pripadnici Hamasa. Nadam se i da više neće biti antijevrejskih demonstracija u gradovima Evrope koje su inspirisale ovaj tekst. Bojim se, međutim, da ovo nije bio poslednji krvavi sukob između Izraelaca i Palestinaca i da je on samo povod za pojave koje su neki krstili "novim antisemitizmom"

Predsednik Centralnog saveta Jevreja u Nemačkoj, Diter Grauman, izjavio je za britanski "Gardijan" da je za Jevreje "nastupilo najgore vreme posle nacističke ere" i objašnjava da su se na ulicama nemačkih gradova izvikivale parole "Jevreje treba ugušiti plinom!" i "Jevreje treba spaliti!" kao i stihovi koji u slobodnom prevodu glase: "Jevreju, Jevreju, plašljiva svinjo, izađi iz svoje rupe i bori se uživo."

U nemačkom Vupertalu je na sinagogu bačena bomba. Na stotine jevrejskih porodica je nakon toga zatražilo savet da li da se isele. U francuski grad Sarcel je posle antijevrejskih nemira došao ministar unutrašnjih poslova Bernar Kazev i zapretio: "Svi u našoj republici mogu da protestuju, ali ko ošteti sinagogu ili zapali pekaru samo zbog toga što pripada Jevrejinu čini antisemitsko delo." Problemi povezani sa "kritikom Jevrejstva" potresaju i politiku Velike Britanije. Državna sekretarka za spoljne poslove, Sajida Varsi, prva muslimanka u Kraljevstvu koja je bila član vlade, podnela je ostavku, jer "ne može više da podnese ćutanje zbog politike vlade prema Gazi". I šef opozicione Laburističke partije, Ed Miliband, oštro je kritikovao premijera Kamerona "zbog neshvatljivog ćutanja vlade o patnji palestinskih civila". Pošto bi protest Sajide Varsi neki da svedu na to što je muslimanka, treba napomenuti da je šef laburista Edvard Semjuel Miliband Jevrejin rođen u Briselu, da su njegovi roditelji

PAKAO ILI OPRAVDANA AKCIJA:
Pojas Gaze posle intervencije izraelske vosjke i premijer Izraela Nejanahu
Foto: Fonet/AP

pre odlaska u Belgiju živeli u jevrejskoj četvrti Varšave, što znači, da je njegova porodica samo zahvaljujući sreći ili mudrosti izbegla holokaust.

Primer "muslimanke" Varsijeve i "Jevrejina" Milibanda u umerenoj Engleskoj ukazuje na kompleksnost pitanja. Ujedinjene nacije upozoravaju da se u Evropi "javlja novi antisemitizam". Nemačka kancelarka Angela Merkel i francuski premijer Manuel Vals izjavili su da su "zabrinuti" zbog "izbijanja plamena antijevrejskog resentimana u Nemačkoj, Francuskoj i drugim evropskim državama".

U ovom kontekstu smatrao sam da je neophodno da naglasim poreklo mrs. Varsi i mr. Milibanda, pa onda moram i sebe da upitam da li moje poreklo ima veze s tim šta mislim i šta ću reći. Po takozvanim "nirnberškim zakonima" nacističkog režima ja sam "punokrvni Jevrejin", ali zlim i zlokobnim smatram i mnoge druge zakone koje je donela Hitlerova vlada i ne slažem se sa njima, znači, ni s tim da me smatraju pripadnikom određene rase. Da me ti zakoni nisu odveli u Aušvic i druge nacističke koncentracione logore ja danas prema judaizmu ne bih imao drugačiji odnos nego prema hrišćanstvu, islamu ili budizmu.

LATENTNI ANTISEMITIZAM

To nema veze sa tim šta mislim o državi Izrael. Smatram da je Izrael nikao na pogrešnim temeljima, da je osnivač cionizma, austrijski novinar i pisac Teodor Hercl, drugačije zamišljao "Jevrejsku državu" – to je i naslov njegove najvažnije knjige.

Grauman preteruje kada nove uznemirujuće antijevrejske pojave u Nemačkoj upoređuje sa vremenom nacizma, jer je tada država donela odluku prvo o isključivanju nemačkih Jevreja iz privrede i društvenog života, zatim o njihovom istrebljenju, a danas državni organi u Saveznoj Republici Nemačkoj osuđuju antisemitske ispade, kojih nesumnjivo ima, ali u demokratskim državama je delikatno pitanje koje vrste demonstracija ili javnih protesta treba zabraniti, gde je ona crvena linija koja se ne sme prekoračiti.

Činjenica je takođe i da skupovi i povorke usmerene protiv politike današnje izraelske vlade na nišanu često imaju ne toliko način izraelskog vođenja rata protiv palestinske organizacije Hamas, nego uopšteno Jevreje. Čudno je da se na njima okupljaju osobe najrazličitijih orijentacija – levičari, neonacisti, predstavnici muslimana...

Latentni antisemitizam je duboko usađen u bit Evrope. Vešta ideja nacističke ideologije da Jevreje prikaže kao nosioce kapitalizma, moćne ljude koji se igraju sudbinama radi sopstvene zarade, krivce za bedu drugih, živi i danas. Pažnja se tada skretala sa krupnog nemačkog kapitala, ali to kao da je zaboravljeno. Latentni ruski i pre svega ukrajinski antisemitizam preneo se i na Staljina. Nacističko masovno uništavanje Jevreja prekrilo je ranije pogrome, a posle više nije bilo moguće tako javno ispoljavati antisemitizam.

HOLOKAUST I ŠOA

Jevreji za taj čin nemačkog industrijskog ubijanja koriste hebrejsku reč *šoa*, koja izvorno znači katastrofa. Ja je prihvatam, jer mislim da pojam "holokaust" označava svesno i organizovano uništavanje određene grupe ljudi po bilo kojoj osnovi – na primer Jermena u Turskoj za vreme Prvog svetskog rata – dok *šoa* konkretno označava zločine koje je Hitlerova Nemačka počinila nad Jevrejima.

Problem je u tome što su se u javnosti pomešale dve teme koje ne bi trebalo da budu povezane, ali jesu: s jedne strane su Jevreji kao Jevreji bez obzira na to kako i gde žive, a s druge politika i postupci države Izrael. Izrael u tom pogledu nije nevin, ne ponaša se kao svaka druga, normalna država, nego se još uvek pozivajući na *šou* smatra da govori i nastupa u ime i u korist svih Jevreja, a naziva antisemitizmom svaku kritiku izraelske države i njenog rukovodstva.

"Vreme" se tom temom bavilo nekoliko puta. Još marta 2011. sam povodom knjige Stefana Esela "Pobunite se", koja je imala milionski tiraž, citirao: "Što se tiče pojasa Gaze, on je za milion i po Palestinaca zatvor pod vedrim nebom." Na drugom mestu Esel je napisao: "Da li je za Hamas korisno da ispaljuje rakete? Svakako nije. Čak škodi cilju Hamasa, ali to je, nažalost, razumljivo, jer proističe iz očajanja ljudi koji žive u pojasu Gaze. Nasilje uz očajanje je za žaljenje, ali je ono kratak spoj u situaciji koja je nepodnošljiva za one koji su njome pogođeni. Tako gledano terorizam je pojavni oblik očajanja..." Kao da je danas objavljeno povodom najnovije izraelske ofanzive u Gazi, a ne pre više od tri godine. Žestoko su ga tada napali kao antisemitu, što je apsurdno, jer je Esel, koji je umro februara 2013, bio Jevrejin.

"Vreme" se u decembru 2012. godine bavilo i tekstom nemačkog nobelovca Gintera Grasa, koji je u svojoj pesmi u prozi "Šta mora da se kaže" optužio Izrael da ugrožava svetski mir. Njega su tek napali sa svih strana. Izrael ga je nazvao "neprijateljem jevrejskog naroda" i službeno proglasio personom non grata, osobom koja ne sme da stupi na tlo te države. Tada je nemački publicista Jakob Augštajn napisao: "Tu je ta jedna rečenica posle koje više nema nazad: 'Nuklearna sila Izrael ugrožava i inače krhki svetski mir'. Ta rečenica izazvala je povike. Jer je tačna. I zato što je izgovara Nemac, pisac, nobelovac, zato što je kaže Ginter Gras. Na tome Grasu treba da se zahvalimo. On je uzeo na sebe da tu rečenicu izgovori u ime svih nas."

Za mene Gras nikako nije antisemita. Iako nikada nije krio da je kao dečak verovao u Hitlera, veoma je kasno priznao da je služio u jednoj esesovskoj jedinici u koju je mobilisan, nije se u nju dobrovoljno prijavio, ali su mu to prikrivanje dela biografije zamerali i zbog toga što se ponašao kao moralni predvodnik Nemaca. Na to su mnogi podsećali kad je oštro kritikovao izraelsku vladu, koju je izabrala relativno tanka većina građana Izraela, ali među njenim kritičarima se »

nalaze i neki od najumnijih pisaca i umetnika Izraela. Namerno izbegavam da u tom kontekstu pišem "jevrejska država".

SLIKE PATNJE I SMRTI

Da li je ovih dana, jula i avgusta 2014, godine, reč o "novom" ili "starom", o "večitom" antisemitizmu? Pitanje može da se postavi i drugačije: šta je konkretno izazvalo nove talase, ne samo kritike, nego i pogrde Jevreja i smrtonosne pretnje koje su se javno izražavale u mnogim zapadnim demokratskim državama, u kojima se to najmanje očekivalo?

Nema sumnje da je uzrok u medijskom, a pre svega televizijskom izveštavanju o dešavanjima na uskom terenu koji nazivamo pojasom Gaze. To je teritorija dugačka 40, široka šest do 14 kilometara, ukupne površine 360 km² sa 1,82 miliona stanovnika, što znači da je sa 5045 stanovnika po kilometru jedna od najgušće naseljenih teritorija na svetu. (Poređenja radi: najgušće naseljenom državom na svetu smatra se Monako, zapravo grad Monte Karlo sa neposrednom okolinom, gde po kvadratnom kilometru živi 17.889 stanovnika, ali na "rang-listi" najgušće naseljenih država na svetu sledi Malta sa 1321 stanovnikom po kvadratnom kilometru, što znači da je pojas Gaze četiri puta gušće naseljen.)

Povod za eskalaciju u ovom konkretnom slučaju je potpuno jasan. Nepoznati krvnici, koje su izraelske vlasti bez valjanih dokaza identifikovale kao pripadnike Hamasa, zverski su ubili trojicu izraelskih učenika. Na to je usledila ofanziva izraelskog vojnog vazduhoplovstva i kopnene vojske na pojas Gaze. Iz Gaze su na Izrael ispaljivane brojne rakete. Ubijeno je blizu 2000 Palestinaca, pretežno civila, i valjda 67 Izraelaca, pretežno vojnika. Na nama je ovde da tužno procenimo šta su prouzrokovale slike užasa na palestinskoj strani, mrtva i ranjena deca, leševi, zabrađene žene koje viču, kunu, zapomažu i naselja sravnjena sa zemljom. Većina tih 1,8 miliona ljudi živi pod neprekidnom paljbom, a na tlu užarenom od letnjeg sunca, ostali su bez hrane, vode, električne struje, čak i bez mogućnosti da sahrane svoje mrtve.

Teritorija Gaze pretvorila se u beznadežno mesto, mesto ne za život, već za umiranje, mada se umire sporije nego u

ANTIIZRAELSKE ILI ANTIJEVEVREJSKE: Demonstracije Palestinaca u Parizu
Foto: Fonet/AP

gasnoj komori Aušvica. Vlada Benjamina Netanijahua je hiljade mrtvih i ranjenih Palestinaca smatrala prihvatljivom kolateralnom štetom, jer su borci Hamasa svoje civile koristili kao "štitove" od izraelskih napada, što je, nesumnjivo, takođe tačno.

Činjenice na stranu, dejstvo, pre svega, televizijskih slika na javno mnjenje je dobro poznato, a da li se te slike mogu manipulisati? Mogu i te kako. Sveže impresije potiskuju stare, guraju ih u zaborav, pogotovo ako se malčice promeni rečnik.

Iako nema neposredne veze sa pitanjem novog antisemitizma – ima posredne, jer je reč o ekstremnim islamistima, potencijalnim saveznicima, uskoro i konkurentima Hamasa – podsećam šta se događa u Iraku i Siriji.

POSLE LOŠEG GORE

Od pre neki dan, američki vojni avioni i bespilotne letelice u Iraku bombarduju borce koji svaki čas menjaju ime, trenutno sebe nazivaju Vojskom islama i zagovaraju kalifat čije granice ne spominju. Spasavaju se ugroženi, nevini civili, u ovom slučaju uglavnom kurdski jesidi, za koje na našim meridijanima doskora gotovo niko nije znao ni da postoje. Predsednik SAD Barak Obama je izjavio da islamske snage ugrožavaju "američke diplomate i američke interese".

Niko na svetu nije osudio novu akciju SAD, čak ni Rusija, iako je američki predsednik objašnjavajući svoju zapovest rekao jasno i glasno: "Mi smo Amerikanci! Mi delujemo! Mi vodimo!"

Isti "pobunjenici", ratnici za islamsku državu, koji su sada za gotovo celi svet "loši momci", još nedavno su kao deo pobune protiv Bašara el Asada u Siriji bili mnogohvaljeni "borci protiv diktature" na čijoj strani ta ista američka administracija predsednika Obame zamalo nije ušla u rat. Iako pratim dosta medije kod nas i u svetu, nisam primetio ama baš nijedan glas koji podseća da je reč o istim borcima koji su i tada imali iste proislamske ciljeve. Takozvana javnost je to ili zaboravila ili prosto ne zna da su to "oni isti".

Bilo da su u pitanju džihadisti, Al kaida, talibani ili neko drugi, to su pokreti sa istim ciljem. Sad šire svoja dejstva ne samo protiv omrznutog Asada, nego i protiv američkog neposlušnog pitomca, dosadašnjeg iračkog predsednika vlade Nurija al Malikija, koga bi Vašington sad želeo da se ratosilja, pa postavlja novog premijera, ali dosadašnji neće da napusti funkciju... Kako mi da shvatimo probleme u Iraku, kada se oko njih ne slažu ni irački predsednik i Ustavni sud u Bagdadu?

Zapadni svet je aplaudirao ili aktivno pomagao rušenje Ben Alija u Tunisu, Gadafija u Libiji, Mubaraka u Egiptu, mnogo direktnije Sadama Huseina u Iraku. U svim tim zemljama danas je znatno gore nego pre promena, u Egiptu se donekle sa Sisijem vratilo na staro.

Da li navijam za diktatore? Taman posla! Ukazujem na činjenice. Povodom novonastale situacije u pojasu Gaze verujem da će posle Hamasa na čelo borbe protiv omrznute jevrejske države stati još ekstremnija i opasnija grupacija.

Krajem aprila ove godine televizija je svuda na svetu prikazivala slike dve stotine nigerijskih devojčica koje je sekta

Boko Haram kidnapovala iz jedne hrišćanske škole. Ovih dana se zgražamo nad snimcima staraca, žena i dece koji su kao jesidi progonjeni u iračke planine i umiru od gladi i žeđi. To su prizori strašni kao i oni iz Gaze, ali na krivce je lako ukazati, jasno je da su to u oba slučaja određene ekstremne islamske sekte, ne države i narodi. Međutim, kad su događaji iz Gaze potresali svet, kao krivci nisu optuživani samo izraelska vojska i vlada, nego sasvim uopšteno Jevreji. Kako je to moguće? Problem je što Izrael pretenduje da predstavlja sve Jevreje na svetu, a ne samo svoje državljane. Zaboravlja se da Jevreje kao takve, ne kao pripadnike određene veroispovesti, nego kao rasu, spajaju zapravo samo Hitlerovi zakoni.

DRUGAČIJI OD DRUGIH

Religiozni Jevreji sebe smatraju izabranim narodom Božjim. Postoji stari vic po kome se Jevrejin obraća Bogu i moli: Gospode, neka si blagosloven, kako bi bilo da sebi izabereš neki drugi narod, a nas najzad malo da ostaviš na miru.

Odbojnost i neprijateljstvo prema Jevrejima datira od hrišćanskog uverenja da su "oni" odbili, odbacili i ubili Hrista. Međutim, prema hrišćanskom verovanju Bogočovek Isus rođen je kao Jevrejin od majke Jevrejke. Zbog toga je nekada Jevrejin pokrštavanjem mogao da se oslobodi stare kletve i time otkloni sve pretnje. Tek posle nastaje pseudonaučno, pseudodarvinističko uverenje o jedinstvenosti Jevrejstva zbog negativnog genetskog nasleđa, koje ne može da se prevaziđe asimilacijom ili pokrštavanjem.

Antisemitizam je u najmanju ruku olakšan time što su religiozni Jevreji sebe smatrali drugačijim, boljim, "izabranim narodom", a to isticali i posebnim nošnjama, muškarci svojim zulufima, bradama, kapicama, obeležavali su i svoja staništa posebnim znakom, mezuzom, svim tim olakšavali da se, pogotovu u primitivnijim sredinama, lako prepoznaju kao "posebni", kao drugačiji. Kad god se masa uplaši, strah i mržnju fiksiraju na one koji su "drugačiji", jer je sve što je drugačije "neprijateljsko".

Na temelju istrebljenja evropskih Jevreja stvoren je Izrael kao "Jevrejska država". Braneći svoju egzistenciju učestvovao je u ratovima za opstanak, o kojima ovde nema mesta da govorimo, pa je došlo i do nove eskalacije i naše teme o "novom antisemitizmu".

VRZINO KOLO

Opasnost po egzistenciju Izraela zaista postoji – u drugom kontekstu Njegoš je rekao "araviljsko more sve potopi" – ali kojim sredstvima Izraelci mogu da se odbrane?

Da li bi došlo do demonstracija, protesta i prilično rasprostranjenog antiizraelskog, ili antijevrejskog mišljenja, pretežno u zapadnoj Evropi, da nije objavljeno toliko snimaka smrti, jada i bede Palestinaca u pojasu Gaze? Ne bi. Da li su izraelska vlada i vojska rešile problem zbog koga su verovatno svesno prihvatile taj talas mržnje uperene ne samo protiv države, koju predstavljaju, nego i protiv Jevreja uopšte? Uopšte nisu. Tunele, kroz koje Palestinci uz hranu i drugu deficitarnu robu švercuju i oružje, možda su zatrpali, ali raketiranje svoje teritorije nisu onemogućili, od trenutnog oslabljivanja Hamasa nema koristi, jer će umesto njega da se pojave militantnije i opasnije muslimanske grupacije, izvor novih regruta koji odrastaju u očaju, bedi i nepravdi je neiscrpan.

Većina Palestinaca nije antijevrejski raspoložena, to dokazuju redovna ispitivanja javnog mnjenja, nego su za mirno rešenje uz uspostavljanje dve državne zajednice, ali više od pola stoleća žive u ubeđenju da im Izraelci gospodare. Treća i četvrta generacija Palestinaca živi bez nade za normalan život. Izrael ih se plaši, a oni se još više plaše Izraela. O antisemitizmu Palestinaca ne može da se govori već i zbog toga što su i oni semiti, po predanju potomci starijeg, ali vanbračnog sina Avrama, Ismaila, od lepe egipatske robinje Hagar, koga je otac oterao u pustinju kad mu se rodio bračni sin od Sare, Isak.

Hercl je sanjao o multikulturnoj, multinaciolanoj, miroljubivoj, bogatoj zajedničkoj državi starosedeoca – Palestinaca – i "prastarosedeoca" – Jevreja. Bojim se da je ostvarenje njegove ideje danas daleko manje zamislivo, nego pre gotovo sedamdeset godina, kad su oslobodioci otvarali kapije koncentracionih logora Hitlerove krvave imperije. ¶

IVAN IVANJI

Teranje do u nebesa

Kao sve u Srbiji, i Guča napredovala, ima te umetnice što umetnički ko da hodaju po plafon, ali tradicionalno teranje pobeđiva, ništa dok te trube pod šatrom ne oznoje, a plesačice prednjicu i zadnjicu ne bace na sto

O Guči se sve zna i znae, ali, bez mrsomuđenja da li je to srce Srbije, ili zadnja malograđanska kičerajka, To treba videti! Kako bilo, to traje, i trajaće, dok je ovakve Srbadije i Srbije. Ove godine Sabor skraćen, traj'o pet dana, zbog solidarnosti sa poplavljenima, ali to ne menja na stvari, i dalje je sve rekordno. Jedino, i donekle, zakazali nosioci vlasti, koliko se zna inokosno bio ministar inostranih dela Dačić Ivica, sa kojim viđena i uslikana i nova supruga aktualnog Premijera, koji banuo u Guču baš na koncert drugarice mu Cece Ražnatović. Bio i Dodik Milorad, svojim, izbornim poslom. Naprednjaka ne bilo ni pod razno, jali je takva bila naredba, jali im je gospodin Palma otkrio svog Betovena.

Sve u svemu, svi na svome, a jedina nedoumica jeste, da ne citiram sebe evo Draže iz "Danasa", da li u Guči oni koji ne znaju da sviraju zabavljaju one koji ne znaju da piju, ili se radi o tome da oni koji ne znaju da pevaju zabavljaju one koji ne znaju gde su. Odgovor bi mogao da pruži podatak da od nekoliko stotina hiljada posetilaca Sabora, na finalnom koncertu trubača bude tek nekoliko hiljada ljudi, što mu dođe Jedan posto. Ostali se teraju po šatrama i ulicama Guče.

KO NAS SASTAVI

Dakle, subota, Guča u fulu, finalno takmičenje trubačkih orkestara. Reporter krene u obilazak, kasno po podne, ali još sve ko za dana. Narod zauzeo te takoreći dve ulice, spomenik trubaču nekako usamljen, niže note Zlatna truba, stolovi zastrti u belo, strogo vladanje. U toj, neka bude trgovačkoj, ulici, svega, i preko svega, vazdan đinđuva, tu sitan vez, svi sveci u drvetu, i Tajna večera u drvetu, Broz majice, drugi junaci majice, ima i "Jebo nas onaj ko nas sastavi"... Svaka tezga odvrnula svoju muziku, nametnu se, *Ja bi došo, ali ne znam kada/ tvoj je ćale zagradio svuda...*

Novinar udari preko Bjelice, tije mostova, na drugu stranu gde igralište gde centralna manifestacija. Reka teče, pomutna, niđe onije što kampovali u vodi. Radi luna-park, rade ringišpili, a ima i zmija udav, i konj poni ima. U sve to šator sa tradicionalnu Privrednu izložbu, na ulazu piše, Dragačevo bez genetski modifikovanih organizama i proizvoda. Unutra štand sa fasadne boje, tezga sa šljive, crni luk i bundeve, ima i drvene čačkalice, nekoliko komada drvenih jaja, štand zdrave hrane, 'voliki krompir, 'volika vrganj pečurka, sok od šipurka, borovice, drena, pano sa kozom koji veli predstavlja farmu koza...

Novinar krene nazad preko onije Bjelica mostovi, "Broćića avlija" sišla u reku, sve to popatošeno, sve to na visoki nivo, spratovi, čardaci, crep, ćeramida, obezbeđenje, bina za umetnike, gosti koji se vladaju ko da su u gostima... U odnosu na Avliju ostale šatre čista sirotinja, pa i ta hektarska "Kamiondžije 2", đe razapet natpis "Koncert Cece Ražnatović 2007 u Knjaževcu, u organizaciji restorana Kamiondžije 2"... Dalje, po ulice i prečice, sve zauzeto, nabili šajkače, povezali zastave, okačili zlatne kajle, skinuli se, pa se sve jordane i pokazuju sajle.

Poprečnom ulicom, sa taj vez i duborez, u gornju ulicu, gde te točionice sa muziku na struju. Drma, ali sve još u zagrevanju, razne karleuša melodije se sudaraju. Na spomeniku trubaču već živo, jaše se i maše zastavama, jaše se i po okolnom drveću, a najbolje se jaše po ulici, priseli, prilegli, ređaju zidanice od popijenog piva... Niže niz tu licu sastavili se strani orkestri i domaće snage, domaći sve gledaju u saksofone i druge duvaljke što nisu trube. Ali, mani, u bašti jednog od restorana nivo na više nivoa, jedan nabio šešir, a trube ga poklopile, a on samo mrda, za susednim stolom trubači ozdo udarili u teranje, ona, one, na stolu se sve nabija pod suncobran, a on prati, ona ga baš pregoni, on za njom dahće i lipsava.

Niže, kod Doma kulture, oplelo opša kolce, traje, ne odujima. Reporter prođe kroz portu crkve, đe nekad bile šatre, ništa, samo trava i golemi hrastovi. S gornje strane, u ulici muzike na struju, sa prvim mrakom, radnja počela da radi. Opšte teranje, samo drma i preskače, muzika se odvrnula, sve karleuše ovog sveta se pomešale, u jednoj od točionica rusvaj i potop, jedna, a to takvo ko da su dve, so dugačke noge, bez šipke se vlada ko da nastupa na tri šipke, ne da izvodi umetnost, hoda uzbrdo, nogama dohvata konstrukciju krova, prelazi iz tiho u tiše, iz žestokog u žešće, to sve diglo glave, to sve baldiše i tiltuje...

WOMEN I MAN

A dalje, dalje mila majko, ima i dalje, u šatri preko puta "Kamiondžija" usitnilo i ukrupnilo, jedna sa veo, toke na prsima i dojnjim stomakom, samo čini to, mrak, sve diglo ruke, a ona sve napred trese, a odzada se istresa... Pod svi dojmovi i tonovi reporter krene na to finalno takmičenje na igralištu, ulaz besplatan, rigorozna kontrola, biće da se ne unese pivo, jerbo kod Jelen sponzora, po te točionice

SVIRANJE I DUVANJE: Guča 2014.
Foto: D. Todorović

na igralištu, duplo skuplje. Bina zidana, i ograda zidana, dve tribine, jedna pokrivena sa talasast lim. Narod se nabio napred, do bine, na ostalom delu terena čo'ek na čet'ri kvadrata.

Izađoše voditeljka i voditelj, viknuše, Trubaču, sviraj zbor, stadoše izlaze orkestri, voditelji nastaviše, Narode saborski, narode trubački, dobro došli u Guču, svetsku prestonicu trube... dobro došli na završno takmičenje... magija sabora traje više od pola veka, danas je veći i veseliji nego ikada... Pa voditelj viknu, Kako li je na Ovčaru, kako li je na Kablaru, oglasi se, oglasi, prva trubo Dragačeva. Trubač dunu Sa Ovčara i Kablara, svi na bini prihvatiše, bi prangijanja i vatrometa, doživljaj na svakoj visini i vrhuncu. Objaviše i da generalni pokrovitelj Vlada Republike Srbije, ali da najveći broj posetilaca iz Republike Srpske, te da će sve pozdraviti Milorad Dodik, predsednik RS.

Milorad izađe od trubača, pa se reče Milorad, Dobro veče, dobro veče svima, dobro veče Srbiji, dobro veče Republici Srpskoj, svima širom sveta, želim svima, 180 trubača i orkestara da pobede, ove divne večeri koje poklanjamo trubi, širom RS i svugdje gde Srbi žive... želim svima da damo doprinos ovoj manifestaciji, kao djelu naše kulture, naše tradicije i našeg modernizma, da damo značaj našem identitetu, i da kažemo da ovde stanuje Srbija, da ovde stanuju trubači... Milorad se vrati u trubače, izađe i domaćin sabora, pesnik Radomir Andrić, pa Milorad, u pratnji visoke delegacije MZ Guča, ode na onu natkrivenu VIP tribinu, i sjede između visokih predstavnika opštine Lučani i mesne zajednice Guča.

Krenuše orkestri, sa obradom narodne pesme, i interpretacijom narodnog kola, nastupiše orkestri iz Guče, Užica, Vranja... bi *Pogledajde mala moja,* udariše kola i čočeci, nasta sporadično po-ska-ki-va-nje. Kad najaviše orkestar "Danijela" iz Arilja, sa jedino žensko, a imena Danijela, koje prva truba svojega sastava, baš na numeri *Na Moravi vodenica stara,* diže se Milorad d'ide kući. Pozdravi se sa visoki predstavnici MZ Guča, uslika sa nekoliko zemljaka koji prevalili veliki put da bi se uslikali sa Milorad, i u pratnji mnogo glavato i mnogo tetovirato obezbeđenje ode odakle došo.

Program uze da se nastavi, bi *Lepo ti je biti čobanica,* bi i drugih pesama, raznih čočeka i kola. Iako sve bilo lepo i najbolje, u publici bilo samo 'nako, povremeno drmusanje, tek bi na ćirilična kola to uzelo maha. Ali, i na ćirilici, brojni stranci su se ko stidljivo gurkali, dok su tek domaće snage, kad se raspreme, pokazivale kako se to radi, domaćinski zatrčava i preskače, pada i ustaje... Kad se sa bine javi, *Ja sam ja, Jeremija...* i reporter pređe u odstupanje.

Opet pored "Broćića avlije", tu oni spratovi i čardaci, svaki drugi nivo, na toaletu piše Women, i piše Man. Ostale šatre se raspomamile, trubači okupili, gosti, sa svi svoji, samo se znojaju, zamanjuju jednom rukom, s obadve, ili značajno pokazuju kažiprstom naviše. U tzv. trgovačkoj ulici krkljanac, sve se odvrnulo, tek ako uhvatiš *Ej Guča, Guča, Srbija je to, ajmo svi na sto...* oli, *Velike sam prevalio pute, i donio svakakve valute...* U onoj ulici muzike na struju, gde umetnice odapinju noge u krov, mrak i totalni pičvajz. Oće i ponoć, po Spomeniku trubaču kolektivno teranje. Tek se tera na terasi restorana do Spomenika trubi, na stolovima sve što ima trubača i ženskinja, muški o'zdo daju podršku, ko da su u nokdaunu, sve se nešto kolače, nadimaju i mlate rukama uvis. ¶

DRAGAN TODOROVIĆ

Interaktivna televizija

Srbija će do kraja 2015. godine morati da digitalizuje televiziju. Kakve će to posledice imati na gledaoce i medije, da li će ljudi još više vremena provoditi ispred televizora, šta je "telepjuter" i kakav sve dodatni servis preko TV-a možemo da očekujemo

Posle knjige "Umetnost i tehnologije komunikacije" (2009) izdavačka kuća Klio u ediciji "Multimedija" je, u saradnji s Radio-televizijom Srbije, objavila novo delo Aleksandra Luja Todorovića "Interaktivna televizija". Svoje četvorodecenijsko iskustvo Todorović je sticao u radiodifuznom ustanovama zemlje i sveta, u međunarodnim organizacijama za telekomunikacije, u ekspertskim timovima naučnih instituta, da bi danas predavao na nekoliko domaćih i stranih univerziteta. U novoj knjizi pregledno i prijemčivo upoznaje čitaoca sa fascinantno brzim razvojem digitalnih tehnologija i predočava mnogostruka svojstva elektronskih medija koja otvaraju nove i neslućene mogućnosti njihove upotrebe. Interaktivna televizija je u tom smislu već savremenost, u lokalnim zajednicama, u telemedicini, u učenju i, naročito, u oglašavanju.

"VREME": Interaktivna televizija nesumnjivo pruža gledaocu veću slobodu izbora, udobnost pri praćenju programske ponude, mogućnost da delimično učestvuje u kreaciji sadržaja, povezivanje sa drugim pojedincima u gledalačkoj masi. Hoće li to povećati vreme provedeno uz televizor i hoće li ga automatski učiniti bolje utrošenim?

ALEKSANDAR LUJ TODOROVIĆ: Nema nikakve sumnje da će to povećati vreme provedeno uz televizor. Uostalom, i pored svih jadikovki nad "krajem televizije", iz godine u godinu povećava se vreme koje prosečni potrošač provodi pred televizorom, bez obzira na prisustvo ili odsustvo interaktivnih servisa. S druge strane, nove tehnologije su izrodile niz novih ekrana na kojima se, pored ostalog, može pratiti i televizijski program. To obilje novih ekrana donelo je i nove navike u gledanju pokretnih slika. One se sada gledaju u komforu dnevne sobe, ali i u svim drugim prostorijama u kući, u pokretu, u javnom prevozu... Samim tim, sa bitnim povećanjem prilika za konzumiranje pokretnih slika njihova potrošnja je neminovno porasla i oduzela još više vremena potrošačima.

Da li će to vreme sada biti bolje utrošeno?

Ne verujem, i to ne zato što nemam poverenja u prosečnog potrošača pokretnih slika, već stoga što nemam poverenja u prosečnog emitera. Beskrajno umnožavanje vrsta i broja prijemnih uređaja na jednoj i skoro podjednako umnožavanje kanala distribucije na drugoj strani neminovno dovode do opadanja prosečnog kvaliteta emitovanih slika. Pored toga, u takvoj džungli ne biraju se sredstva da bi se "zarobilo" što više korisnika, pa se stoga nivo ponude sve više spušta do ispod onoga što se u matematici naziva "najnižim zajedničkim imeniteljem".

Iako je očigledan takozvani digitalni jaz – razvojne, tehničke, ekonomske, socijalne razlike u dostupnosti i u korišćenju novih medija, pronalazači i proizvođači nastoje da stvaraju sve savršenije uređaje i sve protočnije kanale komunikacije. Šta u tom smislu predstavlja "telepjuter", ona nekadašnja kutija, a današnji LED ekran sjedinjen s internetom?

Uvođenjem povratnog kanala od prijemnika ka distributivnom centru bitno se promenio i karakter televizijskog prijemnika. To je sada uređaj za dvosmernu komunikaciju, bez obzira na to ko šalje povratnu informaciju – sam televizor ili njegov vlasnik. Taj mnogo fleksibilniji uređaj sada se može koristiti za mnogo veći broj primena no klasičan televizor. Sada se sa njime mogu igrati video igre, mogu se naručivati programi po želji, mogu se i dobiti, ali i slati razne dodatne informacije... Današnji televizijski prijemnik je postao neka vrsta hibrida između ličnog računara i televizijskog prijemnika – "telečunar" ili "telepjuter". Pritom, njime se rukuje jednostavnom daljinskom komandom koju danas svi dobro poznaju. Istovremeno, proširenje internetskih kanala – uvođenje širokopojasnih veza – sada omogućuje da se videosadržaji, pokretne slike prenose preko interneta u znatno većem kvalitetu nego što je to bio slučaj sa klasičnim vezama, te se pojavljuje sve veći broj distributera koji vam nude kvalitetne pokretne slike na vašim računarima. Iako, kako kaže Fil Lejven, predsednik evropskog projekta digitalne televizije (DVB), potrošači u velikom broju i dalje više vole da "gledaju televiziju na televiziji", mlađa populacija rado gleda televizijske sadržaje na računarskim uređajima, posebno prenosnim. Mogli bismo, stoga, zaključiti da ćemo uskoro videti novu vrstu generacijskog raslojavanja – stariji će preko televizora koristiti mnogobrojne uslužne servise, a mladi će pratiti televizijske sadržaje na svojim tabletima i laptopovima.

Da li pri tom stalnom naporu da gledaocu omogući što raznovrsnije servisne usluge, ali i da mu pruži što više pratećih, dodatnih informacija, i to često simultano, na izdeljenom ekranu televizijska kuća, naročito ako je to javni TV servis, rizikuju da odvuku pažnju gledalaca sa svog osnovnog programskog sadržaja?

Svi ti novi sistemi interaktivnih usluga koje se nude paralelno sa redovnim programom osmišljeni su tako da što čvršće vežu gledaoce ne samo za ekran već i za odabrani televizijski kanal. Znači, teorijski, obogaćivanje ponude interaktivnim servisima trebalo bi da doprinese "vernosti" gledalaca određenom kanalu. Međutim, bojim se da svi ovi servisi, sve ove ponude koje prate redovni program donose drugu opasnost. Naime, oni mogu da vode ka još većem spuštanju kulturnog nivoa emitovanog programa. Edukacija je nepovratno nestala i njeni ostaci se još mogu, uz dosta muke i strpljenja, nazreti u nekim javnim servisima; informacija se davno pretvorila u *infotainment* ili "infozabavu"; treći član starog trojstva – zabava – suvereno vlada ekranima sveta

i svodi se sve više na najjednostavnije, najbanalnije i najjeftinije sadržaje. Prema tome, ove nove mogućnosti koje interaktivnost pruža navode programere da nude još jednostavnije, još siromašnije duhom zabave jer se uz takve sadržaje mogu mnogo bolje i učestalije koristiti sve interaktivne mogućnosti nego uz neke ozbiljne, smisaone, umetničke i intelektualno izazovne programe.

U dosad dosegnutom nivou interaktivnosti, umrežen i opremljen tolikim "produžecima", pojedinac neprestano i sam emituje, neposredno i posredno, podatke o sebi, o svojim navikama, potrebama, ukusima. Da li ga to izlaže opasnosti od nekih neželjenih vrsta praćenja i kontrole, od manipulacija pa i zloupotreba?

Nema nikakve sumnje da dvosmerna komunikacija u oblasti televizije dodaje još jedan kanal za upad u našu privatnost. Većina novih izuma digitalnog doba u sebi nosi kao neizbežni privesak dodatnu mogućnost nadziranja naše privatnosti: kreditne kartice, mobilni telefoni, internet... Sada se svemu tome pridružuje televizor. Jedna od najbenignijih upotreba novih mogućnosti koje ova sprava pruža je ciljano oglašavanje, to jest način da vam se na uvid ponude oglasi za robu i usluge koje vas u principu najviše zanimaju. Tako, na primer, najnoviji sistem Ad Smart, koji upravo isprobava Skaj televizija, omogućava da emiter pošalje paket oglasa formiran prema profilu gledaoca, a na osnovu podataka iz adapterske kutije povezane s televizorom. Danas nam tako biraju oglase za robu široke potrošnje i razne usluge, sutra će nam tako servirati vesti ili iz govora nekog političara izdvajati ono što će se nama najverovatnije dopasti i na taj način vešto zaobići našu kritičku svest i nametati nam gotovu sliku o nekoj političkoj opciji. Pored toga, sama činjenica da zahvaljujući novim sistemima komunikacija neko zna o nama mnogo više no što bismo mi bili spremni da mu kažemo izaziva određenu nelagodu, opravdani osećaj da se nalazimo goli nasred gradskog trga.

I Srbija će, po međunarodnim propisima, do kraja 2015. godine morati u potpunosti da digitalizuje svoju medijsku sferu, a time stekne širok prostor i za interaktivnu televiziju. Kako, po vašem uvidu, napreduje digitalizacija, koliko su naše televizije spremne za tu tehnološku promenu i da li joj i kako neke već programski idu u susret?

Mnogima se ovo verovatno neće dopasti, ali je proces prelaska na digitalno emitovanje programa kod nas išao poprilično trapavo: rokovi su određivani preoptimistički, bez uzimanja u obzir stanja infrastrukture razorene u NATO bombardovanjima; osnovana je "Komisija za praćenje digitalizacije" – i brzo je zaboravljena; angažovan je, bez preke potrebe, strani konsultant čije savete niko nije primenio...

Javno preduzeće Predajnici i veze s izuzetnim naporom uspelo je da osposobi infrastrukturu i instalira veliki deo potrebne opreme. Međutim, po običaju, država kasni. Postoji niz odluka koje se na tom nivou moraju doneti. Na primer, kojim će se redosledom isključivati analogni predajnici? Da li će postojati period "simulkasta" – period kada će na određenoj teritoriji isti program jedno vreme emitovati i analogni i digitalni predajnici? Još se ne zna da li će biti subvencionisana kupovina adapterskih kutija koje su neophodne da bi se analognim prijemnikom mogao da se prima signal digitalnog standarda (DVB T2)? Neko će verovatno reći da u ovom trenutku naša država nema za to para, ali ne treba zaboraviti da će se prelaskom na digitalno emitovanje osloboditi veliki broj TV kanala koje će država moći za velike pare da iznajmi drugim servisima (to je takozvana digitalna dividenda).

Gotovo ništa nije urađeno na pripremi stanovništva za dan kada će analogni servis biti isključen. Jedini izuzetni doprinos popularisanju digitalnog emitovanja i pokaznu vežbu šta bi obilje kanala moglo programski da znači delo je pomalo sticaja okolnosti, a mnogo više napora dvoje izuzetnih ljudi u Javnom servisu – Dragiše Petrovića i Tatjane Ćitić. Program RTS Digital omogućio je ne samo da se izvrši niz neophodnih tehničkih proba i merenja, i da mali broj vlasnika prijemnika najnovije generacije isproba kvalitet prijema digitalnog signala, već – što je u okolnostima o kojima smo govorili možda još važnije – pokazao kako može izgledati jedan odličan domaći program namenjen zahtevnim gledaocima, a zahvaljujući retransmisiji kroz kabl ukazao koliko takav program može imati značajno i verno gledalište. ¶

BRANKA OTAŠEVIĆ

Vladimir Beara

(2. novembar 1928 – 11. avgust 2014)

Vladimir Beara, najbolji golman reprezentacije Jugoslavije, Hajduka i Crvene zvezde, umro je 11. avgusta 2014. u splitskoj bolnici, dve nedelje pre 86. rođendana, a posle serije moždanih udara u poslednjih godinu i po dana.

Rođen je 2. novembra 1928. godine, u Zelovu pored Splita. Kao dečak od 15 godina otišao je u partizane, a nakon rata se demobilisao i vratio u civilni život kako bi završio školu.

Put od električara koji je amaterski statirao u Splitskom kazalištu i pomalo igrao balet, do golmana svetskog glasa, bio je meteorski brz.

U Hajduk je došao 1946. godine. Jednog dana na igralištu splitskih "belih", nesuđeni baletan je vežbao elastičnost, odraz i visok skok kad mu je prišao trener prve ekipe Hajduka Jozo Matošić i rekao: "Mali, ajde stani na branku." Naime, "nije bilo dovoljno igrača, pa me trener Jozo Matošić pozvao da stanem na branku dok Lemešić i Poklepović vježbaju šut. Nisam im dao gušta, bacao sam se i glavom u stativu samo da mi ne daju gol. Lemešiću sam se svidio, pozvao me da dođem opet sutra i tako sam postao golman", ispričao je jednom Beara. Za seniorski tim Hajduka počeo je braniti 1947. godine. Vladimir Beara, popularni "Ero", već od prvog nastupa je postao idol navijača "Hajduka".

Legendarni Beara je za mnoge najbolji jugoslovenski golman svih vremena. Branio je gol Hajduka na oko 308 utakmica, od 1946. do 1955. godine, i osvojio tri titule šampiona Jugoslavije.

Beara je 1955. godine odlučio da pređe u beogradsku Crvenu zvezdu, što je izazvalo proteste navijača u Splitu. Za Crvenu zvezdu je branio na 174 utakmica. Njegov prelazak u Zvezdu je bio skandal o kojem se godinama govorilo. Sam Beara je taj transfer objasnio:

"Svašta ružno se pričalo, a prava i jedina istina je da su me svojim postupcima otjerali ljudi iz vodstva Hajduka. Znali su da odlazim, ali nisu ni prstom mrdnuli da me zadrže", ispričao je Beara.

Oproštajnu utakmicu u reprezentaciji

Beara je odigrao 11. oktobra 1959. godine protiv Mađarske (2:4) u Beogradu, a naredne godine, 19. juna, oprostio se od "Crvene zvezde". U dresu beogradskih crveno-belih Beara je osvojio četiri šampionska trofeja i dva kupa.

Za reprezentaciju Jugoslavije je nastupao 59 puta.

Učestvovao je i na tri svetska fudbalska prvenstva: 1950. u Brazilu, 1954. u Švajcarskoj i 1958. u Švedskoj.

Osvajač je srebrne medalje na Olimpijskim igrama u Helsinkiju 1952. godine, u finalu je odbranio penal čuvenom mađarskom reprezentativcu Ferencu Puškašu.

Karijeru je nastavio u SR Nemačkoj, u klubu Alemanja iz Ahena. "Dozvolu za odlazak u inozemstvo tražio sam direktno od Tita i on je vrlo brzo odobrio da sa suprugom odem u inozemstvo", ispričao je slavni Beara. Za Alemanju je branio dve godine i zadobio dve teške povrede – prelom desne potkolenice. Drugi prelom je bio kraj golmanske karijere, mada je i naredne dve godine branio u nižerazrednoj ekipi Viktoria Keln.

Bio je i golman selekcije Evrope.

Beara je ušao u anale fudbala (zajedno sa Džajićem) kao najtrofejniji jugoslovenski fudbaler – sedam titula prvaka Jugoslavije i dva pehara Kupa maršala Tita.

Nakon završetka golmanske karijere završio je Visoku trenersku školu u Kelnu i posvetio se trenerskom poslu. Radio je u SR Nemačkoj, Holandiji, Kamerunu i bio trener više ekipa u Jugoslaviji. Trenersku karijeru završio je 1987. kao trener Bregalnice iz Štipa.

Kuriozitet je da je Vladimir Beara ceo radni vek proveo kao radnik zaposlen u preduzeću "Svjetlost" (HEP), najpre u Splitu, a posle i u Beogradu. Naime, u vreme socijalizma ni najbolji na svetu nisu mogli da žive od fudbala. "Od Hajduka nikad nisam dobio plaću ili premije, jedino 10.000 ondašnjih dinara kad sam se ženio", ispričao je Beara i pojasnio: "Koliko je to vrijedilo? Nisam mogao kupiti niti jedno janje."

Na sajtu reprezentacije Srbije Beara je opisan kao "golman najviše svetske klase. Građen kao da ga je neko vajao da bude golman, veoma privlačne pojave, sa spektakularnim intervencijama i stilom igre, elegantan u svakom pokretu, sa skokovima koji su osvajali lepotom i izrazitom elastičnošću, kao i nadasve munjevitim refleksom koji je njegovim velikim dostignućima davao posebnu odliku, Beara je bio među perjanicama jugoslovenskog fudbala u vreme kad je igrao. A ostao je kao jedan od najboljih golmana u analima evropskog i svetskog fudbala."

Sam Beara je u jednom intervjuu objasnio tajnu svoje golmanske veštine: "On puca, ja branim. On je isto čovek kao i ja." Zvali su ga "Veliki Vladimir", "Balerina s čeličnim šakama" i "Čovek od gume". Lav Jašin je primajući priznanje za najboljeg evropskog golmana izjavio: "Za mene je najbolji vratar Vladimir Beara".

Hajduk je prva i stalna Bearina ljubav. "Hajduk je meni sve. S njim u mislima i dan-danas se budim i idem na počinak. Hajduk je moja najveća ljubav, ljubav koja poput svake prave i iskrene ljubavi ima puno lijepih, ali i onih manje lijepih trenutaka. Ljubav zbog koje vam srce jače zaigra, ali se i bolno u grču stegne", govorio je.

Hajdukovi navijači su Beari uzvratili ljubav i 1954. godine spevali navijačku pesmu:

Na vratima Ero stoji,
nikoga se on ne boji,
Jak je, tresan, čil je i zdrav,
branku čuva baš ka lav. ¶

DOKUMENTACIONI CENTAR "VREME"

ZORAN STANOJEVIĆ

Poznavanje društva

Približavamo se onom dobu godine kada se kupuju školski udžbenici i sasvim mi je zamisliva slika redova ispred knjižare u kojima adolescenti prekraćuju vreme na smart telefonima i tabletima da bi kupili nekoliko kilograma papira. Kada sam se pre neki dan suočio sa takvom gomilom, prvo sam pomislio na đačku kičmu, iako su knjige samo deo njihovog tereta. Glasno sam se vajkao "da bi sve to moglo da stane na jedan USB stik", ali nisam ganuo prodavca. I kako bih; da u Srbiji postoje elektronski udžbenici, pred knjižarama ne bi bilo gužve nikada.

Argumenata da se sa papirnih pređe na elektronske školske knjige ima mnogo, a neke od njih daje organizacija Pomak (pomak.org.rs), koja je u junu pokrenula takvu inicijativu. Ideja je da se udžbenici naprave za tablet računare koje đaci uglavnom poseduju, dok bi onim najsiromašnijima država mogla da ih podeli. Ne sumnjam da će inicijativa naići na brojne otpore, od onih koji udžbenike proizvode i prodaju do samih nastavnika koji bi svoja predavanja takođe morali da digitalizuju. A to znači da ona postanu lako dostupna, uporediva, procenjiva. Isto važi i za testiranja. Ovaj proces ne bi isključio sveske i pisanje, ali đaci ne bi morali više da nose teške školske torbe, dok bi uvid roditelja u njihov rad, domaće zadatke i školski program bio znatno bolji. Takođe, ako bi sve bilo u klaudu, sveske i knjige ne bi se "zaboravljale". Kome je do učenja može samo da se uloguje, bilo kada i bilo gde. Gledanje u ekran nije više toliko veliki problem kao nekada kada su ekrani bili manje kvalitetni, a mnogi đaci i knjige čitaju pod nedovoljnim ili lošim svetlom tako da taj argument nije tako jak.

Da bi se organizovao čas, dovoljno bi bilo okupiti decu oko bežičnog rutera, čak ni internet nije vam neophodan (ponekad je i suvišan), što bi bilo od ogromne koristi školama koje se obnavljaju (recimo posle poplava) i nedostaje im školski prostor.

Na kraju, i ušteda bi bila velika. Po proračunu Pomaka, elektronski udžbenici bi koštali dvostruko manje nego što se trenutno izdvaja za besplatne štampane. S vremenom bi se ta razlika povećavala, a kvalitet bi rastao. Greške bi se ispravljale čim ih neko primeti.

Jedina mana inicijative, po meni, jeste predlog da udžbenike koriste đaci tek posle četvrtog razreda osnovne škole. Nedavno istraživanje u Velikoj Britaniji pokazalo je da deca od šest godina bolje razumeju digitalni svet od odraslih starijih od 45. Bolje se snalaze na internetu i sa gadžetima, bolje su upoznati sa postojećim servisima, ne poznaju svet bez brzih komunikacija. Vrhunac te digitalne uklopivosti je oko petnaeste godine. Posle toga sledi lagani pad sve dok ne napunite pedeset i izjednačite se sa petogodišnjacima. ¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku I ZABRANJENO GA JE DAVATI TREĆIM LICIMA bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga). **Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt.** Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

Vukica

Vukica Dukić Dis (nikada mi nije bilo jasno zašto su slikarke i slikari u stara dobra vremena voleli te skraćenice od tri slova, ali neka...) bila je sjajna slikarka i još sjajnije ljudsko biće. Kunstistorijom se ne zanimam, pa ne znam je li ostavila traga ovde ili u SSSR; to je ionako svejedno, jer je ostavila traga u mojoj porodici i kod mene. Autoportret priložen ovde dovoljno govori – i o umetnici i o ličnosti.

Vukica je bila popovska ćerka (nekako balaševićevskog tipa): njen tata, pop Žarko, bio je paroh u Kaluđerici dok je to bilo još obično prigradsko selo, a ne ovaj današnji užas. Kao mlada devojka otišla je u partizane; nema podataka šta je o tome pop Žarko mislio, ali nekako se čini da nije bio protiv; takav neki čovek, kao što će se videti. U partizanima, posle oslobođenja, primećeno je da devojka ima neubičajen likovni dar, pa su je – takva su bila vremena – poslali u Sovjetski Savez, na likovnu akademiju. Tamo joj je dobro išlo (postoji jedan potresno lep impresionistički autoportret punačke lepotice iz tog vremena). Tamo se mlada lepotica zaljubila u jednog sjajnog Đurđijanca, pozorišnog reditelja iz Tiflisa, pa se dvoje mladih venčalo.

Onda je došla Rezolucija Informbiroa. Za razliku od većine stipendista, najviše onih iz učilišta imena Đeržinskog čiji trag do dana današnjeg osećamo u službama bezbednosti, Vukica je više volela svog Đurđijanca i odbila je da se vrati. Bila je to velika ljubav, koliko sam razumeo. Tiflis (Tbilisi, ako ste zapeli) bio je čudo od varoši, pričala mi je Vukica. Daleko do Kremlja, a blizu Levantu, taj je grad bio čudo dostojno Iljfa i Petrova. Crna berza je cvetala, sve se moglo kupiti, Staljinov rodoslov štitio ih je od preterivanja NKVD. Evo epizode koju sam zapamtio iz Vukičinih sećanja: jedne noći ona ulazi u svoju zgradu, a u kapiji je čeka lokalni gangster (naljotčik) s revolverom Nagan; učtivo je moli za novčanik i nakit i ona mu sve daje; s njima se nije bilo šaliti. Popevši se do stana, izveštava muža, koji je tada već direktor Narodnog pozorišta, da šta se desilo. Njen Đurđijanac pobesni i kaže da će se to srediti koliko odmah; pa nismo se tako dogovorili! Pošto je sutradan obavio nekoliko razgovora, te večeri na vratima se pojavljuje taj isti gangster, vraća Vukici sve što joj je oteo – plus nekoliko pari najlon-čarapa koje su tada vredele zlata; neće se ponoviti, građanko, od sada slobodno hodajte po Tiflisu u bilo koje doba noći.

Pričala mi je da je tamo, među Đurđijancima, mogla da slika šta joj padne na pamet, pa ima i par kubističkih slika zbog kojih bi u Moskvi ili Lenjingradu lako zaglavila gulag. Ali, Tiflis je bio daleko... A onda je, sredinom pedesetih ili nešto kasnije (podataka nemam, niti sam se usuđivao da ih tražim) Vukičin Đurđijanac naprasno umro, relativno mlad.

Bez dece i sama među Đurđijancima, Vukica se odlučuje na povratak u Beograd. Naš konzulat u Moskvi, začudo, ali ni Udba, nisu imali primedbi (nikada nije rekla ništa pogrešno) i krajem pedesetih Vukica se vraća.

Iz nekog razloga ubrzo se sprijateljila sa mojom mamom, jer je mama imala sklonost ka Rusiji (može i Gruzija) i kroz njen čuveni salon prodefilovala je zapanjujuća galerija informbiroovaca, crne (slavske) reakcije, disidenata (prošlih i bivših prošlih) i sličnih primeraka. To je druga priča za drugi put.

Vukica je i dalje slikala; sve bolje, rekao bih. Živela je u ogromnom salonskom stanu u Kosovskoj i slikala. Njen otac, pop Žarko, duhovit seoski paroh, naprasno je bio penzionisan pošto je odvalio dosetku godine: kad su Udba i CK izabrali Germana za patrijarha, on je u seoskoj kafani hladno izjavio da sada i Srbi imaju svog kosmonauta – zove se German Titov. Naravno da je to bilo dojavljeno Gde Treba.

Ja sam u to vreme bio klipan tinejdžer, ali me je Vukica fascinirala kao drugar: s njom se moglo pričati o svemu, bila je lafica u svakom pogledu. Kad je 1968. trebalo sklanjati određene papire i slično, bila je tu, iskusna u zaverama i skrivanjima. Učio sam je da vozi spačeka i jedva naučio. Ona je uvek bila spremna da sasluša moje ljubavne i političke jade, puna razumevanja – za razliku od moje mame, njene najbolje druge. Udavala se – sada već nesrećno – ali je znala to da prekine na vreme, ponekad u poslednjem trenutku, ali to je druga priča...

Onda sam ja otišao u beli svet, Tamo i Natrag, što bi rekao Tolkin, a Vukica je ostala da se druži s mojima i da slika. Nekoliko tih slika čuvamo Tanja i ja i ne bi ih dali ni za koje novce. Najdragocenije, međutim, u ovoj uspomeni jeste sećanje na prijateljstvo i razumevanje. ¶

MILOŠ VASIĆ

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena"
u neku od knjižara „Delfi" i kupite
jedan od dvadeset naslova sa ovog spiska
po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 8. avgusta do 8. septembra 2014.

Filip Sington
AJNŠTAJNOVA DEVOJKA

Istorijski triler koji se odigrava u Nemačkoj, Švajcarskoj i Srbiji tridesetih godina XX veka, inspirisan prepiskom između Alberta Ajnštajna i Mileve Marić, njihovom vezom i brakom

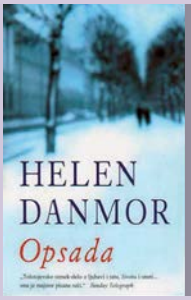

Helen Danmor
OPSADA

Roman o ljubavi i životu u gradu osuđenom na smrt - u Lenjingradu tokom hiljadu dana nemačke opsade u Drugom svetskom ratu. Dva para ljubavnika pokušavaju da prežive i da uprkos gladi, zimi, patnji, stradanju i neprijatelju sačuvaju nadu

Ben Okri
ZVEZDANA KNJIGA

Od nigerijskog pisca, dobitnika Bukerove nagrade, epski roman o ljubavi princa i jedne devojke u mitskoj bajkovitoj zemlji u kojoj su najviše vrednosti mir, umetnost i obredi uvođenja u tajne plemena, ali nad kojom se nadvijaju zlokobne senke

Daina Ćavijano
OSTRVO VEČNIH LJUBAVI

Najprevođeniji kubanski roman svih vremena, porodična i istorijska saga, čudesna mešavina mistike, fikcije i stvarnosti, zanosna panorama istorije Kube i njene sinkretične kulture

Horhe Franko
ROSARIO MAKAZE

Ljubavni triler s radnjom smeštenom u okruženje kolumbijskog narkoterorizma koji govori o hrabroj, brutalnoj i zanosnoj razbojnici i njenim ljubavima, o zločinu, prostituciji i verolomstvu

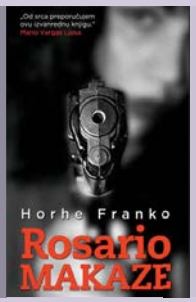

Lisa Marklund
RAJ

Najbolji krimić popularne švedske spisateljice. Junakinja romana, novinarka Anika Bengtson, u potrazi za istinom i pravdom ulazi u vrtlog kriminalnih bandi, lažnih fondacija i skandinavske jugomafije

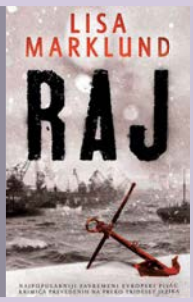

Nelson de Mil
SUTON

Vrhunski triler od majstora žanra, inspirisan misterijom pada putničkog aviona TVA 800 koji je 1996. eksplodirao iznad Long Ajlenda. Da li je uzrok pada bio kvar ili teroristički napad?

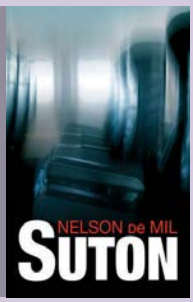

Tom Holand
RUBIKON

Izvrsna knjiga o istoriji Starog Rima i poslednjem veku Rimske republike, koja objašnjava zbog čega je Rim postao najveća svetska velesila, zašto je trajao toliko dugo i šta su bili uzroci njegove konačne propasti

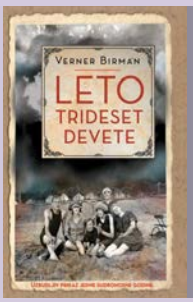

Verner Birman
LETO TRIDESET DEVETE

Uzbudljiv prikaz jedne sudbonosne godine i sveta na ivici katastrofe svetskog rata u koji će se uskoro sunovratiti. Istorijska reportaža o dramatičnom trenutku evropske istorije u kojoj se mešaju velika politika i lične sudbine

Greg Berendt i Liz Tučilo
NJEMU JEDNOSTAVNO NIJE DOVOLJNO STALO

Zasnovan na popularnoj epizodi serije "Seks i grad", bestseler koji upućuje pametne žene kako da prepoznaju da li se nekom muškarcu jednostavno ne sviđaju dovoljno, da ne bi više gubile vreme smišljajući izgovore za vezu koja je u ćorsokaku

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)

SPAKUJ SVOJ
ROMING
I KRENI NA PUT!

Za dobro poslovanje i kad odete na putovanje

Kada ste u inostranstvu, komunicirajte povoljnije uz mt:s poslovne roming dodatke koji odgovaraju vašim potrebama. Uvek i svuda ostanite u kontaktu i imajte kontrolu nad svojim poslovanjem. Obratite se svom biznis menadžeru ili pozovite korisnički servis i aktivirajte roming dodatke!

www.mts.telekom.rs korisnički servis 064/785

mt:s

imate prijatelje!

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec